

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

**DAVRANIŞSAL FİNANS VE YATIRIMCI DAVRANIŞLARI KAPSAMINDA
RUHSAL ZEKÂ: YATIRIMCILAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Nilay BALCILAR

Danışman

Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN

ALANYA

2024

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DAVRANIŞSAL FİNANS VE YATIRICI DAVRANIŞLARI KAPSAMINDA
RUHSAL ZEKÂ: YATIRIMCILAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yüksek Lisans Tezi

Nilay BALCILAR
Anabilim Dalı: İşletme
Program Adı: İşletme

Danışman
Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN

ALANYA
(2024)

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Nilay Balcılar'ın “Davranışsal Finans ve Yatırımcı Davranışları Kapsamında Ruhsal Zekâ: Yatırımcılar Üzerinde Bir Araştırma” başlıklı tezi 22/07/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, İşletme Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

	Unvanı-Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN	
Üye	: Prof. Dr. Kemal VATANSEVER	
Üye	: Doç. Dr. Ahmet KAYAOĞLU	

.....
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Nilay BALCILAR

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgilerini benimle paylaşılan, kullandığı her kelimenin hayatıma kattığı önemini asla unutmayacağım saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN'e, yüksek lisans yapmam için beni cesaretlendiren ve süreç boyunca desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Süleyman UYAR ve Doç. Dr. Emirhan YENİŞEHİRLİOĞLU'na, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen arkadaşım İrem KARACA'ya ve çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli ablam Fatma Zuhale BALCILAR'a ve her anımda yanımda olup beni asla yalnız bırakmayan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Nilay BALCILAR

ÖZET

DAVRANIŞSAL FİNANS VE YATIRIMCI DAVRANIŞLARI KAPSAMINDA RUHSAL ZEKÂ: YATIRIMCILAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Nilay BALCILAR

İşletme Anabilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Haziran, 2024 (116 Sayfa)

Bu araştırma, ruhsal zekânın yatırımcı davranışlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ruhsal zekâ ölçeği ve karar verme stilleri ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar, ruhsal zekâ ve karar verme stilleri ile medeni durum, yaş ve eğitim düzeyi gibi demografik faktörler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. "Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır" hipotezi farklılık analizleri sonuçlarına göre kabul edilmiştir ($p<0,05$). Aynı şekilde, "Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır" hipotezi de kabul edilmiştir ($p<0,05$). "Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır" ve "Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır" hipotezleri de kabul edilmiştir ($p<0,05$). Eğitim düzeyi ile karar verme stilleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Regresyon analizleri, özellikle rasyonel ve sezgisel karar verme stillerinin ruhsal zekâ üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Rasyonel karar verme stili, ruhsal zekâyı %40.8 oranında açıklamakta ve bu ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=125.535$, $p<0.001$, $R^2=0.408$). Sezgisel karar verme stili de ruhsal zekâ üzerinde %25.5 oranında etkili olup, bu ilişki de anlamlıdır ($F=58.708$, $p<0.001$, $R^2=0.255$). Spontane karar verme stili de ruhsal zekâ üzerinde %7.8 oranında anlamlı bir etkiye sahiptir ($F=14.313$, $p=0.020$, $R^2=0.078$). Bununla birlikte, kaçınan ve bağımlı karar verme stillerinin de ruhsal zekâ üzerindeki etkileri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca, kabul ve öz farkındalık gibi ruhsal zekâ alt boyutlarının, rasyonel karar verme stili ile güçlü ilişkileri olduğu ortaya konmuştur. Örneğin, rasyonel karar verme stili kabul alt boyutunu %23 oranında açıklamaktadır ($F=54.554$, $p<0.001$, $R^2=0.230$) ve öz farkındalık alt boyutunu %39.5 oranında açıklamaktadır ($F=118.969$, $p<0.001$, $R^2=0.395$).

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Finans, Ruhsal Zekâ, Yaratıcı Davranışlar,
Yatırımcılar

ABSTRACT

EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE CONTEXT OF BEHAVIORAL FINANCE AND INVESTOR BEHAVIOR: A STUDY ON INVESTORS

Nilay BALCILAR

Department of Business

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University

June, 2024 (116 Pages)

This study aims to investigate the impact of emotional intelligence on investor behavior. The study utilizes an emotional intelligence scale and a decision-making styles scale. The results reveal significant relationships between emotional intelligence and decision-making styles with demographic factors such as marital status, age, and education level. The hypothesis "There is a significant relationship between Emotional Intelligence and its Sub-dimensions and marital status" was accepted based on the results of difference analyses ($p < 0.05$). Similarly, the hypothesis "There is a significant relationship between Decision-Making Styles and its Sub-dimensions and marital status" was also accepted ($p < 0.05$). The hypotheses "There is a significant relationship between Emotional Intelligence and its Sub-dimensions and age" and "There is a significant relationship between Decision-Making Styles and its Sub-dimensions and age" were accepted ($p < 0.05$). Additionally, a significant relationship was found between education level and decision-making styles ($p < 0.05$).

Regression analyses highlight the effects of rational and intuitive decision-making styles on emotional intelligence. The rational decision-making style explains 40.8% of emotional intelligence, and this relationship is statistically significant ($F=125.535$, $p < 0.001$, $R^2=0.408$). The intuitive decision-making style also significantly impacts emotional intelligence by 25.5% ($F=58.708$, $p < 0.001$, $R^2=0.255$). The spontaneous decision-making style has a statistically significant effect on emotional intelligence by 7.8% ($F=14.313$, $p=0.020$, $R^2=0.078$). Additionally, the avoiding and dependent decision-making styles were found to have statistically significant effects on emotional intelligence. The sub-dimensions of emotional intelligence, such as acceptance and self-awareness, were shown to have strong relationships with the rational decision-making style. For instance, the rational decision-making style explains 23% of the acceptance

sub-dimension ($F=54.554$, $p<0.001$, $R^2=0.230$) and 39.5% of the self-awareness sub-dimension ($F=118.969$, $p<0.001$, $R^2=0.395$).

Keywords: Behavioral Finance, Emotional Intelligence, Creative Behaviors, Investors

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK SAYFASI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ..... ii

TEŞEKKÜR..... iii

ÖZET iv

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER viii

TABLolar LİSTESİ..... xi

1. GİRİŞ 1

1.1. Problem 1

1.2. Araştırmanın Amacı 2

1.3. Araştırmanın Önemi..... 3

1.4. Sınırlılıklar 4

1.5. Varsayımlar 5

1.6. Tanımlar 7

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 8

2.1. Davranışsal Finans ve Temel İlkeleri..... 8

2.1.1. Davranışsal Finansın Tanımı 9

2.1.2. Temel Davranışsal Finans Teorileri..... 10

2.2. Yatırımcı Davranışları ve Etkileyen Faktörler 16

2.2.1. Yatırımcıların Finansal Karar Alma Süreçleri 19

2.2.2. Duygusal Etmenlerin Yatırımcı Kararları Üzerindeki Etkisi..... 20

2.3. Ruhsal Zekâ ve Tanımı 20

2.3.1. Ruhsal Zekânın Temel Bileşenleri..... 21

2.4. Ruhsal Zekâ ve Finansal Kararlar Arasındaki İlişki 22

2.5. Ruhsal Zekâ ve Risk Algısı.....	24
2.5.1. Ruhsal Zekânın Risk Algısı Üzerindeki Etkileri.....	25
2.5.2. Yatırımcıların Risk Yönetimi Stratejilerinde Ruhsal Zekânın Rolü .	26
2.6. Empati ve Sosyal Faktörlerin Rolü	27
2.6.1. Yatırımcıların Empati Yetenekleri ve Finansal Kararları	28
2.6.2. Sosyal Etkileşimlerin Yatırımcı Davranışlarına Etkisi	29
2.7. Ruhsal Zekâ Geliştirmenin Finansal Başarıyla İlişkisi	30
2.7.1. Bireylerin Ruhsal Zekâlarını Geliştirmenin Finansal Başarıya Etkisi	31
2.7.2. Ruhsal Zekâ Eğitim Programlarının Yatırımcı Performansına Etkisi	32
2.8. İlgili Çalışmalar.....	33
2.8.1. Ulusal Yazın.....	33
2.8.2. Uluslararası Yazın.....	37
3. YÖNTEM	70
3.1. Amaç ve Yöntem	70
3.2. Hipotezler.....	71
3.3. Evren ve Örneklem	72
3.4. Veri Toplama Araçları	72
3.4.1. Ruhsal Zekâ Ölçeği.....	73
3.4.2. Karar Verme Stilleri Ölçeği	74
3.5. Güvenirlik ve Geçerlilik.....	74
4. BULGULAR.....	77
4.1. Tanımlayıcı İstatistikler	77
4.2. Farklılık Testleri.....	78
4.3. İlişki Testi	85
4.4. Etki Testleri.....	86

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	89
6. KAYNAKÇA.....	94
7. EKLER.....	113
EK-1: ANKET FORMU	113
EK-1 (Devam): ANKET FORMU	114
EK-1 (Devam): ANKET FORMU	115
EK-1 (Devam): ANKET FORMU	116
ÖZGEÇMİŞ	117

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Cronbach's Alfa Katsayıları	74
Tablo 3.2. Kmo Bartlet Test Sonuçları	75
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları	77
Tablo 4.2. Betimsel İstatistikler	78
Tablo 4.3. Ruhsal Zekâ Ve Alt Boyutları İle Cinsiyet Arası İlişki	79
Tablo 4.4. Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları İle Cinsiyet Arası İlişki	79
Tablo 4.5. Ruhsal Zekâ Ve Alt Boyutları İle Medeni Durum Arası İlişki.....	80
Tablo 4.6. Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları İle Medeni Durum Arası İlişki	81
Tablo 4.7. Ruhsal Zekâ Ve Alt Boyutları, Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları İle Yaş Arası İlişki.....	82
Tablo 4.8. Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları İle Yaş Arası İlişki	83
Tablo 4.9. Ruhsal Zekâ Ve Alt Boyutları İle Eğitim Seviyesi Arası İlişki	83
Tablo 4.10. Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları İle Eğitim Seviyesi Arası İlişki	84
Tablo 4.11. Ruhsal Zekâ Ve Alt Boyutları İle Karar Verme Ve Stilleri Alt Boyutları Arası İlişki.....	85
Tablo 4.12. Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarının Ruhsal Zekâ Boyutuna Etkisi	86
Tablo 4.13. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarının Kabul Alt Boyutuna Etkisi	87
Tablo 4.14. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarının Öz Farkındalık Alt Boyutuna Etkisi.....	87
Tablo 4.15. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarının Amaç Ve Özdeğerler Alt Boyutuna Etkisi.....	88
Tablo 5.1. Araştırma Hipotezlerinin Sonuçları	92

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Finansal piyasaların, karmaşıklığı belirsizliği ve dinamizmi yatırımcıların karar alma süreçlerini etkileyen bir dizi faktörü ortaya çıkarmaktadır. Bu faktörler arasında geleneksel finans teorisinde genellikle göz ardı edilen ruhsal zekâ unsurları da bulunmaktadır. Bu araştırma ruhsal zekâ ile yatırımcı davranışları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir çaba olarak öne çıkmaktadır (Shelly vd. 2022, s. 35-37).

Geleneksel finans teorileri çoğunlukla rasyonel davranış ve bilgiye dayalı karar alma süreçlerini öne çıkarırken finansal piyasalardaki gerçek davranışlar sıklıkla bu teorik çerçeveden sapmaktadır. Yatırımcıların ani karar değişiklikleri normalin üzerinde alım-satım yapmaları ve diğer irrasyonel eğilimler geleneksel teorilerin yetersiz olduğunu düşündürmektedir.

Finansal piyasalardaki risklerle başa çıkmak ve portföyleri etkili bir şekilde çeşitlendirmek yatırımcılar için kritik derecede bir öneme sahiptir. Ancak yatırımcı davranışları genellikle beklenen risk ve getiri dengesini bozacak şekilde değişebilmektedir. Ruhsal zekâ risk yönetimi ve portföy çeşitlendirmesi arasındaki ilişki, bu problemli durumun temelini oluşturan bir noktadır.

Ruhsal zekâ bireylerin duygusal durumları anlama yönetme ve bu duygusal farkındalığı finansal karar alma süreçlerinde kullanma becerisini kapsamaktadır (Goldberg vd., 2021, s. 41-42). Ancak finans literatüründe ruhsal zekâ ile finansal kararlar arasındaki ilişkinin yeterince anlaşılmadığı ve üzerine yeterince odaklanılmadığı görülmektedir. Bu durum ruhsal zekânın finansal karar alma süreçlerine olan potansiyel etkilerini belirlemede zorluk yaşatmaktadır.

Ancak finansal eğitim programları genellikle ruhsal zekâ unsurlarına odaklanmamaktadır. Bu durum ruhsal zekânın finansal kararlar üzerindeki etkisinin belirlenmesini ve eğitim alanındaki boşluğun giderilmesini zorlaştırmaktadır (Corones ve Irving, 2014, s. 211-213).

Yatırımcılar genellikle uzun vadeli sürdürülebilir finansal başarıya odaklanırken ruhsal zekânın bu hedefe nasıl katkıda bulunabileceği hala belirsizdir. Ruhsal zekâ becerilerinin, yatırımcıların piyasa dalgalanmalarına krizlere ve belirsizliklere karşı nasıl

daha dirençli olabileceği ve uzun vadeli hedeflere nasıl daha etkili bir şekilde ulaşabileceği belirlenmelidir (Iqbal vd., 2023, s. 88).

Bu problem durumu finansal piyasalardaki irrasyonel davranışlar ve ruhsal zekânın finansal kararlar üzerindeki rolüne dair mevcut anlayışın eksikliklerini vurgulayarak araştırmanın temel sorularını ve hedeflerini ortaya koymaktadır. Elde edilecek bulgular finans dünyasındaki bu önemli sorunları daha iyi anlamamıza ve çözmemize katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın problem cümleleri şu şekildedir:

Ana Problem Cümlesi:

Bu çalışma ruhsal zekânın yatırımcı davranışlarını nasıl etkilediğini özellikle davranışsal finans bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Finansal karar verme süreçleri üzerine geniş çaplı araştırmalar yapılmış olmasına rağmen, ruhsal zekânın bu süreçler üzerindeki etkisi yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma yatırımcılar arasında ruhsal zekâ ile çeşitli karar verme yöntemleri arasındaki ilişkileri inceleyerek bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Ayrıca medeni hal, eğitim ve yaş düzeyi gibi demografik faktörlerin ruhsal zekâ ve karar verme stilleri ile nasıl etkileşime girdiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma problemi ruhsal zekânın yatırımcıların rasyonel, sezgisel, spontane, kaçınan ve bağımlı karar verme stillerini ne ölçüde etkilediğini ve bu ilişkilerin daha etkili yatırım davranışları ve sonuçlarına nasıl katkıda bulunduğunu anlamaya odaklanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Finansal piyasalar sadece sayısal verilerin ötesinde duygusal ve psikolojik dinamiklere de sahiptir (Jain vd., 2022, s. 105). Bu bağlamda, ruhsal zekâ kavramı bireylerin finansal kararlarını etkileyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı yatırımcı davranışları ve ruhsal zekâ arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyerek finansal karar alma süreçlerine ruhsal zekânın nasıl etki ettiğini anlamaktır.

Araştırmanın Hedefleri:

- Ruhsal zekâ kavramının finansal kararlar bağlamında ne anlama geldiğini açıklamak.
- Finansal piyasalarda ruhsal zekânın rolünü vurgulamak.

- Ruhsal zekânın yatırımcıların finansal başarıları üzerindeki etkilerini değerlendirmek.
- Ruhsal zekânın risk yönetimi ve portföy çeşitlendirmesi gibi finansal stratejilere olan etkilerini incelemek.
- Yatırımcıların karar alma süreçlerinde ruhsal zekânın nasıl entegre edildiğini anlamak.
- Ruhsal zekânın, bilgi değerlendirmesi ve karar verme süreçlerindeki rolünü analiz etmek.
- Finansal profesyonellerin ruhsal zekâlarını geliştirmelerine yönelik öneriler sunmak.
- Eğitim programları aracılığıyla yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini artırmanın potansiyel etkilerini değerlendirmek.

Bu araştırma ruhsal zekâ ile yatırımcı davranışları arasındaki derin bağlantıları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular finans profesyonellerinin ve bireysel yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini geliştirmelerine yönelik pratik öneriler sunarak, daha bilinçli ve etkili finansal kararlar almalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca finans dünyasındaki eğitim programlarına ruhsal zekâ odaklı modüllerin eklenmesinin potansiyel faydalarını da vurgulamayı hedeflemektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde finansal piyasaların karmaşıklığı ve belirsizliği yatırımcıları sadece sayısal verilere dayalı değil aynı zamanda duygusal ve psikolojik faktörlere de odaklanmaya zorlamaktadır. Bu bağlamda ruhsal zekânın finansal karar alma süreçlerinde oynadığı rol, giderek artan bir önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın önemi finans dünyasında ruhsal zekâ ile yatırımcı davranışları arasındaki derin bağlantıları anlamaya yönelik bir çaba olarak öne çıkmaktadır (Jain vd., 2022, s. 105).

Finansal piyasaların dalgalanması yatırımcıların duygusal tepkilerini tetikleyerek ani karar değişikliklerine yol açabilmektedir. Bu araştırma yatırımcıların ruhsal zekâlarının piyasa dalgalanmalarına karşı direnç geliştirmede ve uzun vadeli finansal hedeflere sadık kalmada oynadığı rolü vurgular. Bu bağlamda ruhsal zekâ finansal istikrarın temel bir unsuru olarak ön plana çıkmaktadır.

Yatırımcıların karar alma süreçlerinde ruhsal zekâ risk yönetimi ve portföy çeşitlendirmesi gibi kritik finansal stratejilerin başarıyla uygulanmasına katkıda bulunabilmektedir. Bu araştırma ruhsal zekânın yatırımcıların riskleri daha etkili bir şekilde değerlendirmelerine ve portföylerini daha dengeli bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabileceği perspektifini ortaya koyar. Bu uzun vadeli yatırım başarısını artırabilecek önemli bir unsurdur.

Elde edilecek bulgular finansal profesyonellerin ve bireysel yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini geliştirmelerine yönelik önerilere dayanarak sektördeki eğitim ve gelişim pratiğine değerli bir katkı sunabilmektedir. Bu, yatırımcıların daha bilinçli ve duygusal olarak sağlam kararlar alabilmelerini sağlamak adına eğitim programlarının revize edilmesini teşvik edebilmektedir.

Finansal piyasalardaki hızlı değişimlere ayak uydurabilme yeteneği, inovasyon ve stratejik yönetimle doğrudan ilişkilidir. Ruhsal zekâ, yatırımcıların piyasa trendlerini önceden kestirebilme ve daha esnek stratejiler geliştirebilme yeteneklerini güçlendirebilmektedir. Bu noktada araştırmanın bulguları finansal inovasyon ve stratejik yönetim alanlarında yeni perspektifler sunabilmektedir.

Bu bakımdan, bu araştırma, finansal dünyada ruhsal zekâ ile yatırımcı davranışları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik bir çabada önemli bir kilometre taşı olabilmektedir. Finansal kararların alınmasında ruhsal zekânın etkilerini açığa çıkarmak sadece bireysel yatırımcılar için değil aynı zamanda finans profesyonelleri kurumlar ve eğitimciler için de kapsamlı bir anlayış sağlamaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

- Örneklem Seçimi ve Genelleme Zorlukları:

Bu araştırma belirli bir örnekleme dayanmaktadır ve bu örneklem, genel yatırımcı popülasyonunu tam olarak temsil etme zorunluluğu bulunmayabilir. Örneklemdeki bireylerin demografik özellikleri, finansal deneyimleri ve eğitim seviyeleri gibi faktörler, bulguların genelleme yapılabilirliğini sınırlayabilmektedir. Bu durum benzer çalışmaların farklı örneklem gruplarında tekrarlanması gerekliliğini ortaya koyar.

- Ruhsal Zekâ Ölçümü ve Standardizasyonu:

Ruhsal zekâ henüz tam olarak standartlaştırılmış bir ölçüm aracına sahip olmadığından, bu çalışmada kullanılan ölçümler arasında farklılıklar olabilmektedir. Bu

durum elde edilen bulguların karşılaştırılabilirliğini azaltabilmekte ve ruhsal zekânın finansal kararlar üzerindeki etkisinin tam olarak değerlendirilmesini zorlaştırabilmektedir. Gelecekteki araştırmalar ruhsal zekâ ölçümlerinin standartlaştırılmasına yönelik çabaları desteklemelidir.

- Çoklu Değişken Etkileşimleri:

Finansal kararlar genellikle bir dizi değişkenin etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. Bu araştırma ruhsal zekânın diğer faktörlerle etkileşimini belirleme amacını taşımaktadır ancak tüm etkileşimleri kapsaması mümkün değildir. Örneğin finansal okuryazarlık, risk iştahı ve kişisel deneyim gibi faktörlerin de etkileşimleri önemli olabilmektedir. Bu durum araştırmanın sınırlılıklarını anlamamıza katkı sağlar.

- Zaman ve Değişkenlik:

Bu araştırma belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir ve finansal piyasalardaki değişkenlikler zaman içinde farklılık gösterebilmektedir. Bu durum, elde edilen bulguların zaman içindeki geçerliliğini sınırlayabilmektedir. Gelecekteki araştırmalar finansal piyasalardaki değişkenlikleri ve ekonomik koşulları daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmelidir.

- Korelasyon ve Nedensellik İlişkisinin Belirlenmesi:

Araştırma ruhsal zekâ ile yatırımcı davranışları arasındaki korelasyonu incelemeyi amaçlamaktadır. Ancak bu ilişkinin nedensel bir bağa dönüşmesini belirlemek zor olabilmektedir. Ruhsal zekâ ve finansal kararlar arasındaki ilişkinin karmaşıklığı nedeniyle korelasyon ve nedensellik arasındaki farkı anlamak önemlidir ve araştırmanın sınırlılıkları arasında yer alır.

Bu bağlamda da bu sınırlılıklar araştırmanın sınırlarını belirleme amacını taşır ve gelecekteki çalışmaların daha kapsamlı ve genel geçerliliği yüksek sonuçlara ulaşmasına yönelik öneriler sıralanacaktır. Araştırmanın kısıtlamalarını anlamak elde edilen bulguların doğru bir şekilde yorumlanmasına ve finansal karar alma süreçlerinde ruhsal zekânın rolünün daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

1.5. Varsayımlar

- Ruhsal Zekânın Ölçülebilmekte ve Geliştirilebilir Olması:

Bu araştırma ruhsal zekânın bir ölçüm aracıyla ifade edilebileceği ve bu becerilerin zaman içinde geliştirilebileceği temel varsayımına dayanmaktadır. Ruhsal zekânın somut bir şekilde ölçülebilir olduğuna ve bu yeteneklerin eğitim ve deneyimle artırılabilirliğine dair bu varsayım araştırmanın teorik temelini oluşturur.

- Yatırımcı Davranışlarının Çeşitliliği ve Karmaşıklığı:

Araştırma yatırımcı davranışlarının geniş bir çeşitliliğe ve karmaşıklığa sahip olduğu temel varsayımına dayanmaktadır. Yatırımcıların finansal kararlarını etkileyen birçok faktör olduğu düşünülmekte ve bu faktörlerin birbiriyle etkileşim içinde olduğu kabul edilmektedir. Bu varsayım araştırmanın yatırımcı davranışlarını geniş bir perspektiften inceleyerek çeşitli faktörler arasındaki ilişkileri anlamaya yönelik bir çaba içinde olduğunu vurgular.

- Finansal Kararların Ruhsal Zekâ ile İlişkilendirilebilirliği:

Araştırma finansal kararların ruhsal zekâ ile ilişkilendirilebileceği temel varsayımına dayanmaktadır. Bu yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde ruhsal zekâlarının önemli bir rol oynayabileceği inancını içerir. Finansal kararlar ile ruhsal zekâ arasındaki olası ilişkiyi anlamak bu varsayımı test etmeye yönelik bir çabanın bir parçasıdır.

- Eğitim ve Bilinçlendirme ile Ruhsal Zekâ Gelişim İlişkisi:

Araştırma ruhsal zekâ becerilerinin eğitim ve bilinçlendirme ile geliştirilebileceği temel varsayımına dayanmaktadır. Bu finansal profesyonellerin ve bireysel yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini artırmak için belirli eğitim programlarına ve bilinçlendirme stratejilerine ihtiyaç duyabileceği önermesini içerir. Araştırma bu varsayımı desteklemek ve gelecekteki eğitim pratiklerine katkıda bulunmak amacıyla bu ilişkiyi incelemektedir.

- Yatırımcıların Finansal Karar Alma Süreçlerinde Bilinçli Ruhsal Zekâ Kullanımı:

Araştırma yatırımcıların finansal karar alma süreçlerinde bilinçli bir şekilde ruhsal zekâ becerilerini kullanabileceği temel varsayımına dayanmaktadır. Bu yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini finansal kararlarına entegre etme kapasitesini vurgular. Araştırma bu varsayımı desteklemek ve yatırımcıların karar alma süreçlerindeki ruhsal zekâ kullanımını anlamak için bir çaba içinde bulunmaktadır.

1.6. Tanımlar

Ruhsal Zekâ: Ruhsal zekâ, bireylerin duygusal durumları anlama, yönetme ve başkalarının hissiyatlarıyla etkileşimde bulunarak kullanma yeteneğini içeren bilişsel bir süreçtir. Geleneksel zekâ kavramının ötesine geçen ruhsal zekâ bireyin kendi duygusal durumlarını ve başkalarının hissiyatlarını anlamasına odaklanır. Bu kapsamda, ruhsal zekâ finansal kararlar alırken duygusal farkındalık, yönetim ve empati gibi becerileri içerir (İlhan ve Çetin, 2014, s. 7-8).

Yatırımcı Davranışları: Yatırımcı davranışları bireylerin finansal varlıklara yatırım yapma ve finansal kararlar alma süreçlerini ifade eder. Bu kavram, yatırımcıların risk iştahı portföy çeşitlendirmesi, piyasa tahminleri ve diğer finansal kararları üzerindeki etkileşimini içerir. Yatırımcı davranışları finansal piyasalardaki karmaşıklığı anlamak ve yatırım stratejilerini değerlendirmek için önemli bir alanı temsil eder (Paksoy ve Aykut, 2021, s. 53).

Finansal Kararlar: Finansal kararlar bireylerin veya kurumların mali varlıklarını yönetme ve yatırım yapma süreçlerinde aldıkları kararları ifade eder. Bu kavram gelir ve gider, tasarruflar, yatırımlar, borçlanmalar ve diğer mali faaliyetleri içerir. Finansal kararlar genellikle risk ve getiri dengesini değerlendirmeyi finansal hedeflere ulaşmayı ve portföy yönetimini içerir (Kul vd., 2023, s. 138).

Ruhsal Zekâ ve Finansal Kararlar Arasındaki İlişki: Ruhsal zekâ ve finansal kararlar arasındaki ilişki bireylerin ruhsal zekâ becerilerinin finansal karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini anlamaya odaklanır. Bu kapsamda ruhsal zekânın finansal kararların analizinde, risk yönetiminde ve etkili portföy yönetiminde nasıl rol oynadığı incelenir (Özer ve Mutlu, 2021, s. 153-154).

Eğitim ve Gelişim Perspektifi: Eğitim ve gelişim perspektifi, bireylerin ruhsal zekâ becerilerini artırmak için kullanılan eğitim programlarını ve gelişim stratejilerini içerir. Bu finansal profesyonellerin ve bireysel yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini geliştirme sürecini anlamaya yönelik bir bakış açısını ifade eder (Yılmaz, 2021, s. 78).

Finansal İnovasyon ve Stratejik Yönetim: Finansal inovasyon ve stratejik yönetim, finansal piyasalardaki değişimlere ayak uydurabilme yeteneği ve stratejik kararlar alabilme becerisini içerir. Ruhsal zekânın bu bağlamdaki rolü yatırımcıların piyasa trendlerini önceden kestirme ve stratejik olarak yönlendirme yeteneklerini güçlendirmeye odaklanır (Çetinkaya ve Gülbahar, 2019, s. 354).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Davranışsal Finans ve Temel İlkeleri

Davranışsal finans, geleneksel finans teorisinin ötesine geçerek, bireylerin finansal kararlarını etkileyen psikolojik faktörleri inceleyen ve bu faktörleri anlamaya odaklanan bir alanı temsil etmektedir. Bu bağlamda davranışsal finans, ekonomik aktörlerin sıklıkla rasyonel olmadığını, duygusal ve bilişsel çıkmazlara düşebileceklerini ve bu durumların finansal piyasa hareketlerini şekillendirebileceğini savunmaktadır (Hao vd., 2010, s. 116). Davranışsal finans, geleneksel finans teorisine alternatif bir bakış açısı sunan ve bireylerin finansal karar alma süreçlerini anlamak için psikoloji ve davranış bilimlerini entegre eden bir disiplindir. Bu yaklaşım, bireylerin finansal piyasalardaki kararlarını rasyonel olmayan faktörlerin etkilediğini öne sürerek, finansal davranışları daha kapsamlı bir şekilde açıklamaya çalışır.

Davranışsal finansın temel ilkelerinden biri, bireylerin karar alma süreçlerinde sıkça gözlemlenen duygusal ve bilişsel çıkışları anlamaya odaklanmaktır. Geleneksel finans teorisine göre, bireyler genellikle rasyonel aktörler olarak kabul edilir ve finansal kararlarını tam bilgiye ve rasyonel düşünceye dayandırır. Ancak davranışsal finans, insanların karar alma süreçlerinde duygusal tepkilerin, sosyal etkileşimlerin ve bilişsel hataların rol oynadığını vurgular. Bu, finansal piyasalardaki belirsizlik ve karmaşıklık daha etkili bir şekilde ele alabilmek için daha gerçekçi bir bakış açısı sağlamaktadır (Atak ve Kutukız, 2020, s. 232).

Davranışsal finansın bir diğer temel ilkesi, bireylerin risk algısının ve riskten kaçınma eğilimlerinin genellikle tahmin edilemez ve irrasyonel olduğudur. Geleneksel finans teorisine göre, bireyler genellikle maksimum fayda elde etmeye yönelik rasyonel risk alma stratejileri izlerler. Ancak davranışsal finans, insanların riski algılama şekillerinin genellikle duygusal ve bilişsel önyargılara dayandığını belirtir. Bu nedenle, yatırımcıların riskle başa çıkma stratejilerini anlamak için duygusal ve psikolojik faktörleri dikkate almak önemlidir (Karan, 2013, s. 67).

Bununla birlikte, davranışsal finansın bir diğer önemli ilkesi, finansal kararların genellikle çevresel faktörlerden etkilendiğidir. Bireylerin karar alma süreçleri; sosyal normlar, kültürel etkiler ve diğer dışsal faktörler tarafından şekillenebilmektedir. Bu, bireylerin finansal kararlarını sadece kişisel tercih ve beklentilere değil, aynı zamanda

Çevresel etmenlere de bağlı olarak anlamaya çalışan davranışsal finansın temel bir prensibidir (Küçüksille ve Usul, 2012, s. 33-34).

Davranışsal finans, finansal piyasalardaki çeşitli anormallikleri ve fiyat hareketlerini açıklamak için kullanılan bir dizi model ve yöntem geliştirmiştir. Bu modeller; borsa balonları, ani fiyat dūřuřları ve diğer finansal olayların ardındaki psikolojik ve davranışsal faktörleri anlamak için kullanılır. Bu da finansal karar alma süreçlerinin daha etkili bir şekilde yönetilebilmesi için stratejiler geliştirilmesine olanak tanımaktadır (Tufan ve Sarıecek, 2013, s. 166-168).

Bu bağlamda davranışsal finans, geleneksel finans teorisine eleştirel bir bakış sunan ve bireylerin finansal karar alma süreçlerini daha gerçekçi bir perspektiften anlamaya çalışan bir disiplindir. Bu temel ilkeler, finansal piyasalardaki anormallikleri ve bireylerin davranışsal eğilimlerini daha iyi anlamak için geliştirilen modellerin temelini oluşturur. Davranışsal finansın bu ilkeleri, finansal karar alma süreçlerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınmasına ve gelecekteki finansal başarıların daha iyi tahmin edilmesine katkıda bulunabilir (Gentry, 2007, s.757).

2.1.1. Davranışsal Finansın Tanımı

Davranışsal finans, finansal kararlar alırken bireylerin sergilediği duygusal ve psikolojik eğilimleri anlama ve açıklama çabasına dayanır. Bu disiplin, geleneksel finans teorisinin varsayımlarına meydan okuyarak yatırımcıların kararlarını etkileyen irrasyonel davranışları ve finansal piyasa anormalliklerini anlamaya çalışır. Duygusal tepkiler, bilişsel kısıtlamalar ve sosyal etmenler gibi faktörler davranışsal finansın ana odak noktalarını oluşturur. Davranışsal finans, finansal piyasaların sadece bilgi ve rasyonellikle değil, aynı zamanda duygusal ve psikolojik faktörlerle de şekillendiği bir perspektife ışık tutmaktadır (Fung, 2011, s. 556).

Davranışsal finans, bireylerin finansal kararlar alırken gösterdikleri duygusal ve psikolojik eğilimleri anlama ve açıklama amacına yönelik bir disiplindir. Geleneksel finans teorisinin varsayımlarına meydan okuyan davranışsal finans; finansal piyasalarda gerçekleşen anormallikleri, irrasyonel karar alma süreçlerini ve fiyat hareketlerindeki belirgin sapmaları anlamaya çalışarak finansal davranışların daha kapsamlı bir çerçeve de ele alınmasını hedefler (Yürekli ve Yılmaz, 2021, s. 2).

Davranışsal finansın temel önceliklerinden birincisi, yatırımcıların kararlarını etkileyen duygusal tepkileri anlamaktır. Geleneksel finans teorisi, bireyleri rasyonel ve

bilgiye dayalı kararlar alma eğiliminde olduğu şeklinde tasvir ederken davranışsal finans, insanların karar alma süreçlerinde duygusal etmenlerin etkisini vurgular. Yatırımcıların piyasa koşullarına tepkileri; korku, açgözlülük ve panik gibi duygusal faktörlere dayanabilmektedir. Bu nedenle davranışsal finans, finansal karar alma süreçlerini daha gerçekçi ve kapsamlı bir perspektiften değerlendirir (Tufan, 2006, s. 76).

İkinci önemli bir odak noktası, bilişsel kısıtlamaların ve psikolojik yanılgıların finansal karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini anlamaktır. İnsanların bilgiyi işleme, riskleri değerlendirme ve geleceğe yönelik beklentilerini şekillendirme biçimleri, davranışsal finansın incelediği konulardan biridir. Bireyler, karmaşık finansal bilgileri değerlendirirken çeşitli bilişsel kısıtlamalara ve önyargılara maruz kalabilmektedir. Davranışsal finans, bu bilişsel süreçleri anlamak ve finansal karar alma süreçlerini daha etkili bir şekilde yönlendirebilmek için stratejiler geliştirmeye odaklanır (Uyar ve Atalay, 2021, s. 12).

Üçüncü olarak, sosyal etmenlerin finansal karar alma süreçlerine olan etkilerini anlamak da davranışsal finansın önemli bir alanını oluşturur. Finansal kararlar genellikle sosyal normlardan, kültürel etkilerden ve çevresel faktörlerden etkilenebilmektedir. Davranışsal finans, bireylerin finansal tercihlerini ve risk algılarını çevresel etkenlerle birleştirerek daha kapsamlı bir değerlendirme yapmayı amaçlar. Bu anlamda davranışsal finans; finansal piyasaların sadece bilgi ve rasyonellikle değil, aynı zamanda duygusal ve psikolojik faktörlerle de şekillendiği bir perspektife ışık tutar. Fung (2011, s. 562) ve Gentry (2007, s. 758) tarafından vurgulanan bu tanım, finansal karar alma süreçlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına olanak sağlayarak davranışsal finansın analitik ve açıklayıcı gücünü vurgular.

2.1.2. Temel Davranışsal Finans Teorileri

Davranışsal finansın temel teorilerinden biri Beklenti Teorisi'dir. Beklenti Teorisi, Nobel ödüllü ekonomistler Daniel Kahneman ve Amos Tversky tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin riski algılama ve değerlendirme şeklini açıklamaya odaklanır. Geleneksel finans teorisine göre, bireylerin kararları mutlak kazanç ve kayıplarla ilgili olmalıdır. Ancak Beklenti Teorisine göre; bireyler, kazanç ve kayıpları farklı şekillerde değerlendirirler. Kayıplar, kazançlardan daha fazla ağırlığa sahiptir ve bireyler, aynı miktarda kazanç ve kayıp arasındaki farkları göz önünde bulundurarak kararlarını

şekillendirirler. Bu teori, yatırımcıların risk alırken duygusal tepkilerini anlamak ve öngörmek için önemli bir araç sunmaktadır (Gürünlü, 2011, s. 46).

2.1.2.1. Beklenti Teorisi

Beklenti Teorisi, geleneksel finans teorisine meydan okuyarak bireylerin kararlarını mutlak kazanç ve kayıplarla değerlendirmeleri gerektiği varsayımına eleştirel bir yaklaşım getirir. Geleneksel teoriye göre, bireyler aynı miktar kazanç ve kaybı aynı şekilde değerlendirmelidir. Ancak Beklenti Teorisi, bireylerin kazanç ve kayıpları farklı bir biçimde algıladığını ve değerlendirdiğini ileri sürer. Bu teori, kayıpların kazançlardan daha fazla ağırlığa sahip olduğunu belirtir ve bireylerin kararlarını etkilerken bu asimetriyi göz önünde bulundurur (Kulalı, 2016, s. 50).

Beklenti Teorisi'nin temel önermelerinden biri, bireylerin bir kararın referans noktası olarak mevcut durumu kullanacaklarıdır. Yani bir yatırımcı, mevcut durumuna göre kazanç ve kayıpları değerlendirir. Ayrıca, aynı miktar kazanç ve kayıp arasındaki farkın bireylerin duygusal tepkilerini etkileyen belirleyici bir faktör olduğunu ileri sürer. Örneğin, 100 TL kazanmak ve 100 TL kaybetmek, bireylerin duygusal tepkilerini farklı şekillerde etkileyebilmektedir. Beklenti Teorisi'nin finansal piyasalarda uygulanması, yatırımcıların risk alırken sergiledikleri duygusal tepkileri anlamak açısından önemlidir. Teori, yatırımcıların risk alırken sadece potansiyel kazançları değil, aynı zamanda potansiyel kayıpları da dikkate aldıkları bir çerçeve sağlamaktadır. Bu, piyasa dalgalanmaları ve belirsizliklerle başa çıkmak için tasarlanmış etkili risk yönetimi stratejileri geliştirmek adına önemli bir adımdır (Kendirli ve Kaya, 2016, s. 252).

Bu temel davranışsal finans teorisi, finansal piyasalardaki yatırımcı davranışlarını daha kapsamlı bir şekilde anlamak ve açıklamak için kullanılır. Beklenti Teorisi; duygusal tepkilerin, bilişsel süreçlerin ve risk algısının finansal karar alma süreçlerindeki etkileşimini anlamak amacıyla davranışsal finans literatüründe yaygın olarak kullanılan ve değer verilen bir teorik çerçevedir. (Gürünlü, 2011, s. 47).

Bu temel teori, davranışsal finansın genel yaklaşımını zenginleştirerek bireylerin finansal karar alma süreçlerine daha gerçekçi ve kapsamlı bir bakış sağlamaktadır.

2.1.2.2. Sabitleme ve Ayarlama Teorisi

Sabitleme ve Ayarlama Teorisi, insanların karar alma süreçlerinde önemli bir etken olan "bağlama" ve bu bağlamadan sapmada gösterilen "ayarlama" eğilimini inceleyen bir davranışsal finans teorisidir. Bu teori, bireylerin finansal kararlar alırken

genellikle kararlarını belirleyen bir referans noktasına (anchor) bağlandıklarını ve bu referans noktasından saparken bu noktayı dikkate aldıklarını öne sürer (Ritter, 2003, s. 423).

Finansal kararlar alırken bireyler, genellikle kararlarını etkileyen bir başlangıç noktası belirlerler. Örneğin, bir hisse senedinin geçmiş fiyatı veya bir mülkün önceki değeri, bu referans noktalarına örnek olarak verilebilmektedir. Bu referans noktaları, bireylerin o varlıkla ilgili fiyat beklentilerini şekillendirir ve bu noktadan hareketle kararlarını ayarlarlar. Bu teoriye göre bireylerin bağlandıkları referans noktası, karar alma süreçlerini büyük ölçüde etkiler. Referans noktasına bağlı olarak belirlenen değerlendirmeler ve tahminler, bireyin finansal varlıkları veya yatırımlarıyla ilgili tutumunu belirler. Bağlanma noktası bireyin bilgi işleme sürecinde kritik bir rol oynar, çünkü bu nokta finansal kararların temelini oluşturur (Yürekli ve Yılmaz, 2021, s. 18-19).

Ayarlama, bireyin belirlediği referans noktasından saparken gösterdiği esnekliği ifade etmektedir. Yani başlangıç noktasından saparken, bireyin etkileyen faktörlere göre kararlarını ayarladığı ve bu esnada referans noktasını dikkate aldığı bir süreçtir. Bu ayarlama süreci, bireyin finansal kararlarını daha geniş bir bağlamda değerlendirmesini sağlamaktadır (Aslan ve Türk, 2022, s. 119-120).

Sabitleme ve Ayarlama Teorisi'nin finansal piyasalardaki uygulanması; fiyat tahminleri, değerlendirme ve risk yönetimi gibi alanlarda bireylerin karar alma süreçlerini anlamak açısından kritiktir. Bu teori, bireylerin fiyat beklentilerini ve finansal varlıklarıyla ilgili tutumlarını belirleyen referans noktalarını tanımlayarak piyasa dinamiklerini daha iyi anlamamıza olanak tanımaktadır (Usta ve Demireli, 2010, s. 30).

Sonuç olarak Sabitleme ve Ayarlama Teorisi, bireylerin finansal karar alma süreçlerindeki bu bağlama ve ayarlama mekanizmalarını anlamak için kullanılan önemli bir teorik çerçevedir. Bu mekanizmaların anlaşılması; finansal piyasalardaki fiyat oluşumu, yatırım stratejileri ve risk yönetimi konularında daha etkili stratejiler geliştirmek için temel bir adımdır.

2.1.2.3. Zihinsel Muhasebe Teorisi

Zihinsel Muhasebe Teorisi, bireylerin finansal kararlarını belirli kategorilere ayırmaları eğiliminde oldukları bir davranışsal finans teorisidir. Bu teori, bireylerin finansal kaynakları farklı hedeflere, amaçlara veya varlıklara göre ayrı "zihinsel hesaplar" oluşturduklarını öne sürer. Bu zihinsel hesaplar, bireyin mali durumunu değerlendirirken

ve finansal kararlar alırken kullandığı bilişsel kategorilerdir (Göktürk ve Soydan, 2021, s.1546-1547).

Zihinsel Muhasebe; bireylerin finansal kaynaklarına yönelik belli bir etkinin, hissin veya hedefin bağlı olduğu zihinsel kutuplaştırma sürecini anlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu süreç, finansal kaynakların kullanımı ve harcanması konusunda bireylerin duygusal ve bilişsel bir ayrıma gitmelerine olanak tanımaktadır. Örneğin; bir kişi emeklilik için birikim yaparken ayrı bir hesap oluşturabilmekte ve bu hesaptaki parayı başka bir amaç için kullanmaktan kaçınabilmektedir. Bu, bireyin belirli bir finansal hedefe yönelik kaynaklarını koruma ve bu hedefe ulaşma amacını güçlendirir (Yiğit, 2020, s. 18).

Zihinsel Muhasebe, üç ana ilkeye dayanır (Güven, 2021, s. 262):

1. Zihinsel Bölümlendirme: Bireyler, finansal kaynaklarını farklı kategorilere ayırarak her bir kategoriye ait kaynakları birbirinden bağımsız olarak değerlendirirler. Örneğin; bir kişi aylık giderlerini ve tatil için biriktirdiği parayı ayrı ayrı zihinsel hesaplarda değerlendirebilmektedir.
2. Referans Noktaları: Bireyler, her zihinsel hesap için belirli referans noktaları belirler. Bu referans noktaları, bireyin o hesaptaki mevcut durumu veya hedefi ile ilişkilidir. Referans noktaları, bireyin finansal kararlarını şekillendirirken duygusal ve bilişsel bir temel oluşturur.
3. Kaynak Eşleştirme: Bireyler, belirli bir zihinsel hesaptaki kaynakları o hesapla ilişkilendirilen belirli bir hedef veya amaçla eşleştirme eğilimindedirler. Bu, bireyin o hesaptaki kaynakları belirli bir amacı gerçekleştirmek için kullanma konusundaki kararlarını etkiler.

Zihinsel Muhasebe, bireylerin finansal kararlarını anlamak ve açıklamak adına önemli bir teorik çerçeve sağlamaktadır. Bu teori, tüketicilerin finansal kaynakları yönetme ve harcama tercihlerini daha iyi anlamak için kullanılarak, ekonomik davranışların karmaşıklığını açıklamada ve öngörmede etkili bir araç olarak kabul edilir (Atik vd., 2018, s. 727).

2.1.2.4. Aşırı Güven Teorisi

Aşırı Güven Teorisi, kişilerin bireysel finansal bilgi ve becerilerini aşırı derecede yüksek bir şekilde değerlendirdiğini ileri sürer. Bireyler, finansal piyasalarda başarı elde etme konusundaki güvenleri nedeniyle aşırı risk alabilmektedir. Bu teori; bireylerin karar

alma süreçlerindeki aşırı özgüvenin, riskli yatırımlar yapma ve finansal hedeflere ulaşma stratejilerini etkileyebileceğini açıklar (Tekin, 2019, s. 294-297).

Aşırı Güven Teorisi, bireylerin finansal karar alma süreçlerinde kendi bilgi ve yeteneklerini aşırı derecede yüksek bir şekilde değerlendirdiklerini ileri süren bir davranışsal finans teorisi. Bu teori, bireylerin genellikle finansal piyasalardaki başarılarını abartılı bir şekilde gördükleri ve bu aşırı özgüvenin riskli yatırımlar yapma ve finansal hedeflere ulaşma stratejilerini etkileyebileceğini açıklar (Tekin, 2016, s. 175-176).

Bireyler, finansal konulardaki bilgi ve becerilerini gerçek değerlerinden daha yüksek bir şekilde değerlendirme eğilimindedirler. Bu, bireylerin finansal piyasalarda daha başarılı olabileceklerine dair aşırı bir inanç geliştirmelerine yol açar. Bireyler, geçmişteki finansal başarılarını genellikle abartılı bir şekilde hatırlayabilmektedir. Bu da gelecekteki başarıya dair abartılı beklentilere yol açar. Aşırı özgüvene sahip bireyler, genellikle riski daha düşük bir şekilde algırlar. Bu da onları, normalde daha dikkatli olmaları gereken finansal kararlarda aşırı risk almaya yönlendirebilmektedir. Aşırı Güven Teorisine göre, aşırı özgüvenin finansal karar alma süreçlerine çeşitli etkileri vardır. Aşırı özgüvene sahip bireyler, finansal piyasalarda daha riskli yatırımlar yapma eğilimindedirler. Bu, normalde daha dikkatli olmaları gereken durumlarda aşırı güvenleri nedeniyle riskin altını değerlendirmelerine ve daha fazla riske girmelerine bağlıdır. Aşırı özgüven, bireylerin finansal hedeflerini daha yüksek bir seviyeye koymalarına ve bu hedeflere ulaşma konusunda aşırı iyimser olmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, gerçekçi olmayan finansal hedeflerin belirlenmesine ve bu hedeflere ulaşmak için alınan riskin artmasına yol açabilmektedir. Aşırı özgüvene sahip bireyler, finansal kayıplara daha az tepki gösterebilmektedir. Bu, kayıpları küçümseyerek ve normalden daha hızlı toparlayarak finansal karar alma süreçlerinde etkili bir değerlendirmenin önüne geçebilmektedir (Güler ve Tunahan, 2017, s. 95).

Aşırı özgüven, bireylerin finansal piyasalarda daha etkili olabileceklerine dair bir içsel motivasyon sağlayabilmekte ancak aynı zamanda gerçek riskleri görmezden gelmelerine ve finansal hedeflere ulaşmada aşırı iyimser olmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, bireylerin finansal kararlarında dengesizlik ve etkili risk yönetimi eksikliği yaratabilmektedir (Aslan ve Doğan, 2020, s. 293).

Aşırı Güven Teorisi'nin finansal piyasalardaki uygulamaları, yatırımcıların finansal hedeflerine ulaşma stratejilerini anlamak ve aşırı özgüvenin risk yönetimi üzerindeki etkilerini değerlendirmek için önemlidir. Bu teorinin incelemesi, finansal danışmanlık, varlık yönetimi ve yatırım stratejileri konularında daha etkili stratejiler geliştirmek adına kritik bir role sahiptir (Aydın ve Güneysu, 2022, s. 167).

Bu bağlamda Aşırı Güven Teorisi, bireylerin finansal karar alma süreçlerindeki aşırı özgüvenin doğasını ve etkilerini anlamak amacıyla geliştirilmiş bir teorik çerçevedir. Bu teori, finansal piyasalarda etkili risk yönetimi stratejileri oluşturmak ve bireylerin finansal hedeflerine daha gerçekçi bir şekilde ulaşmalarına yardımcı olmak için kullanılan önemli bir araçtır.

2.1.2.5. Pişmanlık Teorisi

Pişmanlık Teorisi, bireylerin finansal kararlarının sonuçlarına duydukları pişmanlık duygusunun karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini inceler. Finansal piyasalarda alınan riskli kararlar sonucunda olası bir zarar durumunda bireylerin duydukları pişmanlık, gelecekteki kararları etkileyebilmektedir. Bu teori, bireylerin risk ve getiri arasında denge kurarken duygusal faktörlerin nasıl rol oynadığını anlamak için önemlidir (Ertan, 2007, s. 70-71).

Pişmanlık Teorisi'nin temel ilkeleri şu şekildedir, bireyler, finansal kararlarının sonuçlarına bağlı olarak duydukları pişmanlık duygusunu deneyimlerler. Bu duygu, özellikle alınan riskli kararlardan kaynaklanan olumsuz sonuçlar durumunda yoğunlaşabilmektedir. Pişmanlık Teorisi, bireylerin karar alma süreçlerinde olasılıkları ve beklenen değerleri değerlendirirken olumsuz sonuçlara duyulan potansiyel pişmanlık duygusunun etkili bir faktör olduğunu öne sürer. Bireyler, olası kayıpların getirebileceği pişmanlığı düşünerek kararlarını şekillendirirler (Öztopçu, 2016, s. 466).

Bireyler, pişmanlık duygusunu hafifletmek veya ortadan kaldırmak amacıyla bir "ikinci şans" arayışına girebilmektedir. Bu, gelecekteki karar alma süreçlerini etkileyebilmekte ve bireyleri daha dikkatli veya temkinli olmaya yönlendirebilmektedir. Pişmanlık Teorisine göre bireyler, pişmanlık duygusunu minimize etmek amacıyla riskli karar alma konusunda daha temkinli olabilmektedir. Bu, riskli varlıklara yatırım yapma konusunda daha düşük bir tolerans geliştirmelerine ve kayıplardan kaçınma eğiliminde olmalarına neden olabilmektedir (Küden, 2014, s. 59). Alternatif seçenekler arasında

karşılaştırma yapma ve pişmanlık potansiyelini minimize etme amacıyla daha kapsamlı bir analiz yapma eğiliminde olabilmektedir.

Pişmanlık Teorisi'nin finansal piyasalardaki uygulamaları, yatırımcıların risk ve getiri dengesini değerlendirirken duygusal faktörlerin nasıl etkili olduğunu anlamak için önemlidir. Bu teorinin incelenmesi, risk yönetimi stratejilerinin geliştirilmesi ve bireylerin pişmanlık duygusunu en aza indirme amacıyla daha bilinçli finansal kararlar almalarına yönelik çabalar açısından önem taşımaktadır (Öztopçu, 2016, s. 473).

Bu bağlamda Pişmanlık Teorisi, finansal karar alma süreçlerindeki duygusal faktörleri anlamak ve değerlendirmek için kullanılan önemli bir teorik çerçevedir. Bu teori, finansal piyasalarda daha etkili risk yönetimi stratejileri oluşturmak ve bireylerin finansal hedeflerine daha gerçekçi bir şekilde ulaşmalarına yardımcı olmak için kullanılan kritik bir araçtır (Küden, 2014, s. 60).

Bu teoriler, davranışsal finansın yelpazesinin geniş bir bölümünü kapsar ve finansal piyasalardaki çeşitli davranışsal anormallikleri açıklamak için kullanılır. Her bir teori, bireylerin finansal karar alma süreçlerini daha iyi anlamak ve bu süreçlere müdahale etmek adına değerli bir analitik çerçeve sağlamaktadır. Bu çeşitlilik davranışsal finans literatürünün zenginliğini ve karmaşıklığını vurgular, bu da finansal piyasalardaki davranışsal dinamiklerin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Polat, 2022, s. 16).

2.2. Yatırımcı Davranışları ve Etkileyen Faktörler

Yatırımcı davranışları, finansal piyasalardaki karar alma süreçlerini ve bu süreçleri etkileyen çeşitli faktörleri anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Yatırımcıların davranışları, genellikle rasyonel beklentilerden sapmalar gösterir ve bu sapmalar duygusal, bilişsel ve sosyal etkenler tarafından şekillenmektedir (Gomes, 2023, s. 398).

Yatırımcı davranışlarının temelinde duygusal etkiler bulunmaktadır. Yatırımcıların duygusal tepkileri, finansal piyasalardaki olaylara karşı verdikleri tepkileri belirler. Stres, korku ve hırs gibi duygusal durumlar yatırımcıların hisse senetleri, tahviller ve diğer finansal araçlar üzerindeki kararlarını etkileyebilmektedir. Bu duygusal etkiler özellikle ani ve büyük fiyat dalgalanmaları sırasında daha belirgin hale gelir (Jagongo ve Mustwenje 2014, s. 99). Bu durum, karar alma süreçlerindeki duygusal

etkileri artırabilmekte ve yatırımcıları olası risklerden kaçınmaya yönlendirebilmektedir (Kendirli ve Kaya 2016, s. 251).

Belirsizlik durumları, yatırımcıların duygusal tepkilerini daha da güçlendirebilmektedir. Belirsizlik, piyasa geleceği hakkında belirgin bir bilgi eksikliği yarattığından dolayı yatırımcılar bu belirsizlikle başa çıkmak için duygusal tepkilere daha fazla eğilim gösterebilmektedir. Bu durum, karar alma süreçlerindeki bilişsel faktörlerin önemini daha da vurgulamış olur (Tufan ve Sarıççek 2013, s. 173-174.).

Yatırımcıların duygusal durumları, risk algılarını doğrudan etkileyebilmektedir. Stres ve korku durumlarında, yatırımcılar genellikle riskten kaçınma eğilimindedirler. Bu durum, portföy çeşitlendirmesi ve risk yönetimi stratejilerinde değişikliklere neden olabilmektedir. Aynı şekilde, aşırı hırslı durumlarda ise yatırımcılar daha fazla risk almaya yönelebilmektedir (Sefil ve Çilingiroğlu 2011, s. 260).

Ruhsal zekâ, yatırımcıların duygusal etkilerle başa çıkma yeteneklerini belirler. Bu noktada, yatırımcıların ruhsal zekâlarını geliştirmeleri, karar alma süreçlerinde daha sağlıklı ve bilinçli kararlar almalarına yardımcı olabilmektedir. Ruhsal zekâ, duygusal durumları tanıma, yönetme ve etkileşimde bulunma becerilerini içermektedir. Duygusal etkilerin yatırımcı davranışlarındaki rolü yalnızca uzun vadeli değil, aynı zamanda kısa vadeli etkileri de içermektedir. Ani duygusal tepkiler uzun vadeli yatırım stratejilerini etkileyebilmekte ve yatırımcıların portföy performansını belirleyebilmektedir (Otluoğlu, 2009, s. 27)

Gelecekteki çalışmalar duygusal etkilerin yatırımcı davranışları üzerindeki etkilerini daha fazla anlamak ve belirli duygusal durumların karar alma süreçlerindeki rolünü daha derinlemesine keşfetmek için odaklanabilmektedir. Ayrıca ruhsal zekânın geliştirilmesi ve duygusal etkilerin finansal karar alma süreçlerinde nasıl optimize edilebileceği konusundaki araştırmalar yatırımcıların daha sakin ve bilinçli kararlar almalarına yönelik stratejiler geliştirmeye katkıda bulunabilmektedir (Özer ve Korkulutaş, 2018, s. 392-394).

Bilişsel faktörler yatırımcıların bilgi işleme, risk değerlendirmesi ve karar verme süreçlerini etkiler. Bazı yatırımcılar geçmiş performanslara aşırı güvenerek bilişsel çıkarımlarda bulunabilmektedir. Bunun aksine yatırım geçmişleri iyi olmayan veya daha önce hiç yatırım yapmamış yatırımcılar ise bilgi eksikliği nedeniyle belirsizlikle başa çıkma konusunda zorluk yaşayabilmektedir. Bu bilişsel faktörler, finansal piyasalardaki

etkili karar alma süreçlerini etkileyebilmektedir. Geçmişte yaptığı yatırımlar olumlu sonuçlanmış yatırımcılar, önceki başarılarını aşırı derecede vurgulayarak gelecekteki piyasa hareketlerini doğru bir şekilde öngörmeye çalışma riskini içermektedir. Bu bilişsel eğilim, özellikle uzun süreli bir yükseliş trendi sonrasında ortaya çıkabilmekte ve yatırımcıları yanıltabilmektedir (Barak, 2008, s. 221).

Finansal piyasalardaki karmaşık yapı, hızlı değişen koşullar ve belirsizlik yatırımcıların karar alma süreçlerini etkileyen temel bilişsel faktörlerden biridir. Bilgi eksikliği, yanlış anlamalara ve hatalı değerlendirmelere neden olarak riskli kararlar alınmasına yol açabilmektedir (Ege, vd., 2012, s. 186).

Bilişsel çelişkiler, yatırımcıların karar alma süreçlerinde çeşitli zorluklarla karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Örneğin; Bir yatırım aracının riski ve getirisi arasındaki dengeyi doğru bir şekilde değerlendirmekte zorlanma durumu bilişsel çelişkilerin bir örneğidir. Bu çelişkiler, duygusal tepkilerle birleşerek etkili bir karar alma sürecini engelleyebilmektedir (Öncü ve Özevin, 2017, s. 599).

Bilgi işleme hızı, yatırımcıların finansal bilgileri değerlendirme ve anlama hızını belirleyen önemli bir bilişsel faktördür. Hızlı kararlar alma eğiliminde olan yatırımcılar, bilgiyi eksik değerlendirme riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Aynı zamanda, karar hızıyla ilgili bilişsel faktörler, ani piyasa değişikliklerine uyum sağlamada zorluklar yaşatabilmektedir. Bilgi işleme sürecinde finansal okuryazarlığın önemi büyüktür. Finansal terimlere hakimiyet, riskleri anlama ve portföy çeşitlendirmesi gibi temel konularda bilinçli kararlar almak için gereklidir. Bu çerçevede, yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeyi bilişsel faktörlerin karar alma süreçlerine olan etkisini belirlemede kritik bir role sahiptir (Ağan, 2017, s. 19).

Yatırımcı psikolojisi, bilişsel faktörlerin bir araya gelerek yatırımcıların genel karar alma çerçevesini nasıl şekillendirdiğini inceleyen önemli bir alanı kapsar. Risk toleransı, kayıp aversionu ve diğer psikolojik etmenler bilişsel çerçeveyi oluşturan temel bileşenlerdir. Gelecekteki çalışmalar, bilişsel faktörlerin yatırımcı davranışları üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamaya yönelik olabilmektedir. Özellikle bilişsel çelişkilerin çözümü, bilgi işleme hızının optimize edilmesi ve finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması gibi konularda odaklanan araştırmalar, yatırımcıların daha bilinçli ve etkili kararlar almasına katkıda bulunabilmektedir. Sosyal etkiler yatırımcı davranışlarını çevresel faktörlerle ilişkilendirir. Örneğin, bir yatırımcının çevresindeki

diğer yatırımcıların davranışları ve medyanın etkisi bireyin kendi karar alma süreçlerini etkileyebilmektedir. Toplumsal beklentiler ve sosyal normlar yatırımcıların finansal piyasalardaki tercihlerini şekillendirebilmektedir.

Yatırımcı davranışlarını anlamak için çevresel faktörlerin analizi kaçınılmazdır. Bu faktörler, bir yatırımcının çevresindeki diğer yatırımcıların tutumları, ekonomik koşullar, siyasi belirsizlikler ve kültürel etkileşimleri içermektedir. Örnek olarak bir ekonomik kriz döneminde yatırımcıların genel olarak daha riskten kaçındığı gözlemlenebilmektedir. Bu tür çevresel değişkenler yatırımcı davranışlarının dinamiklerini anlamak açısından önemlidir.

Medya, finansal piyasalardaki yatırımcı davranışlarını etkileyen önemli bir sosyal etkileşim aracıdır. Haberler, raporlar ve sosyal medya yatırımcıların algılarını şekillendirebilmekte ve piyasa hareketlerine doğrudan etki edebilmektedir. Özellikle medyanın olumsuz bir olayı abartması veya olumlu bir gelişmeyi küçümsemesi yatırımcıların kararlarını etkileyerek piyasalarda ani değişikliklere neden olabilmektedir (Taner ve Akkaya, 2005, s. 49-50).

Yatırımcı davranışları sosyal normlar ve toplumsal beklentilerle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Toplumsal beklentiler genel olarak belirli bir yatırımın başarısını veya riskini etkileyebilmektedir. Örneğin, belirli bir sektördeki popülerlik yatırımcıların o sektöre yönelmelerine ve bu yönde karar almalarına neden olabilmektedir. Sosyal normların etkisi altında bireyler genellikle toplumun kabul ettiği veya reddettiği yatırım stratejilerini benimserler (Yıldız vd., 2009, s. 94).

2.2.1. Yatırımcıların Finansal Karar Alma Süreçleri

Yatırımcıların finansal karar alma süreçleri, genellikle karmaşık ve çok katmanlıdır. Geleneksel finans teorisine göre, yatırımcılar kararlarını rasyonel bir şekilde almalıdırlar fakat davranışsal finans bu varsayımın çoğunlukla geçerli olmadığını öne sürer. Yatırımcılar, kararlarını genellikle duygusal tepkiler, geçmiş deneyimler ve sosyal etmenler gibi faktörlere dayanarak alırlar. Finansal piyasadaki belirsizlik yatırımcıların karar alma süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Bu belirsizlik, yatırımcıların risk toleransını ve risk algısını şekillendirir bu da finansal varlık seçimleri ve portföy yönetimi üzerinde derin etkiler bırakabilmektedir (Gümüş & Bektur, 2019, s. 61).

2.2.2. Duygusal Etmenlerin Yatırımcı Kararları Üzerindeki Etkisi

Duygusal etmenler, yatırımcı davranışlarını belirlemede kilit bir rol oynar. Finansal piyasalardaki volatilité yatırımcılarda korku, heyecan ve çeşitli duygusal tepkileri tetikleyebilmektedir. Bu duygusal tepkiler karar alma süreçlerini etkiler ve genellikle rasyonel olmayan kararlar alınmasına neden olmaktadır (Gümüş vd., 2019, s. 571-572). Duygusal etmenlerin yatırımcı kararları üzerindeki etkisi özellikle kriz dönemlerinde belirgin hale gelir. Bu dönemlerde yatırımcılar genellikle panikle hareket eder ve piyasa dinamikleri bu duygusal tepkilere bağılı olarak şekillenir. Bu noktada finansal eğitim ve ruhsal zekâ geliştirme yatırımcıların duygusal etmenleri daha etkili bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabilmekte ve daha bilinçli finansal kararlar almalarını sağlayabilmektedir (Goritiyal & Devasia, 2017, s. 89).

2.3. Ruhsal Zekâ ve Tanımı

Ruhsal zekâ, bireylerin duygusal durumları anlama, yönetme ve bu duygusal farkındalığı başkalarının hissiyatlarıyla etkileşimde bulunarak kullanma yeteneğini içeren önemli bir bilişsel süreçtir. Ruhsal zekâ, geleneksel zekâ kavramının ötesine geçerek bireyin kendi duygusal durumlarını ve başkalarının hissiyatlarını anlamasına odaklanmaktadır. Foster ve Kalev'in (2016, s. 2) belirttiğı gibi özellikle finansal kararlar alınırken ruhsal zekâ ile donanmış bireylerin, karmaşık finansal durumları daha etkili bir şekilde analiz edebilecekleri ve bu analizi kararlarına entegre edebilecekleri anlamına gelmektedir. (Foster & Kalev, 2016, s. 3-4)

Ruhsal zekâ, bireyin finansal bağlamda ruhsal zekâsını nasıl kullanılabileceğı konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Finansal kararlar genellikle soyut ve karmaşık olduğundan ruhsal zekâ, bireylere finansal durumlarını daha derinlemesine anlama ve değerlendirme yeteneğı kazandırabilmektedir. Bu yetenek, bireylerin sadece somut verilere değıl, aynı zamanda duygusal sinyallere de duyarlı olmalarını sağlayarak daha bilinçli ve dengeli finansal kararlar almalarına olanak tanımaktadır (Çelikten, 2024, s. 198).

Ayrıca, ruhsal zekânın finansal karar alma sürecine entegre edilmesi, bireyler arası etkileşimlerde de önemli bir rol oynar. Başkalarının duygusal durumlarını anlama ve bu durumları dikkate alma yeteneğı, iş birlikçi finansal stratejilerin oluşturulmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunabilmektedir. Bu nedenle, ruhsal zekânın finansal karar

alma sürecindeki rolü, bireyler arası ilişkilerin yanı sıra finansal başarıyı da etkileyebilmektedir (Yurdakavuştu, 2012, s. 176-77).

Ruhsal zekâ, geleneksel zekâ kavramının ötesine geçerek bireylerin finansal karar alma süreçlerini zenginleştiren ve derinleştiren bir faktör olmaktadır. Foster ve Kalem'in vurguladığı gibi, bu yaklaşım bireylerin finansal bağlamda daha etkili ve sürdürülebilir kararlar almalarına katkıda bulunabilmekte, bu da genel finansal refahlarını artırabilmektedir.

2.3.1. Ruhsal Zekânın Temel Bileşenleri

Ruhsal zekâ, çeşitli bileşenleri içeren karmaşık bir konsepttir ve temel olarak duygusal farkındalık, duygusal yönetim, sosyal farkındalık ve ilişki yönetimi olmak üzere dört ana bileşenden oluşmaktadır (Uluköy vd., 2016, s. 123). Duygusal farkındalık, bireyin kendi duygusal durumlarını tanıma yeteneğini içermektedir. Duygusal yönetim, bu farkındalığı kullanarak duygusal tepkileri kontrol etme becerisini ifade etmektedir (He vd., 2005, s. 1056). Sosyal farkındalık, başkalarının duygusal durumlarını anlama yeteneği olarak ortaya çıkar ve ilişki yönetimi, bu anlayışı kullanarak etkili iletişim kurma ve sosyal ilişkileri geliştirme becerisini içermektedir. Finansal anlamda, bu temel bileşenler yatırımcıların piyasa koşullarına ve diğer yatırımcıların duygusal durumlarına adapte olmalarına yardımcı olarak daha başarılı bir yatırım stratejisi oluşturmalarına katkıda bulunabilmektedir.

İlk olarak; duygusal farkındalık, bireyin kendi duygusal durumlarını tanıma ve anlama yeteneğini ifade etmektedir. Bu bileşen, bireyin içsel dünyasının derinliklerine inme ve duygusal tepkilerini ayırt etme kabiliyetini içermektedir. Bu, finansal anlamda önemli bir rol oynar çünkü yatırımcıların duygusal farkındalığı, piyasa koşullarıyla başa çıkma ve finansal kararlarını duygusal olarak motive olmadan almalarına olanak tanımaktadır. İkinci olarak; duygusal yönetim, duygusal farkındalığı kullanarak duygusal tepkileri etkili bir şekilde kontrol etme becerisini içerir (He vd., 2005, s. 1057). Bu bileşen, özellikle finansal piyasalardaki belirsizlik ve dalgalanmalara karşı kararlılık sağlama konusunda kritik bir öneme sahiptir. Yatırımcıların duygusal tepkilerini yönetme yeteneği, ani ve duygusal kararlar yerine bilinçli ve düşünülmüş finansal stratejilere odaklanmalarına yardımcı olabilmektedir. Üçüncü olarak; sosyal farkındalık, bireyin başkalarının duygusal durumlarını anlama yeteneği olarak ortaya çıkmaktadır. Finansal anlamda, bu bileşen yatırımcıların diğer piyasa katılımcılarının duygusal durumlarını

değerlendirmelerine ve bu bağlamda pazar dinamiklerine daha iyi adapte olmalarına yardımcı olabilmektedir. Sosyal farkındalık, finansal piyasalardaki diğer yatırımcıların davranışlarını anlama ve bu davranışları analiz etme sürecinde kilit bir rol oynar (Şahin ve Uzay, 2018, s. 558-559).

Son olarak; ilişki yönetimi, sosyal farkındalığı kullanarak etkili iletişim kurma ve sosyal ilişkileri geliştirme becerisini içermektedir. Bu, finansal dünyada iş birliği ve etkili iletişimi destekleyerek yatırımcıların daha sağlıklı ve uzun süreli finansal ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilmektedir. İlişki yönetimi aynı zamanda finansal danışmanlık, ortak yatırım projeleri ve işbirliği fırsatlarını değerlendirme süreçlerinde önemli bir role sahiptir (Şahin ve Uzay, 2018, s. 558-559).

Finansal anlamda, bu temel bileşenler bir araya geldiğinde, yatırımcılar daha duyarlı, dirençli ve iş birliğine açık hale gelirler. Yatırımcıların ruhsal zekâlarını geliştirmeleri, finansal başarılarını artırabilmekte ve genel finansal refahlarını güçlendirebilmektedir. Bu nedenle, finansal anlamda ruhsal zekâ, bireylerin karar alma süreçlerini zenginleştirerek finansal dünyada daha etkili aktörler olmalarına olanak sağlayan önemli bir araçtır (Atak ve Kutukız, 2020, s. 233).

2.4. Ruhsal Zekâ ve Finansal Kararlar Arasındaki İlişki

Finansal kararlar, genellikle belirsizlik ve risk içeren karmaşık durumları içerir, bu da yatırımcıların ruhsal zekâlarını devreye sokmalarını gerektirir. Ruhsal zekâ ise, bireylerin duygusal farkındalığı, duygusal yönetim ve sosyal ilişkilerde başarı gibi temel bileşenleri içermektedir. (Rath vd., 2014, s. 64).

Ruhsal zekâ, duygusal etmenleri anlama ve etkili bir şekilde yönetme becerisiyle finansal karar alma süreçlerine derinlik katar. Ruhsal zekânın finansal başarı üzerindeki doğrudan etkisi bireyin ruhsal zekâsının finansal kararların etkinliği üzerindeki rolünü vurgular. Ruhsal zekâ, finansal başarıya giden yolda bireylere rekabet avantajı sağlayabilmektedir (Küçük, 2014, s. 109).

Ruhsal zekânın temel bileşenlerinden biri olan duygusal farkındalık, bireyin kendi duygusal durumlarını tanıma yeteneğini içermektedir. Finansal kararlar alırken duygusal farkındalığa sahip olan bireyler kendi risk toleranslarını daha iyi değerlendirebilmekte ve bu bilgiyi portföy yönetiminde etkili bir şekilde kullanabilmektedir. Aynı zamanda piyasa dalgalanmaları sırasında duygusal farkındalık, ani tepkilerden kaçınmayı ve daha uzun vadeli bir perspektifle hareket etmeyi sağlayabilmektedir. (Kahyaoğlu, 2011, s. 33).

Ruhsal zekâ, duygusal farkındalığı kullanarak duygusal tepkileri yönetme becerisini de içermektedir. Finansal kararlarda duygusal yönetim özellikle riskli durumlarda bireyin soğukkanlılıkla kararlar almasına olanak tanımaktadır. Riskli yatırım kararları öncesinde duygusal yönetim düşünce süreçlerini etkileyerek daha sağlam ve uzun vadeli bir strateji oluşturmaya yardımcı olabilmektedir. Duygusal yönetim, finansal karar alma süreçlerinde önemli bir rol oynar. Bireyler, duygusal yönetim becerilerini kullanarak ani piyasa değişikliklerine daha iyi adapte olabilmektedir. Bu, daha sağlam ve sakin bir zihinle finansal kararlar almayı mümkün kılar (Hayta, 2014, s. 343-345).

Ruhsal zekâ, risk yönetimi süreçlerinde önemli bir rol oynar. Yatırım kararları sıklıkla belirsizlik ve risk içermektedir. Ruhsal zekâyâ sahip bireyler, duygusal olarak dengeleyici bir perspektifle riskleri değerlendirme, yönetme ve duygusal tepkileri kontrol edilme becerisine sahip olabilmektedir.

Duygusal yönetim risk kontrolü üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Kontrolsüz duygusal tepkiler riskli durumlarda hızlı ve düşünülmeden kararlar alınmasına neden olabilmektedir. Duygusal yönetim becerilerinin geliştirilmesi bu riskleri azaltabilmekte ve daha bilinçli bir risk yönetimi stratejisi oluşturmayı destekleyebilmektedir (Üçay, 2012, s. 145).

Duygusal yönetimi geliştirmek için kullanılabilecek stratejiler arasında meditasyon, stres yönetimi teknikleri, ruhsal zekâ eğitimleri ve danışmanlık hizmetleri bulunabilmektedir. Bu stratejiler bireyin duygusal durumlarını daha etkili bir şekilde yönetmesine yardımcı olarak finansal karar alma süreçlerini iyileştirebilmektedir. Duygusal yönetim becerilerine sahip olan bireylerin finansal performansları genellikle daha istikrarlı olabilmektedir. Bu nedenle, duygusal yönetimi geliştirmeye odaklanmak finansal başarıya ulaşma konusunda önemli bir avantaj sağlayabilmektedir. Duygusal yönetim, herkesin öğrenebileceği ve uygulayabileceği bir beceri setidir. Bu nedenle, finansal profesyonellerin ve yatırımcıların duygusal yönetim becerilerini geliştirmeye yönelik çabaları sektör genelinde daha sağlıklı bir finansal atmosfer yaratabilmektedir (Usl vd., 2002, s. 136-141).

Duygusal yönetim becerilerinin finansal karar alma süreçlerine entegre edilmesi, bireylerin daha bilinçli ve duygusal olarak dengeli kararlar almasını sağlayabilmektedir. Bu entegrasyon özellikle riskli durumlar ve belirsizliklerle başa çıkma konusunda daha etkili bir strateji oluşturmada yardımcı olabilmektedir. Duygusal yönetim bireylerin

finansal karar alma süreçlerini daha istikrarlı ve sakin bir şekilde yönetmelerine katkıda bulunabilmektedir. Bu da finansal piyasalardaki dalgalanmalara karşı daha dirençli olmalarına ve uzun vadeli finansal stabiliteyi sağlamalarına yardımcı olabilmektedir (Tomak, 2011, s. 91).

Ruhsal zekânın diğer bileşeni olarak sosyal farkındalık, başkalarının duygusal durumlarını anlama yeteneği olarak ortaya çıkmaktadır. Finansal piyasalarda diğer yatırımcıların duygusal durumları ve piyasa dinamikleri hakkında sosyal farkındalığa sahip olan bireyler piyasadaki potansiyel olayları daha iyi öngörebilmektedir. Bu, diğer yatırımcıların davranışlarını analiz ederek daha bilinçli ve neden-sonuç ilişkilerini anlama üzerinde olumlu bir etki yaratabilmektedir.

Sosyal farkındalık, yatırımcı davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Piyasadaki diğer yatırımcıların hissiyatlarını anlamak, bireylerin kendi karar alma süreçlerini şekillendirmelerine yardımcı olabilmektedir. Bu da daha etkili bir risk yönetimi ve portföy çeşitlendirmesi stratejisi oluşturmak için kullanılabilmektedir. Sosyal farkındalığı yüksek olan bireyler, diğer yatırımcıların davranışlarını daha etkili bir şekilde analiz edebilmektedir. Bu analiz, piyasa trendlerini önceden tahmin etme yeteneğini artırabilmekte ve yatırımcılara rekabet avantajı sağlayabilmektedir (Holt, 2007, s. 105-110).

Piyasa dinamikleri, genellikle yatırımcıların toplu davranışlarından etkilenir. Sosyal farkındalık aynı zamanda ilişki yönetimi açısından da önemlidir. Diğer yatırımcıların hissiyatlarını anlamak finansal profesyonellerin müşterilerle daha sağlam ilişkiler kurmalarına ve müşteri memnuniyetini artırmalarına yardımcı olabilmektedir. Finansal analiz süreçlerine sosyal farkındalık entegrasyonu bireylerin sadece sayısal verilere değil, aynı zamanda piyasadaki sosyal dinamiklere de odaklanmalarını sağlamaktadır. Bu, daha kapsamlı ve dengeli bir finansal analiz yapma kapasitesini artırabilmektedir (Sefil ve Çilingiroğlu, 2011, s. 262).

2.5. Ruhsal Zekâ ve Risk Algısı

Ruhsal zekâ, bireylerin ruhsal zekâlarını anlama, yönetme ve etkili bir şekilde kullanma yeteneğini içermektedir. Bu bağlamda, ruhsal zekâ kavramının finansal kararlarla olan ilişkisi üzerindeki önemli bir boyut risk algısıdır. Yatırımcılar, piyasa koşullarındaki değişikliklere duyarlılık göstererek riskleri daha doğru bir şekilde değerlendirebilmektedir. Duygusal farkındalık, finansal belirsizliklere karşı artan bir

toleransın yanı sıra, risk ve getiri arasındaki dengeyi daha hassas bir şekilde kurma yeteneğine katkıda bulunabilmektedir. Duygusal yönetim, bireylerin duygusal tepkilerini etkili bir şekilde kontrol etme becerisini içermektedir. Finansal piyasalardaki belirsizlikler ve risklerle başa çıkmak, duygusal yönetimin etkili bir biçimde uygulanmasını gerektirir. Yatırımcılar, rasyonel kararlar alarak duygusal kararların etkisini en aza indirme yeteneği kazanması anlamına gelir (Saraç ve Kahyaoğlu, 2011, s. 137).

Sosyal farkındalık, bireylerin çevrelerindeki diğer yatırımcıların duygusal durumlarını anlama yeteneğini içermektedir. Finansal piyasalardaki toplumsal dinamikler, risk algısını etkileyebilmektedir. Yatırımcılar, diğer yatırımcıların davranışlarını gözlemleyerek ve sosyal etkileşimleri değerlendirerek piyasa risklerini daha iyi anlayabilmektedir. Bu, toplumsal faktörlerin risk algısındaki değişikliklere duyarlılığı vurgular. Ruhsal zekânın bir bileşeni olan ilişki yönetimi, bireylerin finansal profesyonellerle etkileşimde bulunma yeteneğini içermektedir. Riskli durumlarla başa çıkmak, güçlü finansal ilişkiler ve etkili iletişim becerisi gerektirir. İyi bir ilişki yönetimi, riskli durumların etkilerini en aza indirme ve çözme konusunda katkıda bulunabilmektedir (Kaya, 2021, s. 282).

Genel olarak ruhsal zekâ, bireylerin risk algısını daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmelerine ve finansal kararlarını bu algıya göre şekillendirmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, gelecekteki araştırmaların, ruhsal zekânın risk algısı üzerindeki etkisini daha derinlemesine anlamaya yönelik olması önemlidir. Finansal piyasalardaki dinamiklerin karmaşıklığını göz önünde bulundurarak, ruhsal zekânın risk algısı üzerindeki etkilerini anlamak ve belirli stratejilerin geliştirilmesine odaklanmak hem bireylerin hem de finansal profesyonellerin karar alma süreçlerini iyileştirmeye yönelik önemli bir adım olabilmektedir (Bayrakdaroğlu ve Kuyu, 2018, s. 707).

2.5.1. Ruhsal Zekânın Risk Algısı Üzerindeki Etkileri

Ruhsal zekâ, risk algısını şekillendirmede önemli bir faktördür. Yatırımcılar, finansal kararlar alırken karşılaştıkları riskleri değerlendirirken duygusal tepkilerini kontrol etme yeteneğine sahip olduklarında daha sağlıklı risk algılarına sahip olabilmektedir. Ruhsal zekâyâ sahip bireyler, finansal belirsizlikle karşılaştıklarında duygusal olarak daha dengeleyici tepkiler gösterme eğilimindedirler. Bu, risk algılarını daha objektif ve rasyonel bir temele dayandırma yeteneğini içermektedir. Ayrıca

duygusal farkındalık, yatırımcılara riskli durumları daha iyi anlamalarını ve bu anlayışı karar alma süreçlerine entegre etmelerini sağlamaktadır (Okur ve Gurbuz, 2014, s. 56).

Yatırımcının duygusal durumlarına dair derin bir anlayış, piyasa koşullarının olası etkilerini daha iyi öngörmesine ve bu doğrultuda risk yönetim stratejileri geliştirmesine yardımcı olabilmektedir. Yatırımcı, ani piyasa dalgalanmalarına karşı duygusal bir denge sağlayarak daha rasyonel kararlar alabilmekte ve riskli durumlarla etkin bir şekilde başa çıkabilmektedir. Finansal piyasalardaki sosyal etkileşimler, yatırımcının risk algısını etkileyebilmektedir. Diğer yatırımcıların davranışlarına duyarlılık, yatırımcının kendi risk algısını revize etmesine ve daha geniş bir perspektiften finansal kararlar almaya yönlendirebilmektedir (Anbar ve Eker, 2009, s. 141).

Ruhsal zekânın bir bileşeni olan ilişki yönetimi, yatırımcının finansal profesyonellerle etkileşiminde önemli bir rol oynar. İyi bir ilişki yönetimi, ortak risk stratejileri oluşturmayı ve finansal hedeflere ulaşmak için etkili iletişim becerisini kapsamaktadır. Yatırımcı, bu ilişkiler aracılığıyla ortaya çıkabilecek risklere karşı daha güvenli bir duruş sergileyebilmektedir. Genel olarak ruhsal zekâ, bireyin finansal risk algısını zenginleştirir ve derinleştirir. Bu bağlamda gelecekteki araştırmaların, ruhsal zekânın finansal risk algısı üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamaya yönelik olması kritiktir. Yatırımcı davranışlarını şekillendiren duygusal ve bilişsel faktörlerin daha iyi anlaşılması, daha etkili risk yönetimi stratejilerinin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca ruhsal zekânın finansal başarı üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve bireylerin bu becerilerini nasıl geliştirebileceklerine dair pratik uygulamaların geliştirilmesi, gelecekteki finansal araştırmalara yön verebilmektedir (Okur ve Gurbuz, 2014, s. 63).

2.5.2. Yatırımcıların Risk Yönetimi Stratejilerinde Ruhsal Zekânın Rolü

Ruhsal zekânın risk yönetimi stratejilerindeki rolü yatırımcıların riskli durumlarla başa çıkma ve potansiyel kayıpları en aza indirme kapasitesine odaklanır. Yatırımcılar duygusal olarak etkili bir şekilde riskleri değerlendirip yönetebildiklerinde daha sürdürülebilir ve dengeli bir portföy yönetimi stratejisi oluşturma eğilimindedirler. Empati yetenekleri diğer piyasa katılımcılarının duygusal durumlarını anlama ve bu anlayışı ticaret stratejilerine entegre etme konusunda da önemli bir rol oynayabilmektedir (Huang & Huang, 2023, s. 7351).

Farklı piyasa koşullarında ruhsal zekânın etkilerini değerlendiren çalışmalar yatırımcıların çeşitli senaryolara nasıl tepki gösterdiklerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilmektedir. Bu, finansal piyasalardaki risk yönetimi alanında daha kapsamlı ve uygulanabilir bilgi sağlamak adına önemli bir adım olabilmektedir. Yatırımcılar, ruhsal zekâlarını geliştirerek duygusal tepkilerini kontrol etme ve riskleri daha etkili bir şekilde yönetme becerilerini artırabilmektedir (Moy & Pactwa, 2022, s. 406).

2.6. Empati ve Sosyal Faktörlerin Rolü

Empati, bir bireyin başkalarının duygularını anlama ve onların bakış açısını paylaşma yeteneğidir. Yatırımcı davranışlarında empati, piyasa koşullarına ve diğer yatırımcıların duygusal durumlarına daha duyarlı bir yaklaşım geliştirmeye yardımcı olabilmektedir. Empatik yatırımcılar, piyasa değişimlerini daha derinlemesine anlama eğilimindedir ve bu anlayış daha bilinçli finansal kararlar alabilmelerine olanak tanımaktadır. Sosyal faktörler, yatırımcıların karar alma süreçlerini büyük ölçüde etkileyebilmektedir. Çevresel etkileşimler, diğer yatırımcıların davranışları, medyanın etkisi ve toplumsal normlar yatırımcıların finansal tercihlerini şekillendirebilmektedir. Sosyal faktörlerin anlaşılması, yatırımcı davranışlarının daha geniş bir sosyal bütünlükte değerlendirilmesine olanak tanımaktadır (Bodur, 2016, s. 18).

Empati, yatırımcıların risk algısını etkileyebilmektedir. Başkalarının finansal zorluklarını anlama yeteneği, yatırımcının kendi risk toleransını daha iyi anlamasına ve bu doğrultuda daha uygun risk yönetimi stratejileri belirlemesine yardımcı olabilmektedir. Empati, yatırımcının duygusal olarak başkalarının finansal deneyimlerine bağlanmasına ve bu çerçevede daha dengeli bir risk algısı geliştirmesine katkıda bulunabilmektedir. Toplumsal beklentiler, yatırımcı davranışlarını etkileyen güçlü bir faktördür. Toplumun finansal başarıyı nasıl tanımladığı bireyin yatırım stratejilerini belirlemede önemli bir rol oynar. Yatırımcılar genellikle toplumsal normlara uyum sağlama eğiliminde oldukları için, bu beklentiler yatırım tercihlerini şekillendirebilmektedir (Ateş, 2007, s. 58-60).

Sosyal etkileşimler, yatırımcıların birbirleriyle etkileşimde bulunma biçimlerini ve yatırım stratejilerini belirleme süreçlerini etkiler. Grup dinamikleri, yatırımcıların benzer risk toleranslarına sahip olmalarına ve ortak hedeflere odaklanmalarına yardımcı olabilmektedir. Aynı zamanda sosyal etkileşimler, yatırımcıların piyasa hakkında bilgi paylaşımlarını sağlar ve bu durum daha bilinçli yatırım kararlarına yol açabilmektedir.

Buna göre gelecekteki araştırmalarda, empati ve sosyal faktörlerin yatırımcı davranışları üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde anlamak ve bu etkilerin finansal piyasalardaki dinamiklere olan katkılarını değerlendirmek adına odaklanılmalıdır. Ayrıca, sosyal faktörlerin yatırım stratejilerine olan etkilerini belirlemek ve bu faktörleri daha etkili bir şekilde entegre etmek için pratik uygulamalar geliştirmek, finansal karar alma süreçlerini iyileştirmek için önemli bir adım olabilmektedir (Eroğlu, 2006: Bodur, 2016, s. 17).

2.6.1. Yatırımcıların Empati Yetenekleri ve Finansal Kararları

Yatırımcıların empati yetenekleri, finansal karar alma süreçlerini derinlemesine etkileyebilmektedir. Empati, başkalarının duygusal durumlarını anlama ve bu anlayışı karar alma süreçlerine entegre etme becerisidir (Pujara & Joshi, 2020, s. 55). Finansal piyasalarda, diğer yatırımcıların duygusal tepkilerini anlamak, piyasa dinamiklerini daha iyi değerlendirmeye ve kararlarını daha etkili bir şekilde yönetmeye olanak tanımaktadır. Empati yeteneğine sahip yatırımcılar, diğer piyasa katılımcılarının perspektifinden bakarak daha bilinçli ve sürdürülebilir yatırım stratejileri oluşturabilmektedir. Ayrıca empati, etik yatırım ve sürdürülebilirlik gibi faktörlerin daha fazla gözetilmesine yol açabilmektedir çünkü yatırımcılar bu kararları diğerlerinin etkilerini anlama çabasıyla alabilmektedir (Paksoy ve Aykut, 2021, s. 51).

Yatırımcıların empati yetenekleri, piyasa koşullarına duyarlılık açısından önemli bir role sahiptir. Empatik yatırımcılar, piyasadaki değişimlere daha hassas bir şekilde tepki gösterebilmektedir. Başkalarının finansal zorluklarına duyarlılık, piyasadaki riskleri daha iyi anlamalarına ve bu anlayışı yatırım stratejilerine entegre etmelerine yardımcı olabilmektedir. Empati, yatırımcıların risk algısını şekillendirebilmektedir. Başkalarının yaşadığı finansal başarı veya başarısızlıklara duyarlılık, yatırımcıların kendi risk toleranslarını daha derinlemesine değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Bunun sonucu olarak daha sağlam ve kişiselleştirilmiş risk yönetimi stratejileri geliştirmelerine olanak sağlanmaktadır. Empatik yatırımcılar, sektörler arasındaki farklılıkları daha iyi anlama eğilimindedirler. Bu durum sektörel analizde daha etkili olmalarını sağlamaktadır. Başkalarının sektörle ilgili deneyimlerine duyarlılık, yatırımcıların sektör performansını daha iyi değerlendirmelerine ve bu bilgileri portföy çeşitlendirmelerine entegre etmelerine katkıda bulunabilmektedir (Pujara & Joshi, 2020, s. 56).

Empati yetenekleri, yatırımcıların stratejik iletişim kurma becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Finansal profesyoneller arasındaki etkileşimlerde, empatik yatırımcılar daha etkili bir iletişim kurabilmektedir. Bu durum, yatırım danışmanları, iş ortakları ve diğer finansal profesyonellerle daha sağlam iş ilişkileri kurmalarına yardımcı olabilmektedir. Böylece yatırımcılar empati yeteneklerini geliştirmek için çeşitli stratejileri kullanabilmektedir. Eğitim programları, empati odaklı etkileşimler ve finansal danışmanlık süreçlerinde empatisel yaklaşımlar, yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini artırmalarına yönelik etkili araçlar olabilmektedir (Paksoy ve Aykut, 2021, s. 54).

2.6.2. Sosyal Etkileşimlerin Yatırımcı Davranışlarına Etkisi

Sosyal etkileşimler, yatırımcı davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Finansal piyasalardaki diğer yatırımcılarla etkileşim, duygusal bulaşma ve toplu davranış gibi faktörleri içermektedir. Sosyal etkileşimler, yatırımcıların duygusal durumlarını ve piyasadaki beklentilerini etkileyebilmektedir (Rakovská & Svoboda, 2016, s. 633). Özellikle sosyal medyanın etkisiyle, hızlı bir şekilde yayılan bilgiler ve duygusal tepkiler, piyasa hareketlerini hızlandırabilmektedir. Bu durum, yatırımcıların sürü psikolojisiyle etkileşime girmelerine ve kararlarını diğerlerine paralel olarak almalarına neden olabilmektedir. Sosyal etkileşimlerin bu şekilde yatırımcı davranışlarına etkisi, piyasa dinamiklerinin daha karmaşık hale gelmesine ve ani fiyat değişimlerine yol açabilmektedir (Pang & Zheng, 2016, s. 996).

Yatırımcılar, çevresel faktörlerin etkisi altında kendi karar alma süreçlerini şekillendirirler. Sosyal normlar, yatırımcıların belirli finansal kararları tercih etmelerinde etkili olabilmektedir. Bu çerçevede sosyal normların belirlenmesi ve bu normların yatırımcı davranışları üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmalar önemlidir. Yatırımcılar genellikle bir grup içinde etkileşimde bulunmaktadır. Grup dinamikleri, yatırımcıların ortak hedeflere ulaşma stratejilerini belirlemede ve piyasa trendlerini takip etmede nasıl etkili olduğunu anlamak önemlidir. Grup içindeki etkileşimler, yatırımcıların risk toleranslarını ve stratejilerini oluşturmalarında rol oynayabilmektedir. Medya, yatırımcıların finansal piyasalara yönelik algılarını şekillendirebilmektedir. Medyanın haber raporları, yatırımcıların duygusal tepkilerini etkileyebilmekte ve piyasa hareketlerini tetikleyebilmektedir. Bu bağlamda, medyanın yatırımcı davranışları

üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmalar, finansal iletişim stratejilerini anlamamıza katkıda bulunabilmektedir (Rakovská & Svoboda, 2016, s. 634).

Sosyal etkileşimlerin yatırımcı psikolojisi üzerindeki etkileri önemlidir. Grup içindeki beklentiler, yatırımcıların risk algısını ve finansal hedeflerini nasıl belirlediğini etkileyebilmektedir. Bu noktada, psikolojik etkileşimlerin derinlemesine incelenmesi, yatırımcı davranışlarını anlamamıza katkıda bulunabilmektedir. Yatırımcılar arasındaki sosyal etkileşimler, finansal piyasalarda inovasyonu şekillendirebilmektedir. Yatırımcıların birbirleriyle etkileşimde bulunmaları yeni yatırım stratejilerinin ve finansal ürünlerin ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bu durumda sosyal etkileşimlerin finansal inovasyon üzerindeki etkileri üzerine yapılan çalışmalar önemlidir. Sosyal etkileşimlerin yatırımcı davranışlarına etkisi üzerine yapılan araştırmaların gelecekteki yönelimleri, finansal piyasalardaki dinamikleri daha iyi anlamamıza katkıda bulunmaktadır. Özellikle sosyal medyanın yatırımcı davranışları üzerindeki etkileri ve bu etkileşimlerin nasıl yönetilebileceğı konusundaki çalışmalar, finansal karar alma süreçlerinde yeni perspektifler sunabilmektedir (Pang & Zheng, 2016, s. 997).

Bu bağlamda empati ve sosyal faktörlerin rolü, yatırımcıların daha bütünlükçü bir perspektif kazanmalarına ve finansal kararlarını daha etkili bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. Yatırımcılar, sosyal etkileşimleri anlama ve empati yeteneklerini geliştirme çabasıyla, finansal piyasalardaki karmaşıklığı daha iyi anlayabilmekte ve daha bilinçli yatırım stratejileri oluşturabilmektedir (Ramiah vd., 2015, s. 96).

2.7. Ruhsal Zekâ Geliştirmenin Finansal Başarıyla İlişkisi

Ruhsal zekâ geliştirmek için kullanılan temel stratejiler arasında eğitim, deneyimlerden öğrenme, ruhsal zekâ testleri ve öz değerlendirme bulunmaktadır. Bu stratejiler, bireyin duygusal farkındalığını artırma, duygusal yönetim becerilerini güçlendirme ve sosyal ilişkilerde daha etkili olma kapasitesini artırmaya yöneliktir. Finansal başarı, bireyin mali hedeflerine ulaşma yeteneğı olarak değerlendirilebilmektedir. Ruhsal zekâ, finansal başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Duygusal farkındalık, finansal karar alma süreçlerinde daha sağlam temeller oluşturarak riskleri daha iyi değerlendirmeyi ve yönetmeyi sağlayabilmektedir. Duygusal yönetim becerisi, piyasa dalgalanmalarına karşı daha dirençli bir duruş

sergileyerek uzun vadeli yatırım stratejilerini destekleyebilmektedir (Rahim vd., 2020, s. 114).

Yatırım stratejileri, finansal başarıyı belirleyen önemli unsurlardan biridir. Ruhsal zekâ, yatırım stratejilerini şekillendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Duygusal farkındalık, piyasa koşullarını doğru değerlendirmeye yardımcı olarak daha bilinçli yatırım kararları almayı destekleyebilmektedir. Duygusal yönetim becerisi, ani piyasa değişikliklerine karşı esneklik sağlayarak stratejik uyum yeteneğini artırabilmektedir. Ruhsal zekâ geliştirmek, yalnızca kısa vadeli finansal başarıya değil, bununla birlikte uzun vadeli sürdürülebilir başarıya da katkıda bulunabilmektedir. Ruhsal zekâ, finansal hedeflere ulaşmak için gerekli olan disiplin, motivasyon ve sosyal ilişkilerde başarıyı destekleyerek bireyin finansal yaşamını güçlendirebilmektedir (Pujara & Joshi, 2020, s. 58).

Bu bölüm, ruhsal zekâ geliştirmenin pratik stratejilerini finansal başarıya nasıl entegre edilebileceğini de inceleyecektir. Eğitim programları, mentorluk ve bireysel gelişim planları gibi yöntemler, bireyin ruhsal zekâ becerilerini güçlendirmesine yönelik uygulanabilir araçlar olarak sayılabilmektedir.

Buna göre gelecekteki araştırmaların, ruhsal zekâ geliştirmenin finansal başarıyla olan ilişkisini daha derinlemesine anlamaya yönelik olması önemlidir. Ayrıca, bu ilişkinin farklı yaş grupları, demografik ve kültürel faktörlerdeki değişkenlere nasıl etki ettiğini anlamakta daha etkili eğitim ve destek programları geliştirmek adına kritiktir.

2.7.1. Bireylerin Ruhsal Zekâlarını Geliştirmenin Finansal Başarıya Etkisi

Bireylerin ruhsal zekâlarını geliştirmesi finansal başarılarını etkileyebilir çünkü bu durum duygusal farkındalığı, duygusal yönetimi ve sosyal etkileşim yeteneklerini güçlendirir. Duygusal farkındalık, bireylerin finansal kararlarını daha iyi anlamalarına ve bu kararlarda duygusal etkenleri daha etkili bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. Bu tutum özellikle stresli ve belirsiz finansal durumlarda rasyonel kararlar alabilmelerini sağlamaktadır. Duygusal yönetim becerileri, bireylerin piyasa volatilitesine daha iyi adapte olmalarına yardımcı olabilmekte ve kararlarını duygusal tepkilerden bağımsız bir şekilde almalarını sağlamaktadır. Sosyal etkileşim yetenekleri ise, diğer yatırımcılarla daha iyi iletişim kurma ve piyasadaki sosyal dinamikleri daha etkili bir şekilde anlama yeteneği sunmaktadır. Bu durum, iş birlikleri ve ortaklıklar gibi

sosyal faktörlerin finansal başarıyı şekillendirebileceği bir ortamda avantaj sağlamaktadır (Rahim vd., 2020 s. 116).

Duygusal farkındalık, bireyin kendi duygusal durumlarını tanıma yeteneğini ifade etmektedir. Finansal başarı, yatırımların etkili bir şekilde yönetilmesine bağlıdır. Duygusal farkındalık, yatırımcının kendi hissiyatlarını anlamasına ve bu duygusal durumları finansal karar alma süreçlerine entegre etmesine olanak tanıyarak daha bilinçli yatırım kararları almasına katkı sağlamaktadır. Duygusal yönetim, duygusal tepkileri etkili bir şekilde kontrol etme becerisini içermektedir. Finansal piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ve belirsizliklerle başa çıkabilmek, başarı için kritiktir. Duygusal yönetim becerisi, yatırımcının duygusal tepkilerini dengeleyerek ani karar değişikliklerinden kaçınmasına ve uzun vadeli stratejilerini korumasına yardımcı olabilmektedir (Huang & Huang, 2023, s. 7351).

Sosyal farkındalık, başkalarının duygusal durumlarını anlama yeteneğini içermektedir. Finansal başarı, gen often cinsinde etkileşim gerektiren bir süreçtir. Yatırımcılar, iş ortakları ve finansal danışmanlarla etkili iletişim kurabilmek ve aynı zamanda sosyal ilişkileri yönetebilme becerisi, finansal hedeflere ulaşmak için önemli bir faktördür. İlişki yönetimi, ruhsal zekânın bir diğer önemli bileşenidir. Finansal başarı, güçlü iş ilişkileri kurmayı ve sürdürmeyi gerektirir. Yatırımcılar arasındaki etkileşimlerin etkin bir şekilde yönetilmesi, iş birliği ve karşılıklı güvenin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

2.7.2. Ruhsal Zekâ Eğitim Programlarının Yatırımcı Performansına Etkisi

Ruhsal zekâ eğitim programları, bireylerin ruhsal zekâlarını geliştirmelerine yardımcı olabilmekte ve bunun sonucu olarak finansal başarıya olumlu etkiler sağlayabilmektedir. Bu tür programlar, duygusal farkındalığı artırma, duygusal yönetimi öğrenme ve sosyal becerileri güçlendirme amacı taşımaktadır. Yatırımcılar, bu tür eğitim programlarından elde ettikleri becerilerle finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde alabilmektedir. Ayrıca, stres yönetimi ve karar verme süreçlerinde ruhsal zekâlarını kullanma yetenekleri, ruhsal zekâ eğitim programlarının katılımcılarının daha etkili bir şekilde piyasalara adapte olmalarını sağlayabilmektedir. Bu durum, uzun vadeli finansal başarıyı destekleyebilecek bir avantaj sağlayabilmektedir (Raines & Leathers, 2011, s. 547)

Bu bağlamda, bireylerin ruhsal zekâlarını geliştirmenin ve ruhsal zekâ eğitim programlarının finansal başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabileceği görülmektedir. Bu programlar, yatırımcıların ruhsal zekâ becerilerini güçlendirmelerine ve finansal karar alma süreçlerini daha bilinçli bir şekilde yönetmelerine yardımcı olabilmekte ve bunun sonucu olarak da uzun vadeli finansal başarıya katkıda bulunabilmektedir (Uyar ve Atalay, 2021, s. 13)

2.8. İlgili Çalışmalar

2.8.1. Ulusal Yazın

Taner ve Akkaya (2005) yatırımcı psikolojisi ve davranışsal finans yaklaşımını ele alan bir makale sunmaktadır. Yazarlar yatırımcıların finansal karar alma süreçlerindeki psikolojik etmenleri ve davranışsal finansın bu bağlamdaki rolünü incelemektedir. Yatırımcı psikolojisinin, tecrübelerinin ve yaşadığı çevrenin etkisiyle verdiği kararların finansal piyasaya etkisini ortaya koymaktadır.

Doğukanlı ve Ergün (2011) aşırı tepki hipotezinin İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmayı sunmaktadır. Araştırma, davranışsal finans teorileri bağlamında piyasa aşırı tepki hipotezinin geçerliliğini sorgulamakta ve İMKB'deki bu olguyu incelemektedir. Sonuç olarak İMKB'nin zayıf formda bile etkin olmayan bir piyasa olduğu, İMKB'de getiri öngörülebilirliğinin varlığı ortaya konmuştur. Ayrıca yatırımcıların portföy zamanında kötü haberlere iyi haberlerden daha fazla tepki verdiği tespit edilmiştir.

Gürünlü (2011) finansal piyasaların etkinliği teorisinden başlayarak davranışsal finansa doğru bir evrimi inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Finans teorisinin evrimini ve davranışsal finansın bu evrimdeki rolünü tartışarak finansal piyasalardaki etkinlikle ilgili geleneksel görüşlere meydan okumaktadır. Araştırmanın bulguları arasında, davranışsal finansın geleneksel finansın yerini tutmadığı ve davranışsal finansın geleneksel finanstaki sapmalara yol açan faktörleri bulma konusunda yoğunlaştığı yer almaktadır.

Bayar ve Kılıç (2013) küresel finansal krizi davranışsal finans perspektifinden değerlendiren bir çalışmayı sunmaktadır. Araştırma, finansal krizlerin davranışsal finans teorileriyle nasıl anlaşılabilirliğini ve açıklanabilirliğini ele almaktadır. Yerleşik iktisadın, küresel finansal krizleri öngörme ve açıklama konusunda yetersiz kalması sebebiyle gün geçtikçe davranışsal finansın öneminin arttığı dile getirilmektedir. Küresel

finansal krizin ortaya çıkmasında aşırı güven, belirsizlikten kaçınma ve sürü davranışı gibi faktörlerin etkili olduğu dile getirilmektedir.

Aytekin ve Aygün (2016) davranışsal finansın, finans alanında yeni bir alan olduğunu vurgulayan bir makale sunmaktadır. Yazarlar davranışsal finansın, finans teorisine getirdiği yenilikçi yaklaşımları ele almakta ve bu alandaki temel kavramları açıklamaktadır. Makalede, bilişsel ve duygusal faktörlerin piyasada önemli bir etkiye sahip oldukları, bu faktörlerin doğru anlaşılması ve yatırımcılar üzerinde olumlu katkılar sağlayabilmesi için gerekli olan eğitimlerin yatırımcılara verilmesinin önemi ortaya konmaktadır.

Kendirli ve Kaya (2016) davranışsal finans yaklaşımıyla Çorum ve Yozgat illerindeki yatırımcıları karşılaştıran bir araştırmayı sunmaktadır. Yatırımcıların davranışsal finans açısından nasıl farklılaştığını ve bu farklılıkların nedenlerini ele almaktadır. Yatırımcıların farklı demografik özelliklere rağmen benzer yatırım araçlarını kullandıkları ve eğitimle finansal tercihler arasında bağlantı olduğu, makalenin bulguları arasındadır.

Aslantaş Ateş, Çivi ve Öz (2016) davranışsal muhasebe alanında muhasebe meslek mensuplarının ruhsal zekâ düzeyini inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Çalışmanın amacı, muhasebe meslek elemanlarının ruhsal zekâ seviyelerini belirlemek ve davranışsal muhasebe alanındaki bu önemli konuda bilgi sağlamaktır. Bulgular ruhsal zekânın muhasebe profesyonellerinin performansını nasıl etkilediği üzerine önemli içgörüler sunmaktadır.

Aydın ve Ağan (2016) rasyonel olmayan tercihlerin finansal yatırım kararları üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Çalışmanın amacı, davranışsal finans çerçevesinde rasyonel olmayan kararların finansal yatırım tercihlerine olan etkilerini değerlendirmektir. Yazarlar bu amaç doğrultusunda belirli bir uygulama gerçekleştirerek davranışsal finans teorileriyle finansal kararlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Erkek yatırımcıların piyasada daha fazla işlem yaptıkları, en çok kullanılan yatırım araçlarının altın, döviz, hisse senedi ve mevduat olduğu, yatırımcıların daha ziyade bildikleri yatırımlara yöneldikleri, birlikte hareket eden yatırımcılarda sürü davranışı eğilimi gözlemlendiği tespit edilmekte, sonuç olarak psikolojik algıların yatırıma etki ettiği sonucuna varılmaktadır.

Doğan (2016) Türkiye'deki banka çalışanları üzerindeki davranışsal finans eğilimleri ile bireysel emeklilik fon tercihleri arasındaki ilişkiyi test eden bir araştırmayı sunmaktadır. Araştırmanın amacı, bireylerin davranışsal finans eğilimlerinin emeklilik fon tercihleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Bulgular bireylerin finansal kararlarını etkileyen davranışsal faktörlerin önemine dair içgörüler sunmaktadır. Araştırmada Ankara, Bursa ve Mersin'de yer alan bankalardaki 400 personele uygulanan anketten bahsedilmekte, anket sonucunda bireysel emeklilik fonu tercihlerinde risk alma tutumunun, eğitim seviyesinin ve duygusal zekanın etkili olduğu ortaya konmaktadır.

Şahin ve Uzay'ın (2018) çalışması, bağımsız denetimde ruhsal zekânın rolünü incelemektedir. Bağımsız denetçilerin ruhsal zekâlarının denetim süreçlerine olan etkilerini analiz etmekte ve bu alandaki literatüre önemli bir katkıda bulunmaktadır. Araştırmada duygusal zeka seviyesi farklı olan denetçilerin kararlılık ve şüpheciliklerinde farklılık bulunduğu ortaya konmuş, duygusal zekası yüksek olan denetçilerde tarafsızlık ve bağımsızlık ölçülerinin daha iyi korunduğu, çevresel faktörlerden daha az etkilenildiği tespit edilmiştir.

Şahin ve Uyar (2019) muhasebe eğitimine hologram teknolojisinin entegrasyonunu ele almaktadır. 38. Türk Muhasebe Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bu araştırma, geleneksel eğitim yöntemlerine alternatif olarak hologram tekniğinin kullanılabilirliğini tartışmaktadır. Muhasebe öğrencilerine daha etkili bir öğrenme deneyimi sunma potansiyelini araştırmakta, holografik teknolojinin muhasebe eğitimine getireceği fayda, kolaylık ve yenilikleri ele almaktadır.

Gümüş, Erhan ve Kılıç (2019) davranışsal finasta çerçeveleme etkisini ele alan bir araştırmayı sunmaktadır. Çalışma, Nazilli İİBF örneği üzerinden davranışsal finans teorilerini çerçeveleme etkisi bağlamında incelemekte ve ankete katılan katılımcıların risk almaktan kaçınarak kesin kazançları tercih ettiklerini ortaya koymaktadır.

Çetiner, Ayranıcı ve Turp Gölbaşı (2019) davranışsal finans perspektifinden yatırımcı davranışlarını inceleyen bir araştırmayı sunmaktadır. Çalışma, yatırımcıların finansal karar alma süreçlerindeki davranışsal eğilimlere odaklanmakta ve davranışsal finans teorileri çerçevesinde bu eğilimleri değerlendirmektedir.

Gümüş ve Bektur (2019) etkin piyasa hipotezi ve davranışsal finans modellerini BİST-100 endeksindeki anomaliyi test etmek amacıyla inceleyen bir araştırmayı sunmaktadır. Çalışmanın temel amacı, geleneksel finans teorileri ile davranışsal finans

modelleri arasında piyasa verilerindeki potansiyel anomaliyi belirlemektir. Yazarlar BİST-100 endeksindeki fiyat hareketlerini inceleyerek etkin piyasa hipotezi ve davranışsal finans teorileri arasındaki uyumsuzlukları ortaya koymaya çalışmışlardır.

Akal ve Kılıç (2020) İstanbul Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Birimi çalışanları üzerinde kişilerin finansal yatırım tercihlerini belirleyen davranışsal faktörleri inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Çalışmanın amacı, bireylerin finansal karar alma süreçlerindeki davranışsal etmenleri belirlemek ve özellikle İstanbul Büyükşehir Belediyesi çalışanları üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Çalışmaya konu olan kamu çalışanlarının çoğunun üniversite mezunu olduğu, finans konusunda eğitilmiş olmadığı, yatırımda en çok altına yöneldikleri, ancak risk almaktan kaçındıkları ve az risk az gelir mantığına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Kaya ve Özçim (2020) davranışsal iktisat, sınırlı rasyonellik ve İslam iktisadı ilişkisini ele alan bir makale sunmaktadır. Çalışma, davranışsal iktisat teorileri ile İslam iktisadının nasıl etkileşime girebileceğini değerlendirmekte ve bu alanda yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Davranışsal iktisat ve İslam iktisadı bağlamında yapılacak analizlerin modern iktisadın modelleri ile çözülemeyeceğini ortaya koymakta, dolayısıyla bu alanda yapılacak çalışmalar için İslam iktisadı ile modern iktisadı karşılaştırmalı analizinin yapılması ve İslam toplumlarındaki bireylerin davranışlarının iyi araştırılması gibi tavsiyeler sunmaktadır.

Doğru ve Büyükkın (2020) kurumsal yatırımcıların karar alma süreçlerinde davranışsal finans perspektifinden bakışını ele alan bir araştırmayı sunmaktadır. Çalışma, davranışsal finansın kurumsal yatırımcı kararlarını nasıl etkilediğini anlamak ve finansal yönetimdeki bu etkileşimi değerlendirmek üzerine odaklanmaktadır. Yatırımcı davranışlarının psikolojik faktörlerden etkilendiği ve yine yatırımcıların sistematik hatalarda bulunup rekabet söz konusu olduğunda irrasyonel kararlar alabildikleri sonucuna ulaşmaktadır.

Akgül ve Yiğiter (2021) davranışsal finans yaklaşımını bireysel emeklilik sistemine yönelik tutum ve davranışları inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Çalışmanın amacı, bireylerin emeklilik sistemine yönelik davranışsal eğilimlerini anlamak ve bu eğilimlerin finansal kararlar üzerindeki etkilerini belirlemektir. Araştırma, bireylerin emeklilik sistemine yönelik davranışsal eğilimlerini ve tutumlarını değerlendirmektedir. Çalışmada yatırımcıların temel bilgi düzeylerinin, yatırım yapma amaçlarının ve BES'e

yaklaşımlarının, davranışsal finans eğilimleriyle pozitif yönde anlamlı ilişkisi bulunduğu ortaya konmaktadır.

Paksoy ve Aykut (2021) yatırımcı davranışlarını değerlendiren bir çalışmayı sunmaktadır. Araştırmanın amacı, davranışsal finans açısından yatırımcı davranışlarını incelemek ve anlamaktır. Yazar, davranışsal finans teorisinin çerçevesinde yatırımcıların finansal karar alma süreçlerini ele almaktadır. Bu süreçte bilişsel ve duygusal eğilimlerin etkisinin fazla olduğunu ve karar mekanizmasını etkilediğini ortaya koymaktadır.

Uyar ve Atalay'ın (2021) araştırması finansal okuryazarlık ve üniversitede öğretilen derslerin etkisi üzerinedir. Bu çalışma, finansal okuryazarlık düzeyini artırmaya yönelik üniversite derslerinin etkilerini değerlendirmekte ve finansal okuryazarlık konusundaki bilinci artırmak için öneriler sunmaktadır. Öneriler arasında finansal okuryazarlık derslerinin teorik ve pratik yönde incelenmesi, ders saatindeki artışın başarıyı artırmadığından hareketle ders içeriklerinin gözden geçirilmesi yer almaktadır.

Şahin (2022) Covid-19'un ekonomik ve finansal etkilerini inceleyerek özellikle finansal raporlama üzerine teoremler sunmaktadır. Araştırma pandeminin şirketlerin finansal durumlarına olan etkilerini derinlemesine analiz etmektedir. Bu bağlamda şirketlere, finansal raporlamanın güçlendirilmesi için sosyal ve ticari hataya yönelik atılan adımlarda pandeminin etkilerini göz önüne alarak yeni düzenlemeler yapmaları önerilmektedir.

Arslan ve Boztosun (2022) demografik faktörlerin davranışsal finans üzerindeki etkilerini inceleyen bir araştırmayı sunmaktadır. Bireysel yatırımcılar üzerine odaklanan çalışma demografik değişkenlerin yatırım kararları üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Araştırma sonucunda Kayseri'deki yatırımcıların demografik özelliklerinin, demirleme, geçmiş görüş önyargısı, aşırı güven, doğrulama, pişmanlık ve sürü eğilimi gibi davranışsal finans eğilimleri ve önyargıları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiş fakat kayıptan kaçış ve temsil etme eğilimi üzerindeki etkisi tespit edilememiştir.

2.8.2. Uluslararası Yazın

Adams'ın (1983) çalışması veteriner uygulayıcılar için finansal farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı veterinerlerin finansal konulardaki farkındalıklarını değerlendirmek için bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın temel amacı veteriner pratisyenlerin finansal konulardaki farkındalıklarını belirlemek ve gerekli

eğitim önlemlerini önermektedir. Bulgular, veteriner uygulayıcılar arasında finansal farkındalık düzeylerinin çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir.

Winsand'ın (1993) makalesi finansal farkındalığın toplum üzerindeki güçlü etkilerini ele almaktadır. Yazar finansal farkındalığın toplumsal güçlenmeye nasıl katkıda bulunduğunu değerlendirmektedir. Makalenin temel amacı finansal farkındalığın toplumsal güçlenme üzerindeki etkilerini anlamak ve bu bağlamda farkındalık yaratmaktır. Bulgular finansal farkındalığın toplumun güçlenmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Brown'ın (2000) makalesi kurumsal sosyal farkındalığın finansal sonuçları ele almaktadır. Yazar, kurumsal sosyal farkındalığın finansal performansa nasıl etki ettiğini değerlendirmektedir. Makalenin temel amacı kurumsal sosyal farkındalığın şirketlerin finansal sonuçları üzerindeki etkilerini anlamak ve bu bağlamda farkındalık yaratmaktır. Bulgular kurumsal sosyal farkındalığın şirketlerin finansal performansını etkileyebileceğini göstermektedir.

Stuart (2003) davranışsal sağlık hizmetlerinde finansman sonuçları ve değeri üzerine bir makaleyi içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal sağlık hizmetlerindeki finansmanın nasıl etkili olduğunu anlamak ve bu hizmetlerin değerini değerlendirmektir. Yazar finansman mekanizmalarının ve sonuçlarının davranışsal sağlık hizmetlerindeki etkilerini ele almaktadır.

Chen ve Liao (2003) çalışması davranışsal finans ve ajan tabanlı hesaplamalı finans arasında bütünleştirici bir çerçeve önermektedir. Araştırma, finansal piyasalardaki karmaşıklıkları ve katılımcı davranışlarını modelleme çabalarını birleştirmeyi amaçlamaktadır.

Jiang ve Yang (2004) tarafından yapılan bir araştırma, davranışsal finans teorisini tedarik zinciri envanter yönetimi mekanizmalarına uygulamayı amaçlamaktadır. Çalışma karar vericilerin sınırlı rasyonellik varsayımından yola çıkarak davranışsal finans teorisini tedarik zinciri envanter yönetimine nasıl entegre edebileceğini tartışmaktadır.

Chan, Frankel ve Kothari (2004) finansal performansta trend ve tutarlılık kullanarak davranışsal finans teorilerini test eden bir araştırmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans teorilerinin finansal performans üzerindeki etkilerini deneysel olarak test etmektir. Yazarlar finansal performansın arkasındaki psikolojik önyargılara dair teorik açıklamaları değerlendirmektedir.

Stracca (2004) tarafından yazılan makale davranışsal finans ve varlık fiyatları arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Çalışma, davranışsal finansın varlık fiyatlarına olan etkilerini ve davranışsal finans literatüründeki mevcut durumu değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Van Wieringen, Tuokko ve diğerleri (2004) tarafından yürütülen çalışma, demanslı bireylerde finansal beceriler farkındalığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar demanslı bireylerin finansal beceri farkındalıklarını belirlemek için bir dizi bilişsel test kullanmışlardır. Çalışmanın temel amacı, demanslı bireylerde finansal beceri farkındalığının seviyelerini değerlendirmek ve bu farkındalığın bilişsel durumlarıyla nasıl ilişkili olduğunu anlamaktır. Bulgular, demanslı bireylerin genellikle finansal beceri eksikliği farkında olmadıklarını göstermektedir.

Hens ve Schenk-Hoppé (2005) evrimsel finansa giriş niteliğinde bir özel sayıya odaklanmaktadır. Araştırmanın amacı, evrimsel finansın temel kavramlarını ve bu alandaki önemli çalışmaları sunmaktır. Yazarlar, evrimsel finans teorisinin gelişimini ve bu teorisinin finans literatüründeki yerini ele almaktadır.

Rong (2005) davranışsal finans teorisine dayalı olarak risk sermayesi üzerine bir araştırmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans teorisini kullanarak risk sermayesi yatırımlarının riskini incelemek ve bu teorisinin risk sermayesi kararlarına nasıl uygulandığını anlamaktır. Yazar davranışsal finans teorisinin risk sermayesi alanındaki önemli sorulara nasıl bir bakış açısı getirebileceğini ele almaktadır.

Li ve Hu (2005) davranışsal finansın gelişimini ve bu alandaki yorumları inceleyen bir çalışma sunmaktadır. Araştırmanın amacı, davranışsal finans alanındaki evrimi ve bu evrimin finans teorisine olan etkilerini değerlendirmektir.

Jiang, Yang ve Zhu (2005) tarafından yapılan bu çalışma davranışsal finans temelinde ordinal stratejik risk ve getiri üzerine bir ampirik çalışmayı içermektedir. Çalışma davranışsal finans teorisi bağlamında stratejik risk ve getiri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

He, Ma ve Pan'ın (2005) kredi risk yönetimine olan davranışsal finansın zorluğunu incelediği çalışma finansal kurumların yatırımcı risk tercihlerini nasıl anlaması gerektiğini ele almıştır. Araştırma, davranışsal finansın yatırımcıların risk tercihlerinin nasıl değişebileceğini ve sermaye yapısının şirket değeri üzerinde nasıl büyük bir etkisi olabileceğini göstermiştir.

Estelami'nin (2005) çalışması finansal ve finansal olmayan hizmetlerde tüketicilerin fiyat farkındalığını kapsayan bir çapraz kategori incelemesidir. Araştırmacılar tüketicilerin farkındalık düzeyini belirlemek ve finansal ve finansal olmayan hizmetler arasındaki farklılıkları anlamak için bir dizi anket ve gözlem kullanmışlardır. Bulgular tüketicilerin genellikle finansal hizmetlerdeki fiyatları finansal olmayan hizmetlere kıyasla daha az fark ettiklerini göstermektedir.

Fung'un (2006) davranışsal finans ve deneysel ekonomi ile Post Keynesyen finans teorisindeki gelişmeleri ele aldığı makale Keynes'in ekonomik teorilerinin psikolojiyi nasıl içerdiğini ve davranışsal finansın ekonomik aktörlerin psikolojisi üzerine nasıl etkide bulunduğunu inceler.

Rosenthal vd. (2006) çalışması davranışsal sağlık hizmeti satın alma ve teslimatı için kurumsal ve sözleşmeli düzenlemelerin tipolojisini sunmaktadır. Araştırma, davranışsal sağlık düzenlemelerinin maliyet ve kalite üzerindeki etkilerini belirlemeye yöneliktir.

Ye ve Peng (2007) tarafından yürütülen çalışma standart finans ve davranışsal finans teorileri temelinde portföy riski ve getiri arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Araştırma, finansal teorilere göre değişen risk-getiri ilişkilerini açıklamayı amaçlamaktadır.

Wei ve Shuaite (2007) çoklu ajan sistemine dayalı finansal piyasalar üzerine davranışsal finans araştırmalarını inceleyen bir derlemeyi içermektedir. Yazarlar çoklu ajan sistemleri ile yapılan davranışsal finans araştırmalarının bulgularını özetlemekte ve bu yaklaşımın finansal piyasalara sağladığı katkıları değerlendirmektedir.

Gentry'nin (2007) davranışsal kamu finansı üzerine yazdığı makalede finans politikalarının toplum üzerindeki etkilerini inceler. Araştırma, bireylerin ve toplulukların finansal kararlarını etkileyen davranışsal faktörleri vurgular bu faktörlerin kamu politikalarına olan etkilerini değerlendirir.

Marriott'ın (2007) çalışması ilk kez üniversite öğrencisi olan bireylerin finansal farkındalık ve borç tutumlarına yönelik bir analiz sunmaktadır. Araştırmacı öğrencilerin finansal farkındalık düzeylerini belirlemek ve borç tutumlarına nasıl yaklaştıklarını değerlendirmek için bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin finansal farkındalık düzeylerini anlamak ve bu bağlamda farkındalık

yaratmaktır. Bulgular ilk kez üniversite öğrencisi olan bireylerin finansal farkındalıklarının ve borç tutumlarının çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir.

Dong ve Wang (2008) davranışsal finans teorisine dayalı olarak menkul kıymet yatırım fonlarının risk yönetimini ele alan bir araştırmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, Çin'in menkul kıymet yatırım fonlarının risk yönetimi durumunu incelemek ve davranışsal finans teorisinin bu süreçteki rolünü değerlendirmektir.

Li ve Li (2008) yöneticilerin riskten kaçınma eğilimlerini ve finansman davranışlarını ele alan bir deneysel çalışmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans paradigması altında yöneticilerin riskten kaçınma eğilimlerini ölçmek ve bu eğilimlerin finansman kararları üzerindeki etkilerini analiz etmektir.

Wang (2008) tarafından yapılan araştırma Çin'deki finansal durumu davranışsal finans açısından açıklamaktadır. Çalışma, Çin'in finansal piyasasının davranışsal finans teorileriyle nasıl ilişkilendirilebileceğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Repin'in (2008) davranışsal finans üzerine yazısı davranışsal finansın temellerini ele alır. Finansal piyasalarda bireylerin irrasyonel davranışlarını ve bunun finansal fiyatları nasıl etkilediğini açıklar. Makale, davranışsal finansın finansal piyasalardaki rolünü yatırımcıların duygusal ve bilişsel faktörlerini nasıl etkilediğini anlamak için önemli bir kaynaktır.

Zhang'ın (2009) finansal ürünlerin inovasyonu üzerine davranışsal finans açısından bir makalesi finansal ürünlerin inovasyonunun bireysel psikoloji eğilimleri ve grup davranışının finansal ürünlerin inovasyonuna olan etkisini inceler.

Xu, Yang ve Wang'ın (2009) çalışması bağlam farkındalığı ve kural motoru temelli zeki finansal denetim yönetim sistemini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, bir endüstri mühendisliği konferansında sunulan bu sistem üzerine bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı bağlam farkındalığı ve kural motoru kullanarak zeki bir finansal denetim sistemini tanımlamak ve bu sistemin endüstriyel mühendislik yönetimine nasıl katkı sağlayabileceğini anlamaktır. Bulgular, bağlam farkındalığı ve kural motoru temelli bu sistemin etkili bir finansal denetim aracı olduğunu göstermektedir.

Ford ve Kent'in (2009) çalışması öğrencilerin finansal piyasa tutumları ve farkındalığı üzerinde cinsiyet farklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar öğrencilerin finansal piyasa konusundaki tutumları ve farkındalığı arasındaki cinsiyet

farklarını anlamak için bir keşif çalışması yapmışlardır. Bulgular cinsiyetin öğrencilerin finansal farkındalığını nasıl etkileyebileceğini göstermektedir.

Lee (2010) davranışsal kurumsal finansın finansal karar alımı üzerindeki açıklamasını ele alan bir çalışmayı sunmaktadır. Yazar davranışsal finansın kurumsal finans içindeki rolünü ve finansal karar alım süreçlerini açıklamaktadır.

Zhao ve Li (2010) Çin'deki şirketlerin davranışsal finans temelindeki özsermaye finansmanını inceleyen bir çalışmayı sunmaktadır. Araştırmanın temel amacı, davranışsal finans teorisini temel alarak Çin'deki şirketlerin özsermaye finansmanına yaklaşımını değerlendirmektir.

Hao, Wang ve Xu (2010) sakinlerin finansal varlık seçimini inceleyen bir araştırmayı içermektedir. Araştırmanın amacı davranışsal finans teorisini temel alarak sakinlerin finansal varlık seçimlerini anlamak ve bu seçimlerin arkasındaki faktörleri analiz etmektir. Yazarlar, sakinlerin yatırım ve finansal karar alma süreçlerine ilişkin davranışsal açıklamalar sunmaktadır.

Gwilym'in (2010) davranışsal finans modellerinin tarihsel varlık fiyatlarını açıklayıp açıklayamayacağına dair makalesi ajanların beklentilerini temel veya şematik tahminlere dayandırma seçimini içeren davranışsal bir model oluşturur. Bulgular FTSE All-Share Endeksi'nin veri oluşturan süreç olarak reddedilemeyecek kadar benzer olduğunu göstermektedir.

Lai, Chong ve Tan'ın (2010) Malezya'da davranışsal finansı ele aldığı makale Malezya finans piyasalarındaki davranışsal eğilimleri inceleyerek bu eğilimlerin Malezya ekonomisi üzerindeki etkilerini değerlendirir.

Nga, Yong ve Sellappan'ın (2010) çalışması gençler arasındaki finansal farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, gençlerin genel finansal farkındalık düzeyini belirlemek için anket tabanlı bir yöntem kullanmışlardır. Çalışmanın temel amacı gençlerin finansal konulardaki farkındalık düzeyini değerlendirerek finansal okuryazarlığı geliştirmek ve gençlerin mali kararlarını etkileyen faktörleri anlamaktır. Bulgular, gençlerin genellikle finansal konularda düşük bir farkındalık düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Steiner, Maharaj ve O'brien'in (2010) çalışması "acil ilaçlar"ın ön hazırlığının mali etkisi, maliyet farkındalığı ve ön hazırlık uygulamasını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar sağlık sektöründe acil ilaç hazırlığı ile ilgili maliyet farkındalığı ve

uygulamalarını analiz etmişlerdir. Bulgular acil durum hazırlığındaki maliyet etkenlerinin ve sağlık profesyonellerinin maliyet farkındalığının önemini vurgulamaktadır.

Fung (2011) davranışsal finansın post-Keynesyen ve kurumsalcı finans teorilerine potansiyel katkılarını inceleyen bir makale sunmaktadır. Araştırmanın amacı, davranışsal finansın geleneksel finans teorilerine alternatif bir perspektif sunma potansiyelini değerlendirmektir.

Heybati, Roodposhti ve Moosavi (2011) tarafından yapılan bu araştırma bir davranışsal yaklaşım kullanarak portföy seçimini ele almaktadır ve özellikle Tehran Menkul Kıymetler Borsası'nı (TSE) bir gelişmekte olan pazar örneği olarak incelemiştir. Çalışma, davranışsal finans teorileri bağlamında TSE'nin portföy seçimine nasıl yaklaşılması gerektiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yazdipour'un (2011) davranışsal finansa giriş yaptığı bölüm davranışsal finansın gelişimini ve ekonomik teorilere nasıl entegre olduğunu ele alır. Makale davranışsal finansın temel kavramlarını tanıtır ve bu alandaki önemli literatüre değinir.

Yazdipour (2011) tarafından yazılan "Advances in Entrepreneurial Finance" adlı kitap davranışsal finans ve ekonomi alanlarındaki uygulamalara odaklanmaktadır. Kitap girişimcilik finansındaki ilerlemelere odaklanırken davranışsal finansın bu bağlamdaki uygulamalarını ele almaktadır.

Raines ve Leathers (2011) tarafından yazılan makale davranışsal finans ile Post Keynesyen kurumsalcı finans teorilerinin finansal piyasalara etkilerini ele almaktadır. Çalışma, davranışsal finansın ve kurumsal iktisat teorilerinin finansal piyasalara olan etkilerini gözden geçirmektedir.

Masomi ve Ghayekhloo (2011) tarafından yapılan bu çalışma Tehran Menkul Kıymetler Borsası'nda yatırım kararlarını etkileyen davranışsal faktörlerin ekonomik sonuçlarını incelemiştir. Çalışma, davranışsal finans teorileri bağlamında yatırımcı davranışlarının ekonomik sonuçlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yang (2011) tarafından yapılan bu araştırma, davranışsal finans teorisini temel alan momentum yatırım davranışını incelemektedir. Çalışma, davranışsal finans teorileri bağlamında momentum yatırım davranışının analizini sunmayı amaçlamaktadır.

Iqbal, Asghar ve Sahto (2012) tarafından yazılan makale davranışsal finansı ve piyasa etkinliği arasındaki bağlantıyı ele almaktadır. Çalışma, etkin piyasa hipotezi

(EMH) ile davranışsal finans arasındaki ilişkiyi inceleyerek finansal piyasalardaki etkinlik düzeyini değerlendirmektedir.

Aguiar (2012) bulanık mantık ve davranışsal finans arasındaki bağlantıyı ele alan bir çalışmayı içermektedir. Yazarlar bulanık mantık prensiplerini kullanarak davranışsal finans konseptlerini açıklamakta ve bu yaklaşımın finansal kararlar üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir.

Lu, Song ve Li (2012) tarafından yürütülen araştırma çoklu gruplu doğrusal olmayan yapısal denklem modellerinin Bayesian analizini içermektedir. Bu çalışma, davranışsal finans alanında çok gruplu modellerin analizi için bir Bayesian yaklaşım sunmaktadır.

Jones'un (2012) davranışsal finansın evrimini anlattığı yazısı davranışsal finansın gelişimi ve ikinci nesil davranışsal finansın temsil ettiği yeni bakış açıları üzerine odaklanır. Makale davranışsal finansın tarih içindeki değişimini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Thorp'un (2012) davranışsal finans elkitabı davranışsal finansın temel kavramlarını ve bu alandaki önemli çalışmaları içermektedir. Kitap okuyucuya davranışsal finansın temel ilkelerini kavrama ve finansal karar alma süreçlerindeki etkilerini anlama fırsatı sunmaktadır.

Li ve Li (2013) yöneticilerin riskten kaçınma eğilimlerini ve finansman davranışlarını ele alan bir deneysel çalışmayı içermektedir. Araştırmanın ana amacı davranışsal finans paradigması altında yöneticilerin riskten kaçınma eğilimlerini ölçmek ve bu eğilimlerin finansman kararları üzerindeki etkilerini analiz etmektir.

Lei (2013) davranışsal finans teorisini ve yatırım kararlarındaki uygulamalarını ele alan bir çalışmayı içermektedir. Araştırmanın amacı davranışsal finans teorisinin temel kavramlarını açıklamak ve bu teorinin yatırım kararları üzerindeki etkilerini incelemektir. Yazar davranışsal finans teorisinin pratikteki uygulamalarını ele alarak, yatırımcı davranışlarındaki öngörülemeyen faktörleri anlamaya odaklanmaktadır.

Voss'un (2013) yatırım arketipleri üzerine çalışması davranışsal finansın arketiplerin zihin üzerindeki etkilerini incelemiştir. Priming ve zihindeki arketiplerin finansal karar verme süreçlerinde nasıl etkili olabileceğini ele alarak yanlış finansal kararlar alınmasına yol açabilecek yatırım arketiplerini vurguluyor.

Shefrin'in (2013) davranışsal finansın genel bir girişini sunduğu elkitabı, bireysel düzeydeki bilişsel yanlılgıları ve finansal karar alma süreçlerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele alır. Makale davranışsal finansın temel konularını kapsar ve finans dünyasındaki bu yeni bakış açısının önemini vurgular.

Du Plessis ve Green'in (2013) çalışması, Avustralya inşaat endüstrisinde çıraklara yönelik finansal farkındalık eğitimi programını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar çıraklara finansal bilincin nasıl kazandırılabilceğini ve bu eğitim programının etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular inşaat sektöründeki genç çalışanlara yönelik finansal eğitim programlarının etkinliğini ortaya koymaktadır.

Lu'nun (2013) çalışması Çin-ASEAN finansal yatırımını ve risk yönetimini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı Çin ve ASEAN ülkeleri arasındaki finansal yatırım ilişkilerini anlamak ve potansiyel riskleri değerlendirmek amacıyla bir inceleme yapmıştır. Bulgular Çin-ASEAN finansal ilişkilerinin karmaşıklığını ve bu ilişkilerdeki potansiyel riskleri vurgulamaktadır.

Villalonga'nın (2013) çalışması finansal kriz dönemlerinde anestezi alanında tasarruf yapmanın yollarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı anestezi uygulamalarındaki tasarruf yöntemlerini ve bu tasarrufların finansal kriz zamanlarında nasıl etkili olabileceğini değerlendirmiştir. Bulgular sağlık sektöründeki finansal zorluklara karşı daha etkili stratejiler geliştirmeye yönelik önemli içgörüler sunmaktadır.

Rath, Mahapatra ve De (2014) tarafından yürütülen çalışma mülkiyet yatırım kararlarını etkileyen davranışsal faktörlere odaklanmaktadır. Bu araştırma yatırımcı perspektifinden mülkiyet yatırımlarına etki eden faktörleri anlamayı amaçlamaktadır.

Xu ve diğerleri (2014) tarafından yapılan bir araştırma ETF yatırım davranışının davranışsal finans perspektifinden analizini sunmaktadır. Küresel finansal krizden bu yana ETF'lerin altındaki risk ve şeffaflık konularına odaklanarak bu araştırma geleneksel risk ve getiri faktörlerinin ötesine geçmeyi amaçlamaktadır.

Statman (2014) davranışsal finansı, finans dünyasını normal bireylerle birleştiren bir perspektifle ele alan bir makale sunmaktadır. Yazar finansal kararların altında yatan psikolojik etmenleri ve bireylerin finansal tercihlerini anlamak için davranışsal finansın önemini vurgulamaktadır.

Shefrin (2014) "Quantitative Finance" dergisinde yayımlanan davranışsal finans özel sayısını içermektedir. Bu özel sayının amacı davranışsal finansın teorik arka planını

ve bu alanda elde edilen deneysel kanıtları incelemektir. Shefrin davranışsal finans literatürünün gelişimine ve önemli bulgulara dair bir derleme sunmaktadır.

Hoang ve Otake (2014) tarafından yürütülen bu çalışma Vietnam'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerin kredi katılımını ve kredi kaynağı seçimini incelemektedir. Çalışma, davranışsal finans ve sosyal sermaye faktörlerinin bu kararlar üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Okur ve Gurbuz (2014) davranışsal finans teorisini ve pratiğini ele alan bir çalışmayı içermektedir. Araştırma davranışsal finansın temel kavramlarını açıklamakta ve bu kavramların finans sektöründeki uygulamalarını değerlendirmektedir.

Nawrocki ve Viole'nin (2014) araştırması davranışsal finansın finansal piyasa teorisi fayda teorisi ve portföy teorisi üzerindeki tutarlı rolünü incelemektedir. Bu derleme Bernoulli'den başlayarak fayda teorisinin öznel doğasının sorgulanabilir amaçlar için giderek genelleştğini göstermektedir. Araştırma, davranışsal finansın fayda teorisinin orijinal amaçlarına geri döndüğünü vurgulamaktadır.

Jancurová'nın (2014) finansal krizlerin davranışsal analizlerini incelediği çalışma, krizlerin kökenlerini ve başlangıcını psikolojik etkilerle birleştirerek ele alır. Araştırma, finansal krizlerin başlangıcındaki psikolojik etkilerin hisse senedi fiyatlarındaki ani düşüşler gibi olayları tetikleyebileceğini ve finansal piyasalardaki hareketleri anlamamıza yardımcı olabileceğini göstermiştir.

Bilgehan ve Yusuf'un (2014) sermaye yapı kararları üzerine bilişsel ve duygusal önyargıların etkisini incelediği derleme makalesi literatürdeki çalışmaları gözden geçirir. Bulgular bilişsel ve duygusal faktörlerin şirketlerin sermaye yapıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olabileceğini ortaya koyar.

George-Jackson ve Gast'ın (2014) çalışması kolej yolunda finansal farkındalık ve hazırlıkta meydana gelen bilgi eksikliklerini ele almaktadır. Araştırmacılar, kolej öğrencileri arasındaki finansal farkındalık ve hazırlık düzeylerini değerlendirmek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı kolej öğrencileri arasındaki finansal bilinç eksikliklerini belirlemek ve bu eksiklikleri gidermek için stratejiler önermektedir. Bulgular öğrenciler arasında finansal bilinçte belirgin farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların kolej hazırlığına etki ettiğini göstermektedir.

Stara'nın (2014) çalışması bilinç yaratma kampanyalarının ve finansal kaynak olmaksızın farkındalık yaratmanın etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı,

finansal kaynak eksikliğine rağmen bilinç yaratma kampanyalarının nasıl başarılı olabileceğini anlamak için bir analiz gerçekleştirmiştir. Bulgular bilinç yaratma kampanyalarının finansal kaynak olmaksızın nasıl etkili olabileceğini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Hall, Stringer ve Pryce'in (2014) çalışması Sun Life Financial Youth Diabetes Education and Awareness Program'ın başlangıç başarısını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar diyabet eğitimi ve farkındalık programının gençler üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bulgular programın gençler arasında diyabet farkındalığı ve eğitimi konusunda başarılı olduğunu göstermektedir.

Wilson, Abraham ve Mason'un (2014) çalışması finansal okuryazarlığın doğasını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal okuryazarlık kavramını derinlemesine analiz etmişlerdir. Bulgular finansal okuryazarlığın karmaşıklığını ve bu konudaki eğitim ihtiyacını vurgulamaktadır.

Lee ve Hanna'nın (2014) çalışması Asyalı üniversite öğrencilerinin finansal bilgi yolculuklarındaki cinsiyet farklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar Asyalı öğrencilerin finansal bilgi edinme süreçlerini ve cinsiyetin bu süreç üzerindeki etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular finansal eğitim programlarının cinsiyet temelli ihtiyaçlara daha iyi uyarlanması için önemli perspektifler sunmaktadır.

Corones ve Irving'in (2014) çalışması perakende müşterilere finansal ürün tavsiyesi sunumunda haklar ve yükümlülüklerin farkındalık düzeylerini artırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal ürün tavsiye süreçlerinde müşterilerin haklarını ve yükümlülüklerini artırmaya yönelik stratejilere odaklanmışlardır. Bulgular perakende müşterilerin finansal ürün tavsiyeleri konusundaki bilinç düzeyini artırmaya yönelik etkili yaklaşımları vurgulamaktadır.

Ramiah, Xu ve Moosa (2015) tarafından yapılan literatür taraması gürültülü tüccarlar davranışsal finans ve neoklasik finans arasındaki bağlantıları ele almaktadır. Bu makale davranışsal finans literatüründeki anomalilere ve gelişmelere genel bir değerlendirme sunmaktadır.

Yu ve Zheng'in (2015) yatırım davranışını inceleyen çalışması davranışsal finansın psikoloji, sosyoloji ve diğer araştırma yöntemlerini yatırım davranışının incelenmesine nasıl entegre ettiğini açıklamaktadır. Çalışma, geleneksel piyasa

teorilerinin piyasa anomali ve irrasyonellikleri açıklama konusundaki sınırlamalarını ele alarak davranışsal psikolojiyi detaylı bir şekilde inceler.

Angelovska'nın (2015) Makedonya'daki bireysel hisse senedi yatırımcılarının davranışını incelediği çalışma, davranışsal yaklaşıma dayalı olarak finansal piyasalardaki bazı olguların açıklanabilirliğini araştırmıştır. Çalışma, yatırımcıların piyasanın etkinliği hakkındaki tutumlarını analiz eder ve farklı teorileri test etmek için kullanılan yöntemleri tartışır.

Hirshleifer'in (2015) davranışsal finans üzerine yazısı psikolojiyi finansa uygulayan ve birey düzeyindeki bilişsel yanılgıları inceleyen bir çalışmadır. Makale yatırımcıların kararlarını ve finansal piyasa fiyatlarını nasıl etkilediğini açıklar ve şirketlerin etkili bir şekilde fiyatları nasıl kullanabileceğini inceler.

Kalra, Mathur ve Rajeev'in (2015) çalışması, mikrofinans müşterilerinin farkındalık endeksini incelemektedir. Araştırmacılar, mikrofinans müşterilerinin genel finansal farkındalık düzeyini değerlendirmek ve müşterilerin farkındalık ve beceri düzeylerini ölçmek için bir endeks geliştirmiştir. Bulgular mikrofinans müşterilerinin genellikle finansal konularda düşük bir farkındalık düzeyine sahip olduğunu, ancak belirli eğitim programlarının bu farkındalığı artırabileceğini göstermektedir.

Rajaswaminathan'ın (2015) çalışması, Tamil Nadu, Nagapattinam bölgesindeki sakinlerin finansal bilincini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacı, bölgedeki sakinlerin bankacılık farkındalıklarını belirlemek ve finansal dahilim dönemindeki rolünü değerlendirmek için bir analiz gerçekleştirmiştir. Bulgular, bölgedeki sakinlerin finansal bilincini ve bankacılık hizmetlerine olan erişimlerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Bayero'nun (2015) çalışması nakitsiz ekonomi politikasının Nijerya'daki finansal dahilim üzerindeki etkilerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı nakitsiz ekonominin Nijerya'daki finansal dahilim üzerindeki etkilerini belirlemek ve bu politikanın sonuçlarını değerlendirmek için bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın temel amacı, nakitsiz ekonominin Nijerya'daki finansal sisteme olan etkilerini anlamak ve bu bağlamda finansal dahilimi iyileştirmek için stratejiler geliştirmektir. Bulgular nakitsiz ekonominin Nijerya'da finansal dahilim üzerindeki etkilerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Wild, Hardie ve Fitzgerald'ın (2015) çalışması, cerrahi bakımın maliyetini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, cerrahi stajyerlerin sağlık hizmetlerinin

finansal maliyetleri hakkındaki farkındalıklarını incelemişlerdir. Bulgular, cerrahi stajyerlerin sağlık hizmetlerinin maliyetlerine yönelik farkındalıklarının değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Rehman, Katpar ve diğerlerinin (2015) çalışması, Pakistan'ın Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmada bir adım daha ilerlemeyi amaçlayan finansal refah farkındalığını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal refah farkındalığının Millennium Kalkınma Hedefleri üzerindeki potansiyel etkilerini incelemişlerdir. Bulgular finansal refah farkındalığının Pakistan'ın kalkınma hedeflerine ulaşmada oynayabileceği rolü ortaya koymaktadır.

Cole, Datar ve Rogers'ın (2015) çalışması, sahtekarlık içeren e-postalara karşı farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, bireylerin sahtekarlık içeren e-postalara karşı nasıl farkındalık geliştirdiklerini ve bu farkındalığın güvenlik önlemlerine nasıl etki edebileceğini araştırmışlardır. Bulgular bireylerin çevrimiçi güvenlik konusundaki farkındalığının artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Foster ve Kalev (2016) tarafından yazılan bir editoryal makale Uluslararası İşletme Finans Dergisi'nin davranışsal finansa odaklanan özel sayısına bir giriş sunmaktadır. Bu özel sayı davranışsal finansın işletme finansına olan etkilerini keşfetmeye adanmıştır.

Huang, Shieh ve Kao (2016) tarafından yazılan çalışma, davranışsal finans alanında yeni bir araştırmacının başlangıç noktalarını ele almaktadır. Bu makale davranışsal finans araştırmalarına yeni başlayan araştırmacılar için bir rehber sunmaktadır. Araştırmanın odak noktası, davranışsal finans alanına giriş yapan araştırmacılara yönlendirmeler ve başlangıç noktaları sağlamaktır.

Yang (2016) davranışsal finans teorisi üzerine bir anketi içeren bir çalışmayı sunmaktadır. Yazar davranışsal finansın temel prensiplerini ve finansal kararlar üzerindeki etkilerini anlamak için geniş kapsamlı bir anket analizi sunmaktadır.

Singh (2016) çalışmasında, modern çağ yatırımlarındaki davranışsal finansın rolünü incelemiştir. Araştırmanın amacı, karar verme sürecinde bireylerin yatırım kararlarını etkileyen bilişsel yanılsamalara odaklanmaktadır. Endüstri ve şirket analizi ile birlikte bireysel hisse senetleri/varlıkların geçmiş performansının analizi gibi çeşitli

faaliyetler içeren karmaşık bir karar verme sürecinin bir parçası olarak birey yatırımcı davranışını, heuristikler ve önyargılarla nasıl etkilendiğini ele almaktadır.

Hellmann (2016) tarafından yazılan makale muhasebenin davranışsal finans içindeki rolünü ele almaktadır. Çalışma, davranışsal muhasebenin finans alanındaki önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Pang ve Zheng'in (2016) Çin hisse senedi piyasasındaki sürü davranışını simüle eden bir çalışması davranışsal finans teorisinin önemli bir parçası olan sürü etkisinin nasıl çalıştığını incelemektedir. Makale Çin hisse senedi piyasasının özellikleriyle birleştirilerek sürü etkisinin hisse senedi fiyatları üzerindeki etkilerini gözlemlemek için bir simülasyonu tanımlar.

Rakovská ve Svoboda'nın (2016) finansal analizde duygu göstergelerinin pratik uygulamasını ele alan çalışması piyasa duyarlılığını ve kolektif karar verme süreçlerini ölçen çeşitli teknikleri incelemiştir. Nitel eleştirel bir yaklaşımla piyasa sentimentinin ölçümü üzerindeki çeşitli tekniklerin analizini sunmaktadır.

Rhou, Singal ve Koh'un (2016) çalışması restoran endüstrisinde kurumsal sosyal sorumluluğun (CSR) ve finansal performans arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar restoran işletmelerinde CSR farkındalığının finansal performans üzerindeki etkilerini değerlendirmek için bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı, restoran işletmelerinin CSR uygulamalarının finansal performansları üzerindeki rolünü anlamak ve bu alanda farkındalık yaratmaktır. Bulgular CSR farkındalığının restoran işletmelerinin finansal performansını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Maulidi'nin (2016) çalışması iş organizasyonlarında sahtekarlık içeren mali tablolarla başa çıkmak için ihbar sistemi ve personel farkındalığının nasıl kullanılabileceğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı sahtekarlığı önlemek ve tespit etmek için kuruluş içindeki personelin nasıl bir rol oynayabileceğini değerlendirmiş ve bu süreçte ihbar sistemlerinin nasıl etkili olduğunu araştırmıştır. Bulgular, sahtekarlıkla mücadelede işletme içi stratejilerin önemini vurgulamaktadır.

Dong ve Li (2017) tarafından yazılan bu çalışma, yatırımcı duygusal analizin hisse senedi fiyatlarına etkisini incelemektedir. Çalışma yatırımcı duygusal analizin hisse senedi getirileri üzerindeki etkilerini açıklamayı amaçlamaktadır.

Filbeck ve diğerleri (2017) davranışsal finansı ele alan bir panel tartışması içeren bir makale sunmaktadır. Yazarlar davranışsal finansın temel kavramlarını ve bu alandaki tartışmaları geniş bir perspektiften değerlendirmektedir.

Elkin ve Buttross (2017) bütünsel bir davranışsal/gelişimsel bakım ortaklığı oluşturmayı ve etkili değişiklikleri finanse etmeyi ele alan bir çalışmayı içermektedir. Yazarlar sağlık hizmetlerinde davranışsal ve gelişimsel bakımın entegrasyonunu finanse etme stratejilerini ve bu stratejilerin etkilerini incelemiştir.

Ahmad, Ibrahim ve Tuyon (2017) kurumsal yatırımcıların davranışsal önyargılarını ele alan bir sentez çalışmasını içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans teorisini kurumsal yatırımcı davranışlarına uygulamak ve bu davranışlardaki önyargıları anlamaktır. Yazarlar literatürü sentezleyerek kurumsal yatırımcıların finansal karar alma süreçlerindeki davranışsal eğilimlere dair bir bakış sunmaktadır.

Sukandar ve Lubis (2017) tarafından yazılan makale spor etkinliklerinin finansal sonuçlar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışma, spor etkinliklerinin finansal piyasalara olan potansiyel etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Statman'ın (2017) ikinci nesil davranışsal finans kapsamındaki finansal reklamlar üzerine yazısı, insanları irrasyonel olarak tanımlayan ilk nesil davranışsal finansın aksine ikinci nesil davranışsal finansın insanları normal olarak tanımladığını vurgular. Makale reklamların insanları etkileme şeklini ve finansal kararlar üzerindeki etkilerini tartışır.

Bhattacharjee ve Singh'in (2017) çalışması perakende yatırımcılar arasındaki özkaynak yatırımlarıyla ilgili farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, perakende yatırımcıların özkaynak yatırımları hakkındaki farkındalıklarını belirlemek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı perakende yatırımcıların öz kaynaklara yönelik bilgi düzeyini değerlendirmek ve farkındalık düzeyini etkileyen faktörleri anlamaktır. Bulgular perakende yatırımcıların genellikle özkaynak yatırımları hakkında sınırlı bir farkındalığa sahip olduklarını göstermektedir.

Zhang'ın (2017) çalışması iş gruplarına ait finans şirketlerinin iş gruplarının finansal gelişimi üzerine bir genel bakış sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmacı iş gruplarına ait finans şirketlerinin nasıl geliştiğini, bu şirketlerin iş grupları içindeki rolünü ve iş dünyasındaki genel etkilerini inceleyerek bir analiz gerçekleştirmiştir. Bulgular iş

gruplarına ait finans şirketlerinin iş dünyasındaki rolünü anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Safari, Mansori ve Sesaiah'ın (2017) çalışması, Malezya'da finansal planlamacıları işe alma konusundaki kuşak farklarını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar farklı kuşaklardan gelen bireylerin finansal planlamacıları seçme kriterlerini, beklentilerini ve tercihlerini inceleyerek bir analiz yapmışlardır. Bulgular farklı kuşaklardan gelen bireylerin finansal planlamacı seçimindeki farklılıkları anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Azhar, Juliza ve Syafiq'in (2017) çalışması genç neslin yatırım farkındalığını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar, gençlerin yatırım bilincini ve bu konudaki tutumlarını belirleyerek genç neslin finansal piyasalara olan ilgisini ve bilgi düzeyini değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular genç neslin yatırım konusundaki farkındalığı ve eğitim ihtiyaçlarını anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Charoensook ve Woong'un (2017) çalışması genç Korelilerin potansiyel olarak hisse senedi piyasasına katılımını belirleyen faktörleri araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar genç bireylerin hisse senedi piyasasına katılımını etkileyen faktörleri belirlemek için bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Bulgular gençlerin finansal piyasalara katılımını artırmak için alınabilecek önlemleri göstermektedir.

Abdinoor ve Mbamba'nın (2017) çalışması Tanzanya'da mobil finansal hizmetlerin tüketiciler tarafından benimsenmesini etkileyen faktörleri araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar mobil finansal hizmetlere yönelik tüketicilerin benimseme sürecinde etkili olan faktörleri belirlemişlerdir. Bulgular Tanzanya'da mobil finansal hizmetlere olan talebi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Ryan, Rogers ve diğerlerinin (2017) çalışması bir sağlık hizmetinde mali zorluklar altında bulunan cerrahi ekipmanların maliyet farkındalığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar cerrahların maliyet farkındalıklarını değerlendirmek ve finansal baskı altındaki bir sağlık hizmetinde cerrahi ekipmanın etkilerini anlamak için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular cerrahi ekipmanın maliyetinin cerrahların karar süreçlerini nasıl etkileyebileceğini göstermektedir.

Alzboun, Khawaldah ve diğerlerinin (2017) çalışması, sınıflandırılmış otellerde finansal sızıntıları yöneticilerin bakış açısından keşfetmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar sınıflandırılmış otellerde finansal sızıntıların nasıl ortaya çıkabileceğini ve

bu sızıntıların nasıl yönetilebileceğini analiz etmişlerdir. Bulgular otel endüstrisinde finansal yönetim konusundaki pratik sorunları vurgulamaktadır.

Aren (2018) davranışsal finansın teorik bir genel bakışını sunan bir çalışmayı içermektedir. Yazar davranışsal finansın temel kavramlarını teorik çerçevesini ve bu alandaki önemli gelişmeleri özetlemektedir.

Kristofik ve Novotná (2018) tarafından yapılan çalışma davranışsal finansın bir işletmenin finansal performansı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma klasik ekonomik teorilere karşı davranışsal finansın işletme performansına olan etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anees-Ur-Rehman, Wong ve diğerleri (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışma, B2B KOBİ'lerin finansal performansını nasıl etkileyen marka odaklı stratejileri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, B2B KOBİ'lerin finansal performanslarını belirlemek ve marka odaklı stratejilerin bu performansa etkisini anlamak için bir dizi analiz yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı B2B KOBİ'lerin marka odaklı stratejilerin finansal performanslarına nasıl etki ettiğini belirlemek ve işletmelere stratejik önerilerde bulunmaktadır. Bulgular, marka odaklı stratejilerin finansal performans üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Zainudin ve Molok'un (2018) çalışması Malezya'daki finansal kuruluşlarda sürekli tehditlere karşı farkındalık ve hazırlık durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, finansal kuruluşlardaki güvenlik bilincini ve bu kuruluşların sürekli tehditlere karşı hazırlıklarını değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular, finansal kuruluşlardaki güvenlik önlemlerinin ve hazırlıklarının nasıl geliştirilebileceğini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Natalia ve Shihab'ın (2018) çalışması, finansal teknoloji (Fintech) farkındalığını artırmak için kullanılan halkla ilişkiler stratejilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar 'Koinworks' adlı bir platformun finansal teknoloji alanında nasıl bir farkındalık yarattığını ve bu süreçte hangi halkla ilişkiler stratejilerini benimsediğini değerlendirmişlerdir. Bulgular Fintech şirketlerinin halkla ilişkiler stratejilerinin etkinliği hakkında bilgi sağlamaktadır.

Patterson ve McEachern'in (2018) çalışması finansal hizmet sağlayıcılarının etik davranış sergilememesi durumunun ne kadar önemli olduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, bankaların etik davranışlarına odaklanarak müşteri

güveni ve finansal hizmetlerle ilgili etik konuların finansal kuruluşlar üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bulgular finansal kuruluşların etik davranışlarının müşteri ilişkileri ve itibarı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır.

Symvoulakis, Markaki ve diğerlerinin (2018) çalışması organ bağışı farkındalığını ve medya kampanyalarını yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar organ bağışı farkındalığına yönelik medya kampanyalarının etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular medya kampanyalarının organ bağışı farkındalığını artırma konusundaki etkinliğini tartışmaktadır.

Butler ve Butler'ın (2018) çalışması finansal kurumların web sitelerindeki phishing ile ilgili içeriğin bilgi kalitesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, finansal kurumların phishing ile ilgili içeriklerini analiz etmişlerdir. Bulgular finansal kurumların müşterilerini phishing konusunda ne kadar etkili bilgilendirdiğini tartışmaktadır.

Lyuty, Knir ve Plieshakova (2019) davranışsal finansın teorik arka planını ve bu alanda elde edilen deneysel kanıtları inceleyen bir çalışmayı içermektedir. Araştırmanın amacı davranışsal finans literatüründeki önemli teorik kavramları özetlemek ve bu kavramlara dayalı olarak elde edilen deneysel bulguları değerlendirmektir.

Costa, Carvalho ve Moreira (2019) davranışsal ekonomi ve davranışsal finans alanlarının bibliyometrik bir analizini sunmaktadır. Araştırmanın amacı bu iki alanın bilimsel literatürdeki evrimini anlamak ve bu alanlarda yapılan araştırmaların öne çıkan temalarını belirlemektir. Yazarlar davranışsal ekonomi ve finans literatürünün önemli katkılarını ve bu alanlardaki güncel trendleri değerlendirmektedir.

Ahmad, Hanifa ve Hyo'nun (2019) çalışması Müslüman olmayan bireylerin İslami finansal hizmetleri kullanmaya istekli olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar, Müslüman olmayan bireylerin İslami finansal hizmetlere yönelik tutumlarını ve bu hizmetleri kullanma niyetlerini belirlemek için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular, Müslüman olmayan bireylerin İslami finansal hizmetlere karşı genel tutumlarını ve bu hizmetleri kullanma niyetlerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Yadav ve Raman'ın (2019) çalışması yatırımcıların tutumlarının finansal karar alma üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar yatırımcıların tutumlarının finansal karar alma süreçlerine nasıl yansıdığını ve bu tutumların yatırımlar

üzerindeki etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular yatırımcıların tutumlarının finansal karar alma süreçlerine olan etkisini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Baker (2019) davranışsal kurumsal finans konusunda öğretim için kavramlar ve örnekler içeren bir çalışmayı sunmaktadır. Yazar davranışsal finansın öğretimi için kullanılabilecek kavramları ve vakaları açıklamaktadır.

Forbes, Igboekwu ve Mousavi (2019) çalışmalarında çağdaş davranışsal finansı ve ekolojik rasyonelliği birleştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, finansal kararlar alırken hızlı ve öz tasarrufların nasıl birleştirilebileceğini inceleyerek davranışsal finansın ekolojik rasyonellikle nasıl köprü kurabileceğini keşfetmeyi amaçlamaktadır.

Wong (2020) tarafından yazılan bir inceleme makalesi davranışsal ekonomi ve davranışsal finans alanlarına genel bir gözden geçirme sunmaktadır. Bu çalışma ajanların fayda fonksiyonları uygulanabilir risk ölçüleri, çeşitlendirme stratejileri ve portföy optimizasyonu gibi konuları ele alarak davranışsal ekonomi ve finansın önceki araştırmalarını tartışmaktadır.

Rahim, Bakri ve Yahaya (2020) İslami finans teknolojisi (Fintech) benimseme sürecinde ruhsal zekâ kavramını kavramsallaştıran bir çalışmayı sunmaktadır. Araştırmanın temel amacı, İslami finansal teknoloji benimseme sürecinde ruhsal zekâ kavramını açıklamak ve bu kavramın benimseme kararları üzerindeki etkilerini anlamaktır. Yazarlar İslami finansın teknolojik gelişmelerle bütünleşmesi sürecinde ruhsal zekânın rolünü vurgulamaktadır.

Pujara ve Joshi (2020) Hint Davranışsal Finansını ele alan bir literatür incelemesini sunmaktadır. Araştırmanın amacı, Hint finans piyasasındaki davranışsal eğilimleri ve bu eğilimlerin özelliklerini anlamaktır. Yazarlar Hint finansal davranışlarının mevcut durumunu ve gelecekteki potansiyel etkilerini ele almaktadır.

Sharma ve Kumar (2020) tarafından yazılan bu derleme makalesi davranışsal finans alanındaki gelişen eğilimleri incelemektedir. Çalışma literatürde uzun süredir devam eden piyasa etkinliği inancına karşı olan görüşlerin yanı sıra davranışsal finansın gelecekteki potansiyelini bir alternatif varlık fiyatlandırma teorisi olarak anlama amacını taşımaktadır.

Singh, Garg ve Tiwari'nin (2020) davranışsal finans üzerine yapay zekâ uygulamalarını ele alan çalışması yapay zekâ teknolojisinin davranışsal finans alanında

nasıl kullanılabileceğini araştırır. Yapılan uygulamalar ve kullanılan yöntemler finansal karar alma süreçlerinde yapay zekânın potansiyel avantajlarını sunmaktadır.

Valcanover, Sonza ve da Silva'nın (2020) davranışsal finans deneylerini incelediği çalışma davranışsal finansın deneysel literatüründeki son gelişmeleri gözden geçirir. Yapılan deneysel çalışmaların ana temalarını ve bu çalışmalardan elde edilen önemli bulguları özetler.

Dewi, Febrian ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen çalışma finansal okuryazarlığın finansal davranış üzerindeki etkisini anlamaya odaklanmaktadır. Araştırmacılar merkezi Java Adası'ndaki akademik topluluğu inceleyerek, finansal okuryazarlığın finansal algı üzerindeki etkilerini ve bu algının finansal davranışa olan aracılık rolünü değerlendirmek amacıyla bir model geliştirmişlerdir. Bulgular finansal okuryazarlığın bireylerin finansal algısını ve dolayısıyla davranışını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Dewi, Febrian ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen çalışma Endonezya'daki finansal okuryazarlık ve bu okuryazarlığı etkileyen değişkenleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar Endonezya'daki bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı Endonezya'da finansal okuryazarlığı etkileyen faktörleri anlamak ve bu konuda önerilerde bulunmaktadır. Bulgular bireyler arasında finansal okuryazarlık düzeyinde önemli farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değiştiğini göstermektedir.

Mahdy ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen çalışma, genel kesirli finansal modellerin farkındalığı Caputo-Fabrizio türetilmiş ile incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, genel kesirli modelleri kullanarak farkındalık süreçlerini modellemişlerdir. Çalışmanın temel amacı, bu matematiksel modellerin finansal farkındalığı nasıl açıkladığını anlamak ve genel kesirli türetilmişlerin bu bağlamda nasıl kullanılabileceğini belirlemektir. Bulgular Caputo-Fabrizio türetilmiş ile oluşturulan genel kesirli modellerin farkındalık konseptini başarılı bir şekilde modelleyebileceğini göstermektedir.

Sági, Vasa ve Lentner'in (2020) çalışması ev halklarının finansal farkındalığının geliştirilmesinde yenilikçi çözümleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, finansal farkındalığı artırmak için kullanılan yenilikçi yöntemleri değerlendirmek ve bu

yöntemlerin ev halklarının finansal bilinci üzerindeki etkilerini anlamak için bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bulgular yenilikçi çözümlerin finansal farkındalığı artırabileceğini göstermektedir.

Fischer, Walling ve Glaspy'nin (2020) çalışması onkologların mali toksisite konusundaki bilgi düzeyi ile hastalarıyla mali konularda nasıl etkileşimde bulunduklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar onkologların hastalarına mali konularda nasıl yardımcı olabilecekleri konusundaki bilgi seviyelerini ve bu bilginin hasta iletişimine olan etkisini değerlendirmişlerdir. Bulgular, onkologların mali toksisite konusundaki rolünü ve hastalarıyla etkileşimini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Wu, Ullah ve Shah'ın (2020) çalışması Pakistanlı şirketlerin çevresel performanslarını finansal performanslarıyla nasıl ilişkilendirdiklerini incelemektedir. Araştırmacılar teknolojik yetenek ve kamu farkındalığının bu ilişkideki rolünü değerlendirmiştir. Bulgular çevresel performansın şirketlerin finansal performansları üzerindeki etkilerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Carpena ve Zia'nın (2020) çalışması finansal eğitimin neden olduğu nedensel mekanizmayı meditasyon analizi ile ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal eğitimin bireylerin finansal davranışları üzerindeki etkilerini anlamak için bir meditasyon analizi yöntemi kullanmışlardır. Bulgular, finansal eğitimin bireylerin finansal davranışlarını nasıl etkileyebileceğine dair mekanizmaları açıklamaktadır.

Morshed, Habib ve Jubb'un (2020) çalışması düzenlemelerin mikrofinans kurumlarını daha müşteri odaklı olmaya yönlendirip yönlendirmediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar düzenlemelerin mikrofinans kurumlarının müşterilere daha iyi hizmet vermesindeki rolünü değerlendirmişlerdir. Bulgular düzenlemelerin mikrofinans kurumlarının müşteri odaklılık düzeyini etkileyebileceğini göstermektedir.

Németh, Vargha ve Domokos'un (2020) çalışması finansal okuryazarlık eğitiminin kimler tarafından, kime ve hangi amaçla yapıldığını karşılaştırmalı bir analizle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal okuryazarlık eğitim programlarının kimlere yönelik olduğunu ve bu programların amaçlarını değerlendirmişlerdir. Bulgular finansal okuryazarlık eğitiminin etkinliği ve hedef kitlesi hakkında önemli bilgiler içermektedir.

Hinvest, Fairchild ve Ackert'ın (2021) finansal karar alma süreçlerinde duyguların ve bilişin rolünü incelediği editöryal duyguların ve düşünce süreçlerinin finansal kararlar

üzerindeki etkilerini vurgular. Makale finansal kararların alınmasında psikolojinin göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir rol oynadığını belirtir.

Kijkasiwat'ın (2021) KOBİ sahiplerinin özel finans yöntemlerini benimsemeye olan niyetlerini etkileyen davranışsal faktörleri incelediği çalışması KOBİ sahiplerinin finansal kararlarını etkileyen duygusal ve bilişsel faktörlere odaklanır. Bulgular, işletmelerin finansal stratejilerini belirlemede bu faktörlerin önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Bazley, Bonaparte ve Korniotis'in (2021) çalışması finansal öz farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, bireylerin finansal bilgi eksikliklerini fark etme düzeyini belirlemek için bir dizi anket kullanmışlardır. Çalışmanın temel amacı, bireylerin finansal bilgi eksikliklerinin farkında olup olmadıklarını değerlendirmek ve bu farkındalığın mali kararlarını nasıl etkilediğini anlamaktır. Bulgular bireylerin genellikle finansal bilgi eksikliklerinin farkında olmadıklarını göstermektedir.

Martysz ve Rakowski'nin (2021) çalışması tüketicilere yönelik yanıltıcı satışın ortaya çıkma koşullarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar yanıltıcı satış olaylarını çevreleyen koşulları analiz etmek için bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı, yanıltıcı satışın tüketicilere nasıl etki ettiğini ve bu olayların nasıl meydana geldiğini anlamaktır. Bulgular yanıltıcı satışın çeşitli koşullara bağlı olarak ortaya çıkabildiğini ve tüketiciler üzerinde olumsuz etkiler bıraktığını göstermektedir.

Yida, Huijun ve Litao'nun (2021) çalışması Çin'deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumunu inceler. Araştırmacılar öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve bu konuda eğitim yaklaşımlarını değerlendirmek için bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık oranını artırmak için etkili yöntemleri anlamak ve bu alanda farkındalık yaratmaktır. Bulgular öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin çeşitlilik gösterdiğini ve bu konuda öğrencilere yönelik özel stratejilerin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Chang ve Fang'ın (2021) çalışması 3C endüstrisinin yenilik performansını öngörmek için hibrit bulanık mantık ve SVM tabanlı bir analiz modelini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar yenilik performansını öngörmek için kullanılan bu modelin etkinliğini değerlendirmişlerdir. Çalışmanın temel amacı 3C endüstrisinde yenilik performansını artırmak için etkili öngörü modellerini belirlemek ve bu alanda

farkındalık yaratmaktır. Bulgular hibrit bulanık mantık ve SVM modelinin yenilik performansını tahmin etmede etkili bir araç olabileceğini göstermektedir.

Shonhadji ve Maulidi'nin (2021) çalışması mali tablo dolandırıcılığını önlemek için ihbar sistemi ve dolandırıcılık farkındalığının rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar mali tablo dolandırıcılığına karşı önleyici bir rol oynayan ihbar sistemlerini ve dolandırıcılık farkındalığının etkilerini değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular ihbar sistemlerinin ve dolandırıcılık farkındalığının mali tablo dolandırıcılığını önlemede önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Csiszárık-Kocsir'in (2021) çalışması, pandemiden önce ve sonra müşteri tercihlerini, finansal kültür ve farkındalığın ışığında banka seçimi üzerine etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı, müşteri tercihlerindeki değişiklikleri belirlemek ve finansal kültür ile farkındalığın rolünü değerlendirmek için bir analiz gerçekleştirmiştir. Çalışmanın temel amacı pandeminin banka seçimi üzerindeki etkilerini anlamak ve finansal kültür ile farkındalığın bu süreçteki rolünü belirlemektir. Bulgular, finansal kültür ve farkındalığın müşteri tercihlerini şekillendirmede etkili olduğunu göstermektedir.

Chhillar ve Arora'nın (2021) çalışması Delhi NCR'deki kadınların finansal farkındalığını karşılaştıran bir çalışmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar kadınların finansal farkındalık düzeylerini belirlemek ve bu konuda çeşitli faktörlerin etkilerini değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı Delhi NCR'deki kadınların finansal farkındalıklarını artırmak için etkili stratejileri belirlemek ve bu alanda farkındalık yaratmaktır. Bulgular kadınların finansal farkındalıklarının çeşitli faktörlere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Nguyen ve Dinh'in (2021) çalışması Vietnam şirketlerinin COVID-19 pandemisi sırasında ex-ante risk yönetimi uygulamalarının ve finansal istikrarın nasıl etkilendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, Vietnam'daki firmaların pandemi sırasında aldıkları önlemleri değerlendirmek ve finansal istikrarlarını anlamak için bir analiz gerçekleştirmiştir. Bulgular, Vietnam'daki firmaların pandemiye karşı alınan önlemlerini ve finansal istikrarlarını anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Gui, Huang ve Zhao'nun (2021) çalışması finansal okuryazarlık ve yatırımcı farkındalığı arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar, hangi grupların finansal okuryazarlık eğitimine daha fazla ihtiyaç duyduğunu ve yatırımcı farkındalığının

bu eğitimle nasıl geliştirilebileceğini incelemek için bir analiz yapmışlardır. Bulgular finansal okuryazarlık eğitiminin kimlere odaklanması gerektiği konusunda önemli bir perspektif sunmaktadır.

Eldeeb, Halim ve Kamel'in (2021) çalışması Mısır'daki KOBİ'ler arasında finansal dahililiği belirleyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, hizmet farkındalığı, erişim ve kullanım metrikleri ile makro ekonomik politikaların KOBİ'lerde finansal dahililiği nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Bulgular KOBİ'ler arasındaki finansal dahililiği belirleyen temel etmenlere ışık tutmaktadır.

Muhammad ve Khalil'in (2021) çalışması İslami bankaların Kuzeydoğu Nijerya'daki finansal dışlanma ile mücadeledeki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar İslami bankaların bölgedeki finansal dışlanmayı azaltma çabalarını değerlendirmişlerdir. Bulgular İslami finansın finansal dışlanma ile mücadelede nasıl bir rol oynayabileceğini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Goldberg, Damrauer ve Glaser'in (2021) çalışması bir vasküler cerrahi operatif maliyet tablosunun kullanımının cerrahların finansal farkındalığını artırmak ve operatif maliyetleri azaltmak amacıyla nasıl kullanılabileceğini incelemektedir. Araştırmacılar cerrahların operasyonel maliyetlere daha fazla dikkat etmelerini sağlayan bir uygulama üzerinde odaklanmışlardır. Bulgular cerrahi uygulamalarda maliyet etkinliğini artırmak için pratik uygulamalara yönelik değerli bilgiler içermektedir.

Das (2022) davranışsal finanstaki trendlere odaklanan bir literatür taraması sunmaktadır. Yazar, davranışsal finans literatüründeki güncel gelişmeleri ve bu gelişmelerin finansal kararlar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Ayrıca davranışsal finans alanında gelecekteki araştırma yönelimlerine dair bir bakış sunmaktadır.

Fang, Yuan ve Ying (2022) davranışsal finans teorilerini kullanarak çarpıcı temellere dayanan ticaret stratejilerini inceleyen bir çalışmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans teorilerini kullanarak özellikle piyasa çöküşlerine dayalı etkili ve güvenilir ticaret stratejilerini oluşturmak ve değerlendirmektir. Yazarlar davranışsal faktörlerin ticaret stratejilerine nasıl entegre edilebileceğini ve bu stratejilerin piyasa performansına etkilerini ele almaktadır.

Kumar vd. (2022) tarafından yapılan bibliyometrik bir inceleme, davranışsal finans alanındaki bilimsel katkıları değerlendirmektedir. Çalışma, davranışsal finans alanındaki önemli dergilerden biri olan Journal of Behavioral and Experimental

Finance'in içeriğini incelemekte ve bu alandaki ana eğilimlere dair bir genel bakış sunmaktadır.

Wadhawan ve Kulkarni'nin (2022) COVID-19'nun finansal etkilerini ele aldığı çalışma piyasa çöküşü ve aşırı hisse senedi fiyatı volatilitesi gibi felaketle karakterize edilen COVID-19 pandemisinin finansal etkilerini incelemiştir. Araştırma geleneksel finans paradigmasının yeterince açıklayamadığı bazı olguları vurgulayarak, COVID-19'un finansal davranışlar üzerindeki etkisini değerlendirmiştir.

Kumar ve Pathak'ın (2022) çalışması finansal bilincin finansal dahililik için bir köprü olup olmadığını incelemektedir. Araştırmacılar, finansal bilinç düzeyinin bireylerin finansal sisteme entegrasyonu üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla bir dizi yöntem kullanmışlardır. Bu çalışmanın temel amacı, finansal bilincin finansal dahililik açısından kritik bir faktör olup olmadığını ortaya koymaktır. Bulgular, finansal bilincin artmasının bireylerin finansal dahililik düzeyini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Sunderaraman, Lee ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışma yaşlı yetişkinlerde kendini fark etmenin finansal karar verme becerileri ile ilişkilendirilmiş sağ ön temporal kortikal kalınlık ile bağlantılı olduğunu araştırmaktadır. Araştırmacılar finansal karar verme becerileri ile beyin yapısı arasındaki ilişkiyi incelemek için nörolojik bir yöntem kullanmışlardır. Bulgular bireylerin kendilerini daha iyi tanıma düzeyinin, finansal karar verme yetenekleri ile bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Feng, Wu ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışma topluluk yönetimi, finansal farkındalık ve ulusal park gelişimine katılım isteği arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Araştırmacılar devlet destekli bir ulusal park projesine katılmaya istekli olan topluluk üyelerini incelemek amacıyla bir model geliştirmişlerdir. Çalışmanın temel amacı topluluk yönetimi ve finansal farkındalığın ulusal park gelişimine olan katılım isteği üzerindeki etkilerini anlamaktır. Bulgular, topluluk yönetimi ve finansal farkındalığın katılım isteğini artırdığını göstermektedir.

Ali, Ammer ve Elshaer'ın (2022) çalışması Suudi Arabistan bağlamında yatırım farkındalığının belirleyicilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, yapısal eşitlik modellemesi temelli bir model kullanarak yatırım farkındalığını etkileyen faktörleri anlamaya çalışmışlardır. Çalışmanın temel amacı Suudi Arabistan'daki bireylerin yatırım farkındalığını etkileyen faktörleri belirlemek ve bu faktörler arasındaki

ilişkileri anlamaktır. Bulgular belirli demografik faktörlerin yatırım farkındalığı bakımından kayda değer bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Sunderaraman, Gazes ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışma finansal karar verme süreci ve yaşlı yetişkinlerde finansal karar verme için öz farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmacılar, nörolojik veri toplamak amacıyla finansal karar verme görevleri üzerinde beyin taraması kullanmışlardır. Çalışmanın temel amacı yaşlı yetişkinlerde finansal karar verme yeteneği ile beyin bütünlüğü arasındaki ilişkiyi anlamaktır. Bulgular, bireylerin finansal karar verme yeteneğinin beyin bütünlüğü ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Pintér, Nagy ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışma nakit ve elektronik ödemeler arasındaki mücadeleyi ele almaktadır. Araştırmacılar tüketicilerin nakit ve elektronik ödemeler arasındaki tercihlerini belirlemek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı, tüketicilerin ödeme tercihlerini anlamak ve bu tercihlerin arkasındaki nedenleri belirlemektir. Bulgular bireylerin ödeme tercihlerindeki değişken faktörlere dikkat çekmektedir.

Balikoev, Kogan ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışma, sporcular arasındaki finansal farkındalığı incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, sporcuların finansal farkındalığını belirlemek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı, sporcuların finansal bilinç düzeyini değerlendirmek ve finansal kararlarını etkileyen faktörleri anlamaktır. Bulgular, sporcular arasında geniş bir finansal farkındalık spektrumunun olduğunu göstermektedir.

Abu Bakar, Rambely ve diğerleri (2022) tarafından sürdürülen çalışma Malezya'daki kadınların finansal istismar konusundaki farkındalığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar bu konudaki farkındalığı ölçmek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı, kadınların finansal istismar konusundaki farkındalık düzeyini belirlemek ve bu konuda toplumda farkındalığı artırmaya yönelik önerilerde bulunmaktadır. Bulgular Malezya'daki kadınlar arasında finansal istismar konusunda düşük bir farkındalık düzeyinin olduğunu göstermektedir.

Ali, Ammer ve Elshaer'ın (2022) çalışması Suudi Arabistan bağlamında yatırım farkındalığını etkileyen belirleyicileri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar yapısal eşitlik modellemesi temelli bir model kullanarak yatırım farkındalığını etkileyen faktörleri analiz etmişlerdir. Çalışmanın temel amacı Suudi Arabistan'daki bireylerin

yatırım farkındalığını etkileyen faktörleri anlamak ve bu faktörlerin birbirleri üzerindeki etkileşimini incelemektir. Bulgular belirli faktörlerin yatırım farkındalığı üzerinde moderatör etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Németh, Béres ve diğerleri (2022) tarafından yürütülen çalışma, öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeyini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar öğretmenlerin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek için bir anket uygulamışlardır. Çalışmanın temel amacı, öğretmenlerin finansal konulardaki bilgi düzeyini değerlendirmek ve bu konuda eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bulgular öğretmenler arasında finansal okuryazarlık düzeyinde önemli farklılıklar olduğunu ve bu farklılıkların öğrencilere finansal eğitim sağlama konusunda önemli olduğunu göstermektedir.

Ammer ve Aldhyani'nin (2022) çalışması genç Suudi neslinin yatırım farkındalığını etkileyen belirleyicileri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar genç neslin yatırım farkındalığı üzerindeki etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın temel amacı genç Suudi bireylerin yatırım konusundaki farkındalıklarını artırmak ve bu alandaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemektir. Bulgular genç Suudi neslinin yatırım farkındalığını etkileyen çeşitli faktörlerin olduğunu göstermektedir.

Jouaibi, Gaylard ve Lee'nin (2022) çalışması, İrlanda'nın finansal kurumlarındaki çalışanların siber güvenlik farkındalık eğitim programlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar İrlanda'daki finansal kurumlardaki çalışanlara yönelik siber güvenlik eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmek için bir araştırma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı çalışanların siber güvenlik konusundaki farkındalıklarını artırmak ve finansal kurumların bu alandaki eğitim programlarını iyileştirmeleri için önerilerde bulunmaktır. Bulgular, siber güvenlik eğitim programlarının çalışanların farkındalığını artırma konusunda etkili olduğunu göstermektedir.

Al-Okaily, Alqudah ve diğerlerinin (2022) çalışması dijital dönemde finansal dahilim için kabul oranını artırıp artırmadığını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, finansal farkındalığın dijital dönemde finansal dahilim üzerindeki etkilerini değerlendirmek için bir analiz yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı finansal farkındalığın dijital dönemde finansal dahilimi artırma potansiyelini anlamak ve bu alanda farkındalık yaratmaktır. Bulgular, finansal farkındalığın finansal dahilim oranlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Csisz  rik-Kocsir'in (2022)   alışması, 21. yüzyılın dijital alanındaki mevcut ve gelecekteki bankacılık ve finansal oyuncuların rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı, dijital bankacılık ve finansal oyuncuların mevcut durumunu ve gelecekteki eğilimlerini değerlendirmek için bir analiz yapmıştır. Çalışmanın temel amacı dijital alanın finans sektörüne etkilerini anlamak ve bu alandaki gelecekteki gelişmeleri öngörmektir. Bulgular dijitalleşmenin finansal hizmetler üzerindeki etkilerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Dewi'nin (2022)   alışması demografik ve sosyoekonomik faktörlerin finansal okur yazarlık üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı demografik ve sosyoekonomik faktörlerin bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini nasıl etkilediğini belirlemek için bir analiz yapmıştır. Bulgular demografik ve sosyoekonomik faktörlerin finansal okuryazarlık becerilerini nasıl etkilediğini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Caplinska ve Danilevica'nın (2022)   alışması Letonya'nın Latgale bölgesindeki ortaokul mezunlarının finansal okur yazarlık seviyelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, bu bölgeden gelen öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve geliştirmek için bir çalışma yapmışlardır. Bulgular bölgedeki gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerini anlamamıza katkıda bulunmaktadır.

Narula'nın (2022)   alışması finansal okuryazarlık eğitimi aracılığıyla sürdürülebilirliğin nasıl elde edilebileceğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacı finansal okuryazarlık eğitiminin bireylerin sürdürülebilir finansal davranışlarını nasıl etkilediğini ve bu etkinin toplum düzeyinde nasıl sürdürülebilirliğe katkıda bulunduğunu anlamak için bir analiz gerçekleştirmiştir. Bulgular, finansal okuryazarlık eğitiminin sürdürülebilirlik hedeflerine nasıl katkı sağlayabileceğini ortaya koymaktadır.

Tan ve arkadaşlarının (2022)   alışması Pakistanlı şirketlerin çevresel performanslarını finansal performanslarıyla nasıl ilişkilendirdiklerini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar teknolojik yetenek ve kamu farkındalığının bu ilişkideki rollerini belirlemek için bir model geliştirmişlerdir. Bulgular şirketlerin çevresel performanslarının finansal başarılarına etkisini açıklamakta ve bu etkileri belirleyen faktörlere ışık tutmaktadır.

Bayuk, Lee ve diğerlerinin (2022)   alışması, bilinçli ve açık bir zihinle, mindfulness uygulamalarının subjektif ve objektif finansal savunmasızlığı nasıl hafiflete

bileceğini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar mindfulness pratiğinin finansal durumu nasıl etkileyebileceğini anlamak için bir model geliştirmişlerdir. Bulgular mindfulness pratiğinin finansal savunmasızlığı azaltmada rol oynayabileceğini göstermektedir.

Doherty, Jacoby ve Gany'nin (2022) çalışması jinekolojik onkoloji hastalarının finansal yardım engellerini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar hastaların finansal yardım programlarına erişiminde karşılaştıkları zorlukları ve bu engellerin nedenlerini analiz etmişlerdir. Bulgular jinekolojik onkoloji hastalarına yönelik finansal destek programlarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Shelly, Firoz ve Kaushal'ın (2022) çalışması kişisel finansal yönetim ve finansal okuryazarlık konularında bibliyometrik bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar literatürdeki eğilimleri ve gelecekteki yönergeleri belirlemek için geniş bir literatür taraması yapmışlardır. Bulgular kişisel finansal yönetim ve finansal okuryazarlık alanındaki bilimsel gelişmeleri anlamak için önemli bir çerçeve sağlamaktadır.

Jain, Agrawal ve Gupta'nın (2022) çalışması Hint lisansüstü öğrenciler arasındaki kişisel finansal okuryazarlık düzeyini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar lisansüstü öğrencilerin kişisel finansal bilgi düzeylerini ve bu konudaki farkındalıklarını değerlendirmişlerdir. Bulgular, genç profesyonellerin finansal okuryazarlık oranını geliştirmeye yönelik eğitim programları için temel sağlamaktadır.

Bennett, Mekelburg ve Williams (2023) merkezi olmayan finans varlık fiyatlandırmasına davranışsal finans yaklaşımını ele alan bir çalışmayı içermektedir. Araştırmanın amacı, davranışsal finans teorilerini merkezi olmayan finans sistemlerine nasıl uygulayabileceğimizi anlamak ve bu sistemlerde varlık fiyatlandırmasını etkileyen davranışsal faktörleri değerlendirmektir.

Sen Küçük ve Karabulut (2023) çalışması geleneksel ve İslami banka müşterilerinin finansal kararlarını davranışsal finansın perspektifinden incelemektedir. Araştırma, geleneksel finansın rasyonel insan varsayımını reddeden davranışsal finansın insanların kararlarını etkileyen çeşitli psikolojik önyargıları hesaba kattığını savunmaktadır.

Fidrmuc ve Horky (2023) tarafından yazılan makale, deneyim ve firmaların finansman davranışını davranışsal bir perspektifle ele almaktadır. Çalışma, banka kredileri, kredi hatları ve ticari krediler gibi finansman başvurularındaki firmaların

finansal davranışlarının deneyim ve şirketin duygusal durumunun önemli belirleyicileri olduğunu göstermektedir. Bulgular kurumsal finans alanında davranışsal bir bakış açısının önemini vurgulamaktadır.

Chen, Guo ve diğerleri (2023) tarafından yapılan bu çalışma, banka çalışanlarının yeşil finansı uygulama niyetini incelemektedir. Çalışma, davranışsal finans teorileri çerçevesinde banka çalışanlarının yeşil finansı benimsemesini anlamayı amaçlamaktadır.

Gomes (2023) tarafından yazılan bu makale davranışsal ekonominin ve finansın modellerini, yöntemlerini ve araçlarını seçici bir gözden geçirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, davranışsal ekonominin finansal literatürdeki rolünü ve önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Huang ve Huang (2023) tarafından yazılan makale Çinli ticari bankalardan elde edilen kanıtlarla yeşil yatırım ve finansman ekiplerinin davranışsal entegrasyonunu nasıl teşvik ettiklerini ele almaktadır. Çalışma, yeşil finans ekosistemini oluşturan unsurların ve yeşil yatırım ve finansman ekipleri arasındaki etkileşimin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anderson, Thoma ve Krawczyk'ın (2023) finansal kararları iyileştirme üzerine yazdığı editöryal finansal karar alma süreçlerinin geliştirilmesi konusundaki önemi vurguluyor. Makale, finansal kararlarını etkileyen faktörleri anlamak ve iyileştirmek için yeni yaklaşımların gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Hung ve Toan'ın (2023) Güneydoğu Asya hisse senedi piyasalarındaki davranışsal finansın etkilerini incelediği çalışma bölgedeki ticaret hacmini analiz ederek rasyonel ve irrasyonel ajanların etkilerini lineer regresyon modeli kullanarak değerlendirmiştir. Bulgular önceki çalışmalardan önemli ölçüde farklı sonuçlar ortaya koyarak, bu alandaki literatürü zenginleştirmiştir.

Sarfo, Musshoff ve Weber'in (2023) araştırması çiftçilerin dijital kredi konusundaki farkındalığını ele almaktadır ve finansal okur yazarlığın bu farkındalık üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Araştırmacılar çiftçilerin dijital kredi hizmetlerine olan farkındalığını belirlemek ve finansal okuryazarlık düzeyi ile bu farkındalık arasındaki ilişkiyi anlamak için anket tabanlı bir yöntem kullanmışlardır. Bulgular finansal okuryazarlığın çiftçilerin dijital kredi hizmetlerine olan farkındalığını etkilediğini göstermektedir.

Widyastuti, Purwana ve diğerleri (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırma girişimcilik farkındalığı ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi anlamaya yöneliktir. Araştırmacılar, aile ve okulun rolünü anlamak için girişimcilik farkındalığı ve niyetini incelemişlerdir. Çalışmanın temel amacı aile ve okulun bireylerin girişimcilik niyetini nasıl etkilediğini anlamaktır. Bulgular aile ve okulun girişimcilik farkındalığı ve niyeti üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Dube ve Asthana'nın (2023) çalışması Hindistan'daki yükseköğrenim öğrencilerinin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi, tutum ve davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar, finansal okuryazarlığın farklı bileşenlerini değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve finansal eğitim programları için önerilerde bulunmaktadır. Bulgular Hindistan'daki yükseköğrenim öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin değişkenlik gösterdiğini ve bu alandaki eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinin önemli olduğunu göstermektedir.

Elshaer ve Sobaih'in (2023) çalışması yükseköğrenim öğrencileri arasında riskli finansal yatırım niyetinin öncüllerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar yükseköğrenim öğrencilerinin riskli finansal yatırım niyetlerini anlamak için yapısal eşitlik modellemeyi kullanarak bir model geliştirmişlerdir. Çalışmanın temel amacı yükseköğrenim öğrencilerinin riskli finansal yatırım niyetlerini etkileyen faktörleri belirlemek ve bu alanda farkındalık yaratmaktır. Bulgular belirli faktörlerin öğrencilerin riskli finansal yatırım niyetleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Garai-Fodor'un (2023) çalışması finansal olarak bilinçli tüketici segmentlerinin analizini amaçlamaktadır. Araştırmacı finansal bilinçli tüketicilerin davranışlarını anlamak için bir analiz gerçekleştirmiştir. Çalışmanın temel amacı finansal bilinçli tüketicileri farklı segmentlere ayırmak ve bu segmentlerin davranışlarını anlamaktır. Bulgular finansal bilinçli tüketicilerin belirli davranış özellikleri taşıdığını ve bu özelliklerin segmentlere göre değişebileceğini göstermektedir.

Wang, Mohammed ve Parthasarathy'nin (2023) çalışması risk farkındalığı modelini ve finans endüstrisinin ekonomik büyümesini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finans endüstrisindeki risk faktörlerini ve bu faktörlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini değerlendirmek için bir analiz yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı finans endüstrisinin ekonomik büyümesindeki rolü anlamak ve risk farkındalığının bu

süreçte nasıl etkili olduğunu belirlemektir. Bulgular finans endüstrisindeki risk faktörlerinin ekonomik büyümeyi etkileyebileceğini göstermektedir.

Kumar, Nain ve Singh'in (2023) çalışması Karnataka Hindistan'daki çiftçilerin finansal dahilimini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar aspirasyonel bölgelerdeki çiftçilerin finansal dahilim düzeylerini değerlendirmek için bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın temel amacı çiftçilerin finansal dahilimini artırmak için önerilerde bulunmak ve bu alandaki farkındalığı artırmaktır. Bulgular, çiftçilerin finansal dahilimine etki eden çeşitli faktörlerin olduğunu göstermektedir.

Wang, Wang ve Hamad'ın (2023) çalışması risk farkındalık modelini ve finansal sektörün ekonomik gelişimi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finansal sektördeki risk farkındalığının ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir. Bulgular risk farkındalığının finansal sektördeki ekonomik büyümeye katkısını açıklamaktadır.

Kumari, Bala ve Chakraborty'nin (2023) çalışması blockchain teknolojisi kullanılarak kripto para birimlerinin kullanıcı benimsemesini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar teknoloji farkındalığı ve finansal okuryazarlık gibi başarı faktörlerinin kripto para birimlerine yönelik kullanıcı benimsemesindeki rolünü incelemişlerdir. Bulgular bu faktörlerin kripto para birimlerinin benimsenmesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Karytsas ve Theodoropoulou'nun (2023) çalışması ev enerji tasarrufu renovasyonları için teşvik programlarının farkındalığını ve kullanımını ele almaktadır. Araştırmacılar ev sahiplerinin enerji tasarrufu ile ilgili teşvik programlarından ne kadar haberdar olduklarını ve bu programları ne kadar kullandıklarını incelemişlerdir. Bulgular teşvik programlarının bilinirliği ve kullanımının etkilerini tartışmaktadır.

Tirgil ve Findik'in (2023) çalışması Endüstri 4.0 uygulamalarına yönelik farkındalığın firmaların finansal ve inovasyon performansını nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar Endüstri 4.0'a yönelik farkındalığın firmaların mali başarıları ve inovasyon performansları üzerindeki potansiyel etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular, Endüstri 4.0'a yönelik farkındalığın firmaların rekabet avantajını nasıl artırabileceği konusunda önemli bilgiler sunmaktadır.

Xu, Chen ve diğerlerinin (2023) çalışması finans sektörünün risk farkındalık modelini ve ekonomik büyümesini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar finans

endüstrisinin risk farkındalığı ve ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini değerlendirmişlerdir. Bulgular finans sektöründeki risk faktörlerinin ve farkındalığının ekonomik büyümeye nasıl etki edebileceğini tartışmaktadır.

Ameriks, Caplin ve diğerleri'nin (2023) çalışması bilişsel düşüş, sınırlı farkındalık, eksik ajans ve finansal refah arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar bilişsel düşüş yaşayan bireylerin finansal farkındalık düzeylerini ve finansal karar alma yeteneklerini nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Bulgular yaşanan bireylerin finansal refahlarını desteklemek için geliştirilebilecek stratejilere yönelik önemli bilgiler içermektedir.

Iqbal, Soroya ve Mahmood'un (2023) çalışması çevrimiçi bankacılıkta finansal bilgi güvenliği davranışlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmacılar çevrimiçi bankacılık kullanıcılarının finansal bilgi güvenliği konusundaki davranışlarını anlamak için bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bulgular çevrimiçi bankacılık platformlarının güvenlik farkındalığını artırmaya yönelik stratejilere yönelik önemli içgörüler sağlamaktadır.

3. YÖNTEM

3.1. Amaç ve Yöntem

Bu araştırmanın amacı, ruhsal zekânın yatırımcıların karar verme stilleri üzerindeki etkisini anlamlı farkındalık olup olmadığı kapsamında incelenmesidir. Özellikle ruhsal zekânın alt boyutları olan kabul, bireysel farkındalık, amaç ve değerler ile karar verme stilleri olan rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınan ve spontane arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Ayrıca katılımcıların ruhsal zekâ düzeylerinin belirli demografik (cinsiyet, yaş, eğitim) ve profesyonel (çalışma süresi) değişkenlere göre farklılıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Farklı demografik özelliklere sahip katılımcıların ruhsal zekâ seviyelerinin karar verme stillerini nasıl etkilediğini belirlemek için anket modeline dayalı tanımlayıcı bir araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tanımlayıcı çalışmalar ve anketler belirli bir grubun çeşitli özelliklerini tanımlamayı ve bu gruptaki insanların farklı durumlarda nasıl davrandıklarını gözlemleyerek ortalama sonuçlar bulmayı amaçlar. Kısaca anket modeli sınırlı sayıda bireyden oluşan bir popülasyon hakkında genel yargılar yapmayı ve örneklem veya tüm popülasyon temelinde sonuç çıkarmayı içerir (Özdamar, 2001, s. 97).

Veri analizi SPSS 21 kullanılarak, %95 güven düzeyinde gerçekleştirilmiştir. +3 ile -3 arasında değişen ölçek maddelerinden elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri normal dağılım için yeterli kabul edilmiştir (Groeneveld ve Meeden, 1984, s. 392; Moors, 1986, s. 384; Hopkins ve Weeks, 1990, s. 718; De Carlo, 1997, s. 293). Karar verme stilleri, ruhsal zekâ ve alt boyut puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri +3 ile -3 arasında olduğundan, demografik değişkenlere dayalı farklar Bağımsız Örneklem T-Testi ve ANOVA Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçek ve alt boyut puanları arasındaki ilişki, parametrik bir test tekniği olan Pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Ruhsal zekânın karar verme stilleri üzerindeki etkisini incelemek için regresyon testi uygulanmıştır.

Araştırmada kullanılan testler hakkında bilgi aşağıdadır (Özdamar, 2001):

- **Bağımsız T-Testi:** Bu test tekniği, nicel bir değişkene dayalı olarak iki bağımsız grubu karşılaştırmak için kullanılır. İki grubun ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir fark olup olmadığını inceler.

- **Tek Yönlü ANOVA:** Bu test tekniği nicel bir değişkene dayalı olarak ikiden fazla bağımsız grubu ($k > 2$) karşılaştırmak için kullanılır. Üç veya daha fazla grubun ortalamaları arasında %95 güven düzeyinde anlamlı bir fark olup olmadığını inceler.
- **Pearson Korelasyon Testi:** Bu test tekniği iki nicel değişken arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü inceler.
- **Regresyon Testi:** Bu teknik bir bağımlı nicel değişkenin bir veya daha fazla bağımsız nicel değişkenden nasıl etkilendiğini inceler.

3.2. Hipotezler

Bu araştırmada katılımcıların ruhsal zekâ seviyelerinin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim) ve profesyonel (toplam iş deneyimi ve şirketteki görev süresi) değişkenlere göre farklılıklarını incelemek ve ruhsal zekâ seviyeleri ile bireylerin karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir. Katılımcıların genel olarak rasyonel davrandıkları varsayılmış ve bu nedenle ruhsal zekâ seviyelerinin rasyonel karar verme stili ile ilişkili olduğu hipotez edilmiştir.

Hipotezler:

- H1 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir farklılık vardır”
- H2 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir farklılık vardır”
- H3 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir farklılık vardır.”
- H4 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir farklılık vardır.”
- H5 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir farklılık vardır”
- H6 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir farklılık vardır”
- H7 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir farklılık vardır.”
- H8 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir ilişki vardır.”

- H9 = “Karar Verme Ölçeği Alt boyutlarının Ruhsal Zekâ Boyutu üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.”

3.3. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evrenini, ülkemizde aktif olarak yatırım yapan bireyler oluşturmaktadır. Borsa İstanbul verilerine göre, ülkemizde yaklaşık 8.298.897 yatırımcı bulunmaktadır. Bu geniş evreni temsil edecek örneklem büyüklüğünü belirlemek için örneklem hesabı yapılmıştır. %95 güvenilirlik ve %5 hata payı kapsamında gerekli örneklem büyüklüğü 385 olarak hesaplanmıştır. Çeşitli sebeplerle (eksik veya hatalı veri vs.) bazı anketler çalışma dışında bırakılmış ve çalışma örneklemini oluşturan 912 katılımcı ile veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Bu katılımcı sayısı, istatistiksel olarak yeterli ve temsil gücü yüksek bir örneklem oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında veriler, rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılar, online anket yoluyla araştırmaya dahil edilmiştir. Online anket yöntemi, geniş bir katılımcı kitlesine hızlı ve etkili bir şekilde ulaşmayı mümkün kılmış ve bu sayede elde edilen verilerin çeşitliliği ve doğruluğu artırılmıştır. Toplanan veriler, araştırma sorularına yanıt verecek şekilde analiz edilmiş ve bulgular detaylı olarak raporlanmıştır.

Bu yöntemle, ülkemizdeki aktif yatırımcıların demografik özellikleri, yatırım davranışları ve tercihleri hakkında kapsamlı ve güvenilir veriler elde edilmiştir. Araştırmanın bulguları, yatırımcı profillerinin daha iyi anlaşılmasına ve bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmalara ışık tutacak niteliktedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri rastgele seçilen 917 kişiye uygulanan üç bölümlü bir anket ile elde edilmiştir (Ek-1). Anketin ilk bölümü katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri ve profesyonel durumları hakkında demografik sorular içermektedir. İkinci bölüm katılımcıların ruhsal zekâ seviyelerini kendi değerlendirmelerine dayanarak belirlemeye yönelik sorular içermektedir. Üçüncü bölüm ise katılımcıların karar verme stillerini ölçmek amacıyla tasarlanmıştır.

Anket formu toplamda 64 sorudan oluşmaktadır. İlk 10 soru katılımcıların demografik bilgilerini kapsamaktadır. Geriye kalan 54 madde için "kesinlikle katılmıyorum" (1) ile "kesinlikle katılıyorum" (5) arasında değişen beşli Likert ölçeği kullanılmıştır.

Veri toplama araçları olarak anket formuna dahil edilen "Ruhsal Zekâ Ölçeği" ve "Karar Verme Stilleri Ölçeği" ile ilgili detaylar aşağıda açıklanmıştır:

Ruhsal Zekâ Ölçeği: Bu ölçek kabul, öz farkındalık, amaç ve değerler gibi ruhsal zekânın çeşitli yönlerini ölçmektedir. Katılımcıların bu niteliklere ilişkin algıladıkları seviyeleri değerlendirmektedir.

Karar Verme Stilleri Ölçeği: Bu ölçek rasyonel, sezgisel, bağımlı, kaçınan ve spontane gibi farklı karar verme stillerini değerlendirmektedir. Katılımcıların profesyonel rollerinde karar verme süreçlerine nasıl yaklaştıklarını yakalamaktadır.

3.4.1. Ruhsal Zekâ Ölçeği

Ruhsal zekâyı tanımlamak zordur çünkü bu kavram ruhsal deneyimlerden kaynaklanır ve bu da onun ampirik ölçümünü karmaşık hale getirir. 1995 ile 1999 yılları arasında, McDonald, Friedman, Holland, LeClair, Alter ve Kuentzel gibi araştırmacılar, mevcut bilgileri çeşitli araçlar kullanarak güncelledi ve ruhsal ve aşkın yapıları ölçmeye yönelik detaylı bir çalışma yayımladı. Bu çalışmada, 20 ilgili testten 19'unu belirlediler (Aydıntan, 2009, s. 267). Bu testler orijinal isimleriyle şunlardır: Ruhsallık Değerlendirme Ölçeği, Mistik Deneyimler Ölçeği, Temel Ruhsal Deneyim İndeksi, Ruhsal Yönelim Envanteri, Ölüm Aşkınlığı Ölçeği, Zirve Deneyimleri Ölçeği, İçsel Dini Motivasyon Ölçeği, Benlik Genişlemesi Seviyesi Formu, Ego Kavrama Yönelimi, Doğu-Batı Anketi, Paranormal İnançlar Ölçeği, Değişmiş Bilinç Durumları Değerlendirme Planı, Transpersonal Öğrenme Yönelimi, Entegrasyon Envanteri, Sınır Anketi, Kişisel Felsefe Envanteri, Bütüncül Yaşam Envanteri, Ruhsal İyi Olma Ölçeği, Mizaç Karakter Envanteri ve Bilinç Fenomenolojisi (MacDonald et al., 1999, s. 138; Bekiş, 2006'dan aktaran).

David B. King, önerdiği dört faktörlü ruhsal zekâ modeli için "Ruhsal Zekâ Öz-Değerlendirme Envanteri (SISRI)" geliştirdi. Dört faktör—varoluşsal düşünme, kişisel anlam üretimi, aşkın farkındalık ve bilinç durumu genişlemesi—kanıtlarla desteklendi. Zekâ kriterlerine ve mevcut psikometrik standartlara dayalı bulgular önerilen modeli ve ölçümünü doğruladı (King, 2008, s. 2). Ölçeğin en son versiyonu SISRI-24 24 sorudan

oluşur ve 0.95 Cronbach's Alpha değeri ile yüksek iç tutarlılık ve dört faktörlü ruhsal zekâ modeli için iyi uyum gösterir (Aydıntan, 2009, s. 268).

Cook, Macaulay ve Coldicott (2004) tarafından geliştirilen başka bir üç faktörlü ruhsal zekâ modeli ruhsal zekânın boyutları olarak öz farkındalık, değerler, kabul ve amacı içerir. Bu faktörler için Cronbach's Alpha değerleri 0.74 ile 0.83 arasında bulunmuş ve anket sorularının iyi bir güvenilirlik gösterdiğini ortaya koymuştur (Aydıntan, 2009: 266-268).

Bu çalışmada kullanılan ruhsal zekâ ölçeği, kabul, öz farkındalık, amaç ve değerler boyutlarını içermektedir. Bu ölçek toplamda 30 madde içermektedir: kabul için 10 madde öz farkındalık için 10 madde ve amaç ve değerler için 10 madde. Ölçeğin her üç bölümünde verilen değerler ayrı ayrı toplanarak her boyut için bireysel sonuçlar elde edilir. Her bölümde 35 ile 50 arasında puanlar yüksek bir ruhsal zekâ seviyesini gösterir (Aydıntan, 2009, s. 268).

3.4.2. Karar Verme Stilleri Ölçeği

Bu çalışmada, Scott ve Bruce tarafından geliştirilen ve 2002 yılında Taşdelen tarafından Türkçeye uyarlanan Karar Verme Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek şu şekilde madde dağılımına sahiptir:

- 5 madde Rasyonel Karar Verme Stilini ölçer
- 5 madde Sezgisel Karar Verme Stilini ölçer
- 5 madde Spontane Karar Verme Stilini ölçer
- 5 madde Kaçınan Karar Verme Stilini ölçer
- 4 madde Bağımlı Karar Verme Stilini ölçer

Toplamda, ölçek 24 maddeden oluşmaktadır (Taşdelen, 2002).

3.5. Güvenirlik ve Geçerlilik

Güvenirlik analizi sonucunda Cronbach's alfa katsayısının 0-1 arasında değiştiği görülmüştür (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Cronbach's Alfa Katsayıları

Ölçek	Soru Sayısı	Cronbach's alfa katsayısı
Ruhsal Zekâ Ölçeği	30	,928
• Kabul	10	,799
• Öz farkındalık	10	,845

• Amaç ve değerler	10	,862
Karar Verme Stilleri Ölçeği	24	,888
• Rasyonel Karar Verme Stili	5	,870
• Sezgisel Karar Verme Stili	5	,846
• Spontane Karar Verme Stili	5	,800
• Kaçınan Karar Verme Stili	5	,856
• Bağımlı Karar Verme Stili	4	887

Güvenirlilik analizi sonucunda elde edilen Cronbach's alfa katsayıları, ölçeklerin iç tutarlılığını değerlendirmek için kullanılan bir ölçüdür. Buna göre Ruhsal Zekâ Ölçeği için Cronbach's alfa katsayısı 0,928'dir. Kabul alt boyutu için 0,799 Öz farkındalık alt boyutu için 0,845 ve Amaç ve değerler alt boyutu için ise 0,862 olarak bulunmuştur. Bu değerler oldukça yüksek olduğu için ölçeğin iç tutarlılığı güçlüdür. Karar Verme Stilleri Ölçeği için ise Cronbach's alfa katsayısı 0,888'dir. Rasyonel Karar Verme Stili alt boyutu için 0,870, Sezgisel Karar Verme Stili için 0,846, Spontane Karar Verme Stili için 0,800, Kaçınan Karar Verme Stili için 0,856 ve Bağımlı Karar Verme Stili için ise 0,887 olarak bulunmuştur. Bu değerler de yüksek olduğundan ölçeğin iç tutarlılığı güçlüdür. Bu sonuçlar kullanılan ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ve ölçülen kavramları tutarlı bir şekilde değerlendirdiğini göstermektedir. Bu da araştırmanın sonuçlarının güvenilirlik açısından sağlam bir zemin üzerine inşa edildiğini gösterir.

Tablo 3.2. KMO Bartlet Test Sonuçları

		Ruhsal Zekâ Ölçeği	Karar Verme Stilleri Ölçeği
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,953	,910
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	11016,798	12029,560
	df	435	276
	Sig.	,000	,000

Ruhsal Zekâ Ölçeği için KMO değeri 0,953 ve Karar Verme Stilleri Ölçeği için 0,910 olarak bulunmuştur. Her iki ölçekte de KMO değeri 0 ile 1 arasında yüksek bir değerdir. Bu veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu gösterir. Bartlett Küresellik Testi sonuçlarına baktığımızda her iki ölçekte de $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Bu da değişkenler arasında bir ilişkinin olduğunu ve faktör analizinin uygun olduğunu gösterir. Bu sonuçlar hem Ruhsal Zekâ Ölçeği hem de Karar Verme Stilleri Ölçeği için faktör analizinin güvenilir ve geçerli olduğunu göstermektedir. Bu da bu ölçeklerin kullanılarak elde edilen sonuçların güvenilir ve geçerli olduğunu destekler.

4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Katılımcıların demografik dağılımları aşağıda verilmiştir. Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, katılımcıların %59,5’i kadın, %36,8’i erkek ve %3,7’si cinsiyetlerini belirtmek istemeyenlerden oluşmaktadır. Medeni durumda katılımcıların %40,3’ü evli iken %59,7’si bekar olduğunu görüyoruz. Yaş dağılımı incelendiğinde katılımcıların büyük bir kısmının 18-34 yaş aralığında olduğu görülmektedir. En yüksek oran %33,3 ile 25-34 yaş aralığındadır. 55 ve üzeri yaş grubu ise en az orana sahiptir, sadece %2,2’sini oluşturur. Eğitim düzeyine göre katılımcıların çoğunluğu üniversite mezunudur. En yüksek oran %40,1 ile üniversite (4 yıllık) mezunlarına aittir. Bunun yanı sıra lise mezunları %28,4, yüksek lisans mezunları %12,2 ve yüksekokul (2 yıllık) mezunları %16,0 oranında bulunmaktadır. İlköğretim mezunları ve diğer kategoride yer alanlar ise daha az oranda temsil edilmektedir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları

		Frequency	Percent
Cinsiyet	Kadın	546	59,5
	Erkek	337	36,8
	Belirtmek İstemiyorum	34	3,7
Medeni Durum	Evli	370	40,3
	Bekar	547	59,7
Yaş	18-24	249	27,2
	25-34	305	33,3
	35-44	226	24,6
	45-54	117	12,8
	55 ve üzeri	20	2,2
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	28	3,1
	Lise	260	28,4
	Yüksekokul (2 yıllık)	147	16,0
	Üniversite (4 yıllık)	368	40,1
	Yüksek Lisans	112	12,2
	Diğer	2	,2
Total		917	100,0

Ruhsal Zekâ Ölçeği, katılımcıların ruhsal zekâ düzeylerini belirlemek için kullanılan bir araçtır. Ortalama değeri 113.0458 olarak hesaplanmıştır, bu da katılımcıların genel ruhsal zekâ seviyesini yansıtmaktadır. Minimum değeri 30 ve maksimum değeri 150 olan ölçekte, dağılımın geniş bir aralıkta olduğu gözlemlenmektedir. Çarpıklık değeri 0.507 ve basıklık değeri -0.441 olarak bulunmuştur, bu da dağılımın hafif bir basıklık gösterdiğini ancak çarpık olmadığını gösterir. Ayrıca ölçeğin alt boyutları olan Kabul, Öz Farkındalık ve Amaç/Değerler alt boyutlarının

ortalama değerleri sırasıyla 36.5453, 42.4918 ve 37.9924'tür. Bu alt boyutlar, ruhsal zekâ kavramını farklı yönlerden değerlendiren bileşenlerdir.

Karar Verme Stilleri Ölçeği, katılımcıların karar alma tercihlerini değerlendirmek için kullanılan bir ölçektir. Ortalama değeri 77.9346'dır, bu da katılımcıların genel karar alma stillerini yansıtmaktadır. Ölçeğin minimum değeri 24 ve maksimum değeri 120'dir. Çarpıklık değeri 1.401 ve basıklık değeri 0.663 olarak hesaplanmıştır, bu da dağılımın sağa çarpık olduğunu ve bir miktar basıklık gösterdiğini ifade eder. Rasyonel, Sezgisel, Spontane, Kaçınan ve Bağımlı Karar Verme Stilleri alt boyutlarının ortalama değerleri ise sırasıyla 19.6968, 17.3141, 17.3075, 13.6434 ve 9.9727'dir. Bu alt boyutlar katılımcıların farklı karar alma stillerindeki eğilimlerini belirlemeye yardımcı olur.

Tablo 4.2. Betimsel İstatistikler

	N	Min.	Max.	Ortalama a	SS	Çarpıklı k	Basıklı k
Ruhsal Zekâ Ölçeği	91 7	30,0 0	150,0 0	113,045 8	18,9625 0	,507	-,441
• Kabul	91 7	10,0 0	50,00	36,5453	6,63813	,355	-,211
• Öz farkındalık	91 7	11,0 0	55,00	42,4918	7,83085	,475	-,640
• Amaç ve değerler	91 7	10,0 0	50,00	37,9924	7,49461	,136	-,498
Karar Verme Stilleri Ölçeği	91 7	24,0 0	120,0 0	77,9346	15,7407 4	1,401	,663
• Rasyonel Karar Verme Stili	91 7	5,00	25,00	19,6968	4,32467	,322	-,807
• Sezgisel Karar Verme Stili	91 7	5,00	25,00	17,3141	4,76632	-,444	-,201
• Spontane Karar Verme Stili	91 7	5,00	25,00	17,3075	4,47961	-,435	-,143
• Kaçınan Karar Verme Stili	91 7	5,00	25,00	13,6434	5,37729	-,515	,379
• Bağımlı Karar Verme Stili	91 7	4,00	20,00	9,9727	4,72893	-,581	,576

4.2. Farklılık Testleri

Tablo 4.3'te, Ruhsal Zekâ Ölçeği ve alt boyutları ile Karar Verme Stilleri ve alt boyutları arasındaki cinsiyet ilişkisi incelenmiştir. Ruhsal Zekâ Ölçeği, katılımcıların ruhsal zekâ düzeylerini değerlendirmek için kullanılan bir araçtır. Bu ölçek kabul, öz farkındalık ve amaç/değerler olmak üzere üç alt boyuttan oluşur. Analiz sonuçlarına göre, ruhsal zekâ ölçeği genelinde cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2.275$, $p=0.103$). Ancak öz farkındalık alt boyutunda cinsiyet arasında anlamlı bir

ilişki olduğu görülmüştür ($F=4.319$, $p=0.014$). Bu durum, katılımcıların cinsiyetlerine göre öz farkındalık düzeylerinde farklılıklar olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi $H1 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir farklılık vardır”$ hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.3. Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Cinsiyet Arası İlişki

* : $p<0,05$		Kareler top.	df	Ort. Kare.	F	P
Ruhsal Zekâ Ölçeği	Gruplar arası	1631,253	2	815,627	2,27 5	,103
	Gruplar içi	327740,82 3	914	358,579		
	Toplam	329372,07 6	916			
• Kabul	Gruplar arası	92,987	2	46,493	1,05 5	,349
	Gruplar içi	40270,385	914	44,060		
	Toplam	40363,372	916			
• Öz farkındalık	Gruplar arası	525,897	2	262,949	4,31 9	,014 *
	Gruplar içi	55645,292	914	60,881		
	Toplam	56171,189	916			
• Amaç ve değerler	Gruplar arası	142,399	2	71,199	1,26 8	,282
	Gruplar içi	51308,548	914	56,136		
	Toplam	51450,947	916			

Karar Verme Stilleri Ölçeği katılımcıların karar alma tercihlerini değerlendirmek için kullanılan bir ölçektir. Bu ölçek rasyonel, sezgisel, spontane, kaçınan ve bağımlı olmak üzere beş farklı karar verme stili alt boyutuna sahiptir. Analiz sonuçlarına göre, rasyonel ($F=0.068$, $p=0.864$), sezgisel ($F=0.254$, $p=0.775$), spontane ($F=3.831$, $p=0.022$) ve kaçınan ($F=2.631$, $p=0.073$) karar verme stilleri alt boyutlarında cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak bağımlı karar verme stili alt boyutunda cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($F=9.410$, $p=0.000$). Bu durum katılımcıların cinsiyetlerine göre bağımlı karar verme stili tercihlerinde farklılıklar olabileceğini işaret etmektedir.

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi, $H2 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir ilişki vardır”$ hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.4. Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile Cinsiyet Arası İlişki

Karar Verme Stilleri Ölçeği	Gruplar arası	72,680	2	36,340	,146	,864
	Gruplar içi	226885,39 5	914	248,233		
	Toplam	226958,07 4	916			

● Rasyonel Karar Verme Stili	Gruplar arası	100,401	2	50,200	2,69 4	,068
	Gruplar içi	17031,320	914	18,634		
	Toplam	17131,721	916			
● Sezgisel Karar Verme Stili	Gruplar arası	11,580	2	5,790	,254	,775
	Gruplar içi	20797,969	914	22,755		
	Toplam	20809,549	916			
● Spontane Karar Verme Stili	Gruplar arası	152,797	2	76,399	3,83 1	,022 *
	Gruplar içi	18228,481	914	19,944		
	Toplam	18381,278	916			
● Kaçınan Karar Verme Stili	Gruplar arası	151,624	2	75,812	2,63 1	,073
	Gruplar içi	26334,769	914	28,813		
	Toplam	26486,393	916			
● Bağımlı Karar Verme Stili	Gruplar arası	413,292	2	206,646	9,41 0	,000 *
	Gruplar içi	20071,026	914	21,960		
	Toplam	20484,318	916			

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi Ruhsal Zekâ Ölçeği ve alt boyutları ile medeni durum arasındaki ilişkiye odaklandığımızda, genel olarak evli ve bekar katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($T=2.514$, $p=0.012$). Bu farklılık, Ruhsal Zekâ Ölçeği genelinde ortaya çıkmıştır, burada evli katılımcıların ruhsal zekâ düzeyinin bekar katılımcılardan biraz daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, öz farkındalık ($T=2.439$, $p=0.015$) ve amaç/değerler ($T=3.303$, $p=0.001$) alt boyutlarında da evli katılımcılar, bekar katılımcılara göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bu durum, evli bireylerin kendilerini daha fazla anlamlı hissetme ve yaşam amaçlarına daha net odaklanma eğiliminde olabileceğini işaret etmektedir.

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi, $H3 = \text{“Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir ilişki vardır.”}$ hipotezi farklılık analizleri sonuçlarına göre kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.5. Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Medeni Durum Arası İlişki

* : $p<0,05$	Medeni durum	N	Ort	ss	T	P
Ruhsal Zekâ Ölçeği	Evli	37	114,9	18,7	2,51	,012
		0	5	4	4	*
	Bekar	54	111,7	19,0		
		7	5	2		
● Kabul	Evli	37	36,78	6,77	,875	,382
		0				
	Bekar	54	36,39	6,55		
		7				
● Öz farkındalık	Evli	37	43,26	7,53	2,43	,015
		0			9	*
	Bekar	54	41,97	7,99		
		7				

● Amaç ve değerler	Evli	37 0	38,98	7,27	3,30 3	,001 *
	Bekar	54 7	37,32	7,58		

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi Karar Verme Stilleri Ölçeği ve alt boyutları ile medeni durum arasındaki ilişki incelendiğinde, kaçınan ($T=-2.448$, $p=0.015$) ve bağımlı ($T=-3.711$, $p=0.000$) karar verme stilleri alt boyutlarında evli ve bekar katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Evli katılımcılar, bu iki karar verme stili açısından daha düşük puanlar elde etmişlerdir. Bu, evli bireylerin karar verme süreçlerinde daha az kaçınma ve bağımlılık eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, $H_4 = \text{“Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir ilişki vardır.”}$ hipotezi farklılık analizleri sonuçlarına göre kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.6. Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile Medeni Durum Arası İlişki

* : $p<0,05$	Medeni durum	N	Ort	ss	T	P
Karar Verme Stilleri Ölçeği	Evli	37 0	76,44	15,0 3	2,37 8	,018 *
	Bekar	54 7	78,95	16,1 4		
● Rasyonel Karar Verme Stili	Evli	37 0	19,71	4,48	,065	,948
	Bekar	54 7	19,69	4,22		
● Sezgisel Karar Verme Stili	Evli	37 0	17,27	4,85	-,215	,830
	Bekar	54 7	17,34	4,71		
● Spontane Karar Verme Stili	Evli	37 0	17,06	4,49	1,35 0	,177
	Bekar	54 7	17,47	4,47		
● Kaçınan Karar Verme Stili	Evli	37 0	13,12	5,15	2,44 8	,015 *
	Bekar	54 7	14,00	5,50		
● Bağımlı Karar Verme Stili	Evli	37 0	9,27	4,63	3,71 1	,000 *
	Bekar	54 7	10,45	4,74		

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi Ruhsal Zekâ Ölçeği ve alt boyutları ile yaş arasındaki ilişkiye odaklandığımızda, genel olarak yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=7.233$, $p=0.000$). Bu farklılık, Ruhsal Zekâ Ölçeği genelinde ortaya

çıkmiştir. Kabul ($F=4.013$, $p=0.003$), öz farkındalık ($F=6.976$, $p=0.000$) ve amaç/değerler ($F=6.779$, $p=0.000$) alt boyutlarında da yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu durum farklı yaş gruplarındaki bireylerin ruhsal zekâ düzeylerinin değişiklik gösterebileceğini işaret etmektedir.

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi H5 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.7. Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları, Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile Yaş Arası İlişki

* : $p<0,05$		Kareler top.	df	Ort. Kare.	F	P
Ruhsal Zekâ Ölçeği	Gruplar arası	10127,171	4	2531,793	7,23 3	,000 *
	Gruplar içi	319244,90 6	912	350,049		
	Toplam	329372,07 6	916			
• Kabul	Gruplar arası	698,110	4	174,527	4,01 3	,003 *
	Gruplar içi	39665,262	912	43,493		
	Toplam	40363,372	916			
• Öz farkındalık	Gruplar arası	1667,622	4	416,906	6,97 6	,000 *
	Gruplar içi	54503,567	912	59,763		
	Toplam	56171,189	916			
• Amaç ve değerler	Gruplar arası	1485,517	4	371,379	6,77 9	,000 *
	Gruplar içi	49965,429	912	54,787		
	Toplam	51450,947	916			

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi Karar Verme Stilleri Ölçeği ve alt boyutları ile yaş arasındaki ilişki incelendiğinde genel olarak yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F=4.132$, $p=0.003$). Rasyonel karar verme stili ($F=5.344$, $p=0.000$) spontane karar verme stili ($F=4.086$, $p=0.003$) ve bağımlı karar verme stili ($F=5.149$, $p=0.000$) alt boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ancak sezgisel ve kaçınan karar verme stilleri alt boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi H6 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir ilişki vardır” hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.8. Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile Yaş Arası İlişki

* : p<0,05		Kareler top.	df	Ort. Kare.	F	P
Karar Verme Stilleri Ölçeği	Gruplar arası	4039,872	4	1009,968	4,13 2	,003 *
	Gruplar içi	222918,20 2	912	244,428		
	Toplam	226958,07 4	916			
• Rasyonel Karar Verme Stili	Gruplar arası	392,322	4	98,080	5,34 4	,000 *
	Gruplar içi	16739,399	912	18,355		
	Toplam	17131,721	916			
• Sezgisel Karar Verme Stili	Gruplar arası	177,158	4	44,289	1,95 8	,099 *
	Gruplar içi	20632,391	912	22,623		
	Toplam	20809,549	916			
• Spontane Karar Verme Stili	Gruplar arası	323,635	4	80,909	4,08 6	,003 *
	Gruplar içi	18057,643	912	19,800		
	Toplam	18381,278	916			
• Kaçınan Karar Verme Stili	Gruplar arası	198,811	4	49,703	1,72 4	,142 *
	Gruplar içi	26287,582	912	28,824		
	Toplam	26486,393	916			
• Bağımlı Karar Verme Stili	Gruplar arası	452,391	4	113,098	5,14 9	,000 *
	Gruplar içi	20031,928	912	21,965		
	Toplam	20484,318	916			

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi Ruhsal Zekâ Ölçeği ve alt boyutları ile eğitim seviyesi arasındaki ilişkiye odaklandığımızda genel olarak eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=1.553$ $p=0.171$). Bu durum farklı eğitim seviyelerindeki bireylerin ruhsal zekâ düzeyleri açısından benzer eğilimler sergilediğini göstermektedir.

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi $H7 = \text{“Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir ilişki vardır.”}$ hipotezi reddedilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 4.9. Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Eğitim Seviyesi Arası İlişki

* : p<0,05		Kareler top.	df	Ort. Kare.	F	P
Ruhsal Zekâ Ölçeği	Gruplar arası	2784,364	5	556,873	1,55 3	,171
	Gruplar içi	326587,71 3	911	358,494		
	Toplam	329372,07 6	916			
• Kabul	Gruplar arası	374,915	5	74,983	1,70 8	,130
	Gruplar içi	39988,457	911	43,895		
	Toplam	40363,372	916			

• Öz farkındalık	Gruplar arası	464,041	5	92,808	1,518	,182
	Gruplar içi	55707,148	911	61,149		
	Toplam	56171,189	916			
• Amaç ve değerler	Gruplar arası	388,421	5	77,684	1,386	,227
	Gruplar içi	51062,525	911	56,051		
	Toplam	51450,947	916			

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi Karar Verme Stilleri Ölçeği ve alt boyutları ile eğitim seviyesi arasındaki ilişki incelendiğinde ise genel olarak eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($F=5.341$ $p=0.000$). Sezgisel karar verme stili ($F=5.408$ $p=0.000$) ve bağımlı karar verme stili ($F=5.849$ $p=0.000$) alt boyutlarında eğitim seviyeleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca spontane karar verme stili ($F=2.540$ $p=0.027$) alt boyutunda da eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ancak rasyonel, kaçınan ve sezgisel karar verme stilleri alt boyutlarında eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Tablo 4.10’da görüldüğü gibi H_8 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.10. Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile Eğitim Seviyesi Arası İlişki

* : $p<0,05$		Kareler top.	df	Ort. Kare.	F	P
Karar Verme Stilleri Ölçeği	Gruplar arası	6463,851	5	1292,770	5,341	,000 *
	Gruplar içi	220494,224	911	242,035		
	Toplam	226958,074	916			
• Rasyonel Karar Verme Stili	Gruplar arası	98,587	5	19,717	1,055	,384
	Gruplar içi	17033,133	911	18,697		
	Toplam	17131,721	916			
• Sezgisel Karar Verme Stili	Gruplar arası	599,835	5	119,967	5,408	,000 *
	Gruplar içi	20209,714	911	22,184		
	Toplam	20809,549	916			
• Spontane Karar Verme Stili	Gruplar arası	252,700	5	50,540	2,540	,027 *
	Gruplar içi	18128,578	911	19,900		
	Toplam	18381,278	916			
• Kaçınan Karar Verme Stili	Gruplar arası	297,912	5	59,582	2,073	,067
	Gruplar içi	26188,481	911	28,747		
	Toplam	26486,393	916			
• Bağımlı Karar Verme Stili	Gruplar arası	637,105	5	127,421	5,849	,000 *
	Gruplar içi	19847,214	911	21,786		
	Toplam	20484,318	916			
* : $p<0,05$						

4.3. İlişki Testi

Tablo 4.7'de Ruhsal Zekâ Ölçeği ve alt boyutları ile Karar Verme Stilleri ve alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur. Tabloda ruhsal zekâ düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Ruhsal Zekâ Ölçeği genelinde kabul ($r=0.395$ $p<0.01$), öz farkındalık ($r=0.367$ $p<0.01$) ve amaç ve değerler ($r=0.344$ $p<0.01$) alt boyutları ile karar verme stilleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuçlar daha yüksek ruhsal zekâ düzeyine sahip bireylerin rasyonel, sezgisel, spontane ve kaçınan karar verme stilleri üzerinde daha olumlu eğilimler sergilediğini göstermektedir. Karar Verme Stilleri Ölçeği alt boyutları incelendiğinde, rasyonel karar verme stili ile ruhsal zekâ ölçeği ve alt boyutları arasında en güçlü pozitif ilişkiler gözlemlenmiştir ($r=0.600$ $p<0.01$). Benzer şekilde sezgisel karar verme stili ile de ruhsal zekâ ölçeği ve alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($r=0.387-0.371$ $p<0.01$). Spontane karar verme stili ile de ruhsal zekâ ölçeği ve alt boyutları arasında zayıf ancak anlamlı pozitif ilişkiler tespit edilmiştir ($r=0.309-0.337$ $p<0.01$). Ancak kaçınan ve bağımlı karar verme stilleri ile ruhsal zekâ ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Tablo 4.11'de görüldüğü gibi H_9 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi ilişki analizleri sonuçlarına göre kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4.11. Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları Arası İlişki

		Ruhsal Zekâ Ölçeği	Kabul	Öz farkındalık	Amaç ve değerler
Karar Verme Stilleri Ölçeği	r	395**	367**	344**	350**
	p	000	000	000	000
	N	917	917	917	917
• Rasyonel Karar Verme Stili	r	600**	411**	601**	598**
	p	000	000	000	000
	N	917	917	917	917
• Sezgisel Karar Verme Stili	r	387**	310**	354**	371**
	p	000	000	000	000
	N	917	917	917	917
• Spontane Karar Verme Stili	r	309**	337**	256**	243**
	p	000	000	000	000
	N	917	917	917	917
• Kaçınan Karar Verme Stili	r	043	121**	-,005	-,001
	p	196	000	874	975
	N	917	917	917	917
• Bağımlı Karar Verme Stili	r	037	077*	000	016
	p	269	020	996	638
	N	917	917	917	917

**., Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). - *. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

4.4. Etki Testleri

Tablo 4.12'de Karar Verme Ölçeği alt boyutlarının Ruhsal Zekâ boyutuna olan etkisi incelenmektedir. Bu tabloda, bağımlı değişken olarak Ruhsal Zekâ bağımsız değişken olarak ise Karar Verme Stilleri alt boyutları ele alınmıştır. Sonuçlara göre, Rasyonel Karar Verme Stili'nin Ruhsal Zekâ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=125.535$ $p<0.001$). Ayrıca, bu ilişki için R^2 değeri 0.408'dir, yani rasyonel karar verme stili Ruhsal Zekâ'yı %40.8 oranında açıklamaktadır. Benzer şekilde Sezgisel Karar Verme Stili'nin de Ruhsal Zekâ üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=58.708$ $p<0.001$ $R^2=0.255$). Spontane Karar Verme Stili'nin Ruhsal Zekâ üzerindeki etkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=14.313$, $p=0.020$, $R^2=0.078$). Ancak, Kaçıran Karar Verme Stili'nin Ruhsal Zekâ üzerindeki etkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=4.313$, $p=0.044$ $R^2=0.036$). Son olarak Bağımlı Karar Verme Stili'nin Ruhsal Zekâ üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=7.335$ $p=0.025$ $R^2=0.054$).

Tablo 4.12. Karar Verme Ölçeği Alt boyutlarının Ruhsal Zekâ Boyutuna Etkisi

Bağımlı değ.	Bağımsız değ.	F	P	Katsayı (B)	T	P	R ²
Ruhsal Zekâ	Rasyonel Karar Verme Stili			2,314	17,663	,000	
	Sezgisel Karar Verme Stili			,708	5,772	,000	
	Spontane Karar Verme Stili	125,535	,000 ^b	,313	2,329	,020	,408
	Kaçınan Karar Verme Stili			-,265	-2,021	,044	
	Bağımlı Karar Verme Stili			,335	2,252	,025	

Tablo 4.13'te Rasyonel Karar Verme Ölçeği alt boyutlarının Kabul alt boyutuna olan etkisi incelenmektedir. Bu tabloda, bağımlı değişken olarak Kabul alt boyutu bağımsız değişken olarak ise Rasyonel Karar Verme Stili ele alınmıştır. Sonuçlara göre Rasyonel Karar Verme Stili'nin Kabul alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=54.554$, $p<0.001$). Bu ilişki için R^2 değeri 0.230'dur, yani rasyonel karar verme stili Kabul alt boyutunu %23.0 oranında açıklamaktadır. Benzer şekilde Sezgisel Karar Verme Stili'nin de Kabul alt boyutu üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=6.177$ $p<0.001$ $R^2=0.045$). Spontane Karar Verme Stili'nin Kabul alt boyutu üzerindeki etkisi de istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=23.118$ $p<0.001$, $R^2=0.134$). Ancak Kaçıran Karar Verme Stili'nin Kabul alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsızdır ($F=0.001$, $p=0.991$). Son olarak Bağımlı Karar Verme Stili'nin Kabul alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsızdır ($F=0.042$ $p=0.485$).

Tablo 4.13. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt boyutlarının Kabul Alt Boyutuna Etkisi

Bağımlı değ.	Bağımsız değ.	F	P	Katsayı (B)	T	P	R ²
Ruhsal Zekâ	Rasyonel Karar Verme Stili			,487	9,310	,000	
	Sezgisel Karar Verme Stili			,177	3,619	,000	
	Spontane Karar Verme Stili	54,554	,000 ^b	,257	4,800	,000	,230
	Kaçınan Karar Verme Stili			-,001	-,011	,991	
	Bağımlı Karar Verme Stili			,042	,699	,485	

Tablo 4.14'te Rasyonel Karar Verme Ölçeği alt boyutlarının Öz Farkındalık alt boyutuna olan etkisi incelenmektedir. Bu tabloda bağımlı değişken olarak Öz Farkındalık alt boyutu bağımsız değişken olarak ise Rasyonel Karar Verme Stili ele alınmıştır. Sonuçlara göre Rasyonel Karar Verme Stili'nin Öz Farkındalık alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=118.969$ $p<0.001$). Bu ilişki için R^2 değeri 0.395'tir, yani rasyonel karar verme stili Öz Farkındalık alt boyutunu %39.5 oranında açıklamaktadır. Benzer şekilde Sezgisel Karar Verme Stili'nin de Öz Farkındalık alt boyutu üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=27.578$, $p<0.001$ $R^2=0.071$). Ancak Spontane Karar Verme Stili'nin Öz Farkındalık alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsızdır ($F=0.923$, $p=0.337$). Kaçınan Karar Verme Stili'nin ise Öz Farkındalık alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=6.899$, $p=0.009$, $R^2=0.015$). Son olarak Bağımlı Karar Verme Stili'nin Öz Farkındalık alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=5.012$, $p=0.026$, $R^2=0.011$).

Tablo 4.14. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt boyutlarının Öz Farkındalık Alt Boyutuna Etkisi

Bağımlı değ.	Bağımsız değ.	F	P	Katsayı (B)	T	P	R ²
Ruhsal Zekâ	Rasyonel Karar Verme Stili			,990	18,102	,000	
	Sezgisel Karar Verme Stili			,269	5,257	,000	
	Spontane Karar Verme Stili	118,969	,000 ^b	,054	,961	,337	,395
	Kaçınan Karar Verme Stili			-,144	-2,626	,009	
	Bağımlı Karar Verme Stili			,139	2,237	,026	

Tablo 4.15'te, Rasyonel Karar Verme Ölçeği alt boyutlarının Amaç ve Özdeğerler alt boyutuna olan etkisi incelenmektedir. Bu tabloda, bağımlı değişken olarak Amaç ve Özdeğerler alt boyutu bağımsız değişken olarak ise Rasyonel Karar Verme Stili ele alınmıştır. Sonuçlara göre Rasyonel Karar Verme Stili'nin Amaç ve Özdeğerler alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=120.870$ $p<0.001$). Bu ilişki için R^2 değeri 0.399'dur.

Yani rasyonel karar verme stili Amaç ve Özdeğerler alt boyutunu %39.9 oranında açıklamaktadır. Benzer şekilde Sezgisel Karar Verme Stili'nin de Amaç ve Özdeğerler alt

boyutu üzerinde etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=86.441$, $p<0.001$, $R^2=0.299$). Ancak, Spontane Karar Verme Stili'nin Amaç ve Özdeğerler alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsızdır ($F=0.023$ $p=0.879$). Kaçınan Karar Verme Stili'nin ise Amaç ve Özdeğerler alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=7.066$ $p=0.008$ $R^2=0.024$). Son olarak Bağımlı Karar Verme Stili'nin Amaç ve Özdeğerler alt boyutu üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=7.149$ $p=0.008$ $R^2=0.024$).

Tablo 4.15. Rasyonel Karar Verme Ölçeği Alt boyutlarının Amaç ve Özdeğerler Alt Boyutuna Etkisi

Bağımlı değ.	Bağımsız değ.	F	P	Katsayı (B)	T	P	R ²
Ruhsal Zekâ	Rasyonel Karar Verme Stili			,950	18,203	,000	
	Sezgisel Karar Verme Stili			,290	5,934	,000	
	Spontane Karar Verme Stili	120,870	,000 ^b	,008	,152	,879	,399
	Kaçınan Karar Verme Stili			-,139	-2,662	,008	
	Bağımlı Karar Verme Stili			,159	2,676	,008	

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Zekâ uzmanları tarafından neredeyse yüz yıldır kabul edilen zekâ özellikleri, bireyin hedeflerine göre mantıklı bir şekilde hareket ederek sonuca ulaşma yeteneği olarak tanımlanır. Ayrıca, bütüncül algı bireyin etkileşimde bulunduğu çevreyle problemleri çözme kapasitesi olarak değerlendirilir. Zekâ testlerinde ölçülen şey bilgi veya akıl yürütme yeteneği değildir. Zekâ aslında bir amaç ve hedefe ulaşma yöntemi ve yeteneğidir.

Zekâ bireye özgü sosyal becerilerin yanı sıra fiziksel fonksiyonların birleşimi olarak bütüncül öğrenmeyi öğrenilenlerin uygulanma ve faydalanma yeteneğini uyum sağlama ve problem çözme becerilerini gösterir. Ruhani Zekâ (RZ) Duygusal Zekâ (DZ) ve Bilişsel Zekâ (BZ) eşit değerde kabul edilir. Bir bireyin duygusal zekâsı ile bilişsel zekâsı arasındaki değer ruhsal zekâyı oluşturur.

Zekâ doğuştan gelen bir yetenek olsa da ruhsal zekâ kazanılan ve geliştirilebilir bir yetenek olarak kabul edilir. Herkes zeki olabilirken herkesin güçlü bir ruhsal zekâ seviyesine sahip olamayacağı gözlemlenmiştir. Farklı özelliklere sahip ve yüksek ruhsal zekâ seviyesine sahip liderlerin olumlu ve gerçekçi sonuçlar elde ettiği gözlemlenmiştir. Zekâ tanımının aksine ruhsal zekâ felsefesi sentez etrafında döner olumsuzların yerine olumlu özellikleri bir araya getirir. Evrensel koşullara ve kültürlere uyum sağlama cinsiyet ve kültür ayrımı yapmaksızın ruhsal zekâ amaç ve değerlerin kabulü ve entegrasyonunu vurgular. Tanımların ve amaçların birleşmesi nedeniyle ruhsal zekânın bireyler üzerinde temel bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Zekâ yönetimi bilim insanlarının yaptığı araştırmalarla belirlenmiş insan hayatında zekâ tarafından yaratılan farklılıklar ve çerçeveler göz önüne alınarak belirlenmiştir. Karar verme sürecinde farklı zekâ türlerinin aktif bir şekilde kullanımı ayrılmıştır. Ancak günümüz dünyasında tüm zekâ türlerinin birlikte kullanılmasıyla olumlu sonuçlar elde edilir. Özellikle sosyal hayatta bireylerin karar verme süreçlerindeki etkinliği sosyal yaşam için için daha faydalı sonuçlara yol açar. Güçlü ruhsal zekâyı sahip bireyler hem kişisel hem de sosyal kararlarda daha başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

Karar alma ve üretkenlik için doğru zamanda karar alma stillerini kullanmanın öneminin, bireylerin zekâ yapılarındaki farklılıklar ve verdikleri kararlar üzerindeki varyasyonlarında ve bu kararların sonuçlarında gözlemlendiği görülmüştür. Bu bakış açısından ruhsal zekâ, bugünün iş ve sosyal yaşamında hızlı ve doğru karar almak için

bilişsel ve duygusal zekânın etkin bir şekilde kullanımının temelini oluşturur. Yüksek ruhsal zekâ seviyesine sahip bireyler belirsizlik içinde karar verebilme, esnek olma, soru sormaktan korkmama, "Bilmiyorum" demekten çekinmeme ve sadece en önemli konuya değil daha fazlasına ilgi gösterme yeteneğine sahiptirler. Yüksek ruhsal zekâ seviyesine sahip bireylerin başka bireyler gelişimi üzerinde olumlu etki yaratabilecek davranışlara sahip olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda bu çalışmada 917 katılımcıyla rastgele örnekleme kullanılarak ruhsal zekâ ile karar alma stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için bir anket yapılmıştır.

Araştırma katılımcıların yüksek seviyelerde ruhsal zekâyâ sahip olduklarını belirlemiştir. Katılımcıların ruhsal zekâlarını sosyal ve iş hayatlarında etkili bir şekilde kullanıp kullanmadıklarını anlamak için ruhsal zekâ alt boyutlarında elde edilen değerler incelenmiştir. Ruhsal zekâ boyutları arasında "Öz Farkındalık" boyutu en yüksek katılım düzeyine sahipken en düşük katılım ise "Kabullenme" boyutundadır. Katılımcıların Öz Farkındalıkta yüksek puan alması, kendileri için en önemli ve anlamlı buldukları değerlerin insan değerleri olduğunu göstermektedir. Bulgulara dayanarak katılımcıların kendilerine olan farkındalıklarını değerli buldukları ve hayatlarında daha önemli gördükleri anlaşılmaktadır. Anket sorularına verilen yanıtlardan elde edilen diğer bilgilere göre hayatın anlamının farkında olma değerlerinin ve eylemlerinin uyumlu olması, korkularıyla yüzleşme ve özgüven sahibi olma gibi davranışların olumlu bir şekilde egemen olacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde Aydın (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, yöneticilerin ve liderlerin hayatın anlamını amaçlar ve değerler boyutunda yaşadığı, değerlerine uygun davrandıkları ve kişisel korkularıyla yüzleşme yetenekleri bulunduğu bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ruhsal zekânın cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyine göre değişmediğidir. Araştırma sonuçlarına göre ruhsal zekâ ile cinsiyet ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken medeni durum ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçtan yaş ve deneyim arttıkça ruhsal zekâ seviyesinin de yükseldiği çıkarılabilir. Ruhsal zekâ boyutları değerlendirildiğinde, farklı yaş grupları arasında Kabullenme, Öz Farkındalık, Amaç ve Değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Amaç ve Değerler 51 yaş ve üstü bireylerde daha yüksekken 35 yaş ve altındakilerde daha düşüktür. Joseph ve Lakshmi (2011), Seyfi ve Köse (2016), Erduran-Tekin ve Ekşi, (2019), Polat (2019), Özsarı ve Yıldız (2020) gibi araştırmacılar yaptıkları çalışmada yaş değişkeni ile ruhsal zeka arası

anlamalı bir ilişki tespit etmiştir. Aynı şekilde Aydın (2009)'da yaptığı çalışmada cinsiyet ve eğitim düzeyi arası anlamalı bir ilişki tespit etmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar literatür ile uyumludur. Ancak çalışmamızın aksine Özarsı (2021) cinsiyet ve yaş ile ruhsal zeka arası anlamalı bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Literatürde benzer çalışmalar da bulunmaktadır (Yurttaş, 2008; Yılmaz ve Yenel, 2020; Kişi, 2020; Vasconcelos, 2020 et al). Bu durum ruhsal zeka'nın bir çok değişkenden etkilendiği gibi bir çok değişkenden de etkilenmediğini göstermektedir. literatürde ruhsal zeka ve demografik değişkenler aradı daha çok çalışma yapılması bu ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Öte yandan ruhsal zekâ ile karar alma stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Bağımlı Karar Alma Stili dışında kaçınmacı, rasyonel, sezgisel ve anlık karar alma stilleri ile ruhsal zekâ boyutları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca kabul etme, benlik kimliği ve amaç ve değerler dahil olmak üzere ruhsal zekâ boyutlarının tümü rasyonel karar alma stiliyle önemli derecede pozitif ilişkilere sahiptir. çalışmamıza paralel olarak Yurttaş (2018) ruhsal zekânın kabullenme, öz benlik, amaç ve değerler boyutları ile karar alma stilleri arası anlamalı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Günümüzde yöneticilerin anlayışlı, yenilikçi, uyumlu, yaratıcı ve destekleyici olmaları beklenmektedir, bu da yöneticilerin ruhsal zekalarını geliştirmeleri ile mümkündür (Zohar, 2004). Aydın (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde ruhsal zekâ alt boyutları ile karar verme stilleri arası anlamalı bir ilişki tespit etmiştir. Bu da gösteriyor ki çalışmamızda elde edilen bulgular alan yazım ile paralellik göstermektedir. Ancak yöneticilerin duygusal zeka düzeylerinin karar verme stillerine etkisi üzerine araştırma yapan Altay (2011), duygusal zeka ve alt boyutlarından bazılarının karar alma stilleri ile anlamalı ilişki tespit etmemiştir. Benzer şekilde Fatt (2002), Tuna (2008), Adsız, (2016) ve Neçare ve Şehitoğlu, (2018) gibi araştırmacılar da bazı duygusal zeka alt boyutlarının karar alma stilleri ile ilişkili olmadığını belirlemişlerdir.

Bu bağlamda, araştırmada öne sürülen hipotezlerin kabul edilme ve reddedilme durumları Tablo 5.1'de özetlenmiştir.

Tablo 5.1. Araştırma Hipotezlerinin Sonuçları

	Sonuçlar
H1 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir farklılık vardır”	Red
H2 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile cinsiyete arası anlamlı bir farklılık vardır”	Red
H3 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir farklılık vardır.”	Kabul
H4 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile medeni durum arası anlamlı bir farklılık vardır.”	Kabul
H5 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir farklılık vardır”	Kabul
H6 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile yaş arası anlamlı bir farklılık vardır”	Kabul
H7 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir ilişki vardır.”	Red
H8 = “Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile eğitim arası anlamlı bir ilişki vardır.”	Kabul
H9 = “Ruhsal Zekâ ve Alt Boyutları ile Karar Verme ve Stilleri Alt Boyutları ile anlamlı bir etkisi vardır.”	Kabul

Ruhsal zekâ ile karar alma arasındaki önemli ilişki, ruhsal zekâ boyutları açısından değerlendirildi. Ruhsal zekânın kendin farkındalık, amaçlar ve değerler boyutlarının rasyonel karar alma stilini olumlu etkilediği belirlendi, amaçlar ve değerlerin etkisi daha belirgin olarak ortaya çıktı. Ayrıca ruhsal zekâ tüm karar alma stilleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. Tanyeri (2016), 23 yaş üzeri yetişkin bireylerle yaptığı araştırmada, yetişkin bireylerin ruhsal zeka düzeyleri yüksek olarak sonuçlanmış ve karar verme stilleri ile ruhsal zeka arası anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Hoşoğlu, vd., (2018) öğretmen adaylarıyla ve Korkut-Owen, vd., (2017), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre katılımcıların ruhsal zeka ve alt boyutları ile karar verme arası anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Benzer şekilde Aydın (2009), Yurttaş (2018), Özşarı (2021), Yurttaş (2008), Yılmaz ve Yenel (2020), Kişi, (2020) ve Vasconcelos (2020) gibi araştırmacılar da ruhsal zeka ve alt boyutları ile karar verme arası anlamlı ilişkiler tespit etmişlerdir.

Ruhsal zekâ ile karar alma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma, bulguların genel olarak ulusal ve uluslararası çalışmalarla uyumlu olduğunu gösterdi. Zekâ ile karar alma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı olması nedeniyle bu çalışmanın literatüre katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Araştırma, rastgele seçilmiş bireylere yapıldı. Gelecekteki ruhsal zekâ üzerine yapılan çalışmalarda farklı sektörlerden ve farklı sorumluluk seviyelerine sahip bireylerin de dâhil edilmesi ve karşılaştırmaların yapılabilmesi için önerilmektedir. Ayrıca gelecekteki araştırmaların ruhsal zekâyı diğer değişkenlerle birlikte incelemesi ve bireylerin karar alma sürecinde kullandıkları çeşitli faktörleri farklı sosyal çevrelere uygulamalarına katkıda bulunması gerekmektedir.

Bu çalışmanın istatistiksel bulguları yüksek ruhsal zekâ seviyesine sahip bireylerin zorluklardan öğrenmeye ve kederleri fırsatlara dönüştürmeye çalışanlar olduğu

fikrini desteklemektedir. Araştırmadan elde edilen istatistiksel bulgulara göre yüksek ruhsal zekâ seviyesine sahip bireylerin uyum sağlama, hızlı düşünme, doğru ve faydalı kararlar alma çabaları, hak ve yasaları uygulamada eşitlik arayışları, ruhsal zekâ boyutları olan kabul etme, benlik kimliği, amaçlar ve değerler ile uyumlu olarak ortaya çıkmaktadır. Bugünün bireylerinin anlayışlı, yenilikçi, uyum sağlayabilen, yaratıcı ve destekleyici olmaları beklenmektedir ki bu da bireylerin ruhsal zekâsının geliştirilmesi ile mümkündür.

Bu bulguların yanı sıra bu çalışmanın temel olarak ankete katılan katılımcıların görüşleri ile sınırlı olduğu belirtilmelidir. Araştırma, katılımcıların ruhsal zekâ seviyelerinin karar alma stilleri üzerindeki etkisini ve ruhsal zekâ boyutları ile farklı değişkenler arasındaki ilişkileri bir anket aracılığıyla inceledi. Anket aracılığıyla elde edilen yanıtların katılımcıların kendi yaşam görüşlerini ve anlayışlarını yansıttığı kabul edilmektedir. Bu sınırlamalara rağmen çalışmanın benzersizliği, özellikle ruhsal zekâ ile karar alma stilleri arasındaki ilişkiyi özellikle inceleyen önceki araştırmaların bulunmamasına dayanmaktadır.

6. KAYNAKÇA

- Abdinoor, A., & Mbamba, U. O. L. (Oct 26 2017). Factors Influencing Consumers' Adoption Of Mobile Financial Services In Tanzania, 4(1), 17-18
- Adams, J. W. E. (1983). Financial awareness for veterinary practitioners. *lay diere vinnig weer op die been*, 38(2809/83), 219-222.
- Adsız, E. (2016). Yöneticilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Aguiar, R. A. (2012). Fuzzy logic and behavioral finance: An approach using fuzzy cmeans algorithm. *International Journal of Latest Trends in Finance and Economic Sciences*, 2(1), 1-7.
- Ağan, B. (2017). *Davranışsal Finans Temelinde Finansal Yatırım Kararlarının Analizi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Ahmad, W.M.W., Hanifa, M. H., & Hyo, K. C. (Sep 9 2019). Are Non-Muslims Willing To Patronize Islamic Financial Services, 10(3), 743-758.
- Ahmad, Z., Ibrahim, H., & Tuyon, J. (2017). Institutional Investor Behavioral Biases: Syntheses Of Theory And Evidence. *Management Research Review*, 40(5), 578-603.
- Akal, M., & Kılıç, E. (2020). Bireylerin Finansal Yatırım Kararlarını Etkileyen Davranışsal Faktörler: İ.B.B. Mali Hizmetler Birimi Çalışanları Örneği. *Ekonomik Makale Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 131-154.
- Akgül, F., & Yiğiter, Ş. Y. (2021). Davranışsal Finans Yaklaşımı Çerçevesinden Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Tutum ve Davranışlar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 913-930.
- Ali, M.A.S., Ammer, M. A., & Elshaer, I. A. (2022). Determinants of Investment Awareness: A Moderating Structural Equation Modeling-Based Model in the Saudi Arabian Context. *Mathematics*, 10(20), 1-18.
- Al-Okaily, M., Alqudah, H., Al-Qudah, A. A., Al-Qadi, N. S., Elrehail, H., & Al-Okaily, A. (2022). Does Financial Awareness Increase The Acceptance Rate For Financial Inclusion An Empirical Examination in The Era Of Digital Transformation. *Kybernetes*, 52(11), 4876-4896.
- Altay, Ü. (2011). Yöneticilerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alzboun, N., Khawaldah, H., ..., & Backman, K. (2017). Exploring The Financial Leakages In The Classified Hotels In Jordan: A Managerial Perspective, 18(4), 429-443.
- Ameriks, J., Caplin, A., ..., & Tonetti, C. (Mar 2023). Cognitive Decline, Limited Awareness, Imperfect Agency, And Financial Well-Beings, 5(1), 125-140.
- Ammer, M. A., & Aldhyani, T. H. (2022). An investigation into the determinants of investment awareness: Evidence from the young Saudi generation. *Sustainability*, 14(20), 1-25.

Anbar, A. ve Eker, M. (2009). Bireysel yatırımcıların finansal risk algılamalarını etkileyen demografik ve sosyoekonomik faktörler. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 129-150.

Anderson, I., Thoma, V., & Krawczyk, D. C. (2023, March 30). Editorial: Improving Financial Decisions. *Front. Psychol.*, 14 (2023), 1-3.

Anees-ur-Rehman, M., Wong, H. Y., Sultan, P., & Merrilees, B. (2018). How brand-oriented strategy affects the financial performance of B2B SMEs. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 33(3), 303-315.

Angelovska, J. (2015). Macedonian small investors' behavior towards stock market. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 18(1), 51-60.

Ap Gwilym, R. (2010). Can behavioral finance models account for historical asset prices?. *Economics Letters*, 108(2), 187-189.

Aren, S., (2018). Theoretical Overview of Behavioral Finance. *Eskisehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi-Eskisehir Osmangazi University Journal Of Economics And Administrative Sciences*, 13(3), 141-160.

Arslan, E., & Boztosun, D. (2022). Demografik Faktörler ve Davranışsal Finans: Bireysel Yatırımcılar Üzerine Bir Araştırma. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 30-46.

Aslan, M., & Doğan, S. (2020). Dışsal Motivasyon, İçsel Motivasyon ve Performans Etkileşimine Kuramsal Bir Bakış. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 291-301.

Aslan, Ş., & Türk, F. (2022). Bilişsel esneklik ve psikolojik esneklik kavramlarının karşılaştırılması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(1), 119-130.

Aslantaş Ateş, B., Çivi, G., & Öz, M. (2016). Davranışsal Muhasebe Bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarında Duygusal Zekâ. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(31), 24-55.

Atak, O. & Kutukız, D. (2021). Davranışsal Finans Eğilimlerinin, Bireysel Yatırımcıların Yatırım Tercihlerine ve Yatırımlarda Yararlandıkları Bilgi Kaynaklarına Göre Karşılaştırılması: Muğla İlindeki Turizm İşletme Yöneticileri Üzerinde Bir Uygulama, *Turizm Akademik Dergisi*, 8 (1), 231-248

Ateş, A., (2007). *Finansal Yatırımların Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Atik, M., Yılmaz, B. Ve Köse, Y. (2018). Bireysel Finansal Kararlarda Zihinsel Ön Yargıların Etkisi: Mental Muhasebe. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayısı, 717-730.

Aydın, S. ve Güneysu, Y. (2022). Aşırı Güven Eğilimi ile Yatırım Performansı Arasında Risk Eğiliminin Aracılık Rolü: Borsa İstanbul'da Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 37, 157-172.

Aydın, Ü., ve Ağan, B. (2016). Rasyonel Olmayan Kararların Finansal Yatırım Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Davranışsal Finans Çerçevesinde Bir Uygulama. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 95-112.

Aydıntan, B. (2009). Ruhsal Zekanın Dönüştürücü Liderlik Üzerine Etkisini Araştıran Uygulamalı Bir Çalışma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2), 257-274.

Aydıntan, B. (2009). Ruhsal zekânın dönüştürücü liderlik üzerine etkisini araştıran uygulamalı bir çalışma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(2): 257- 274.

Aytekin, Y. E., ve Aygün, M. (2016). Davranışsal Finans: Finasta Yeni Bir Alan. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 143-156.

Azhar, Z., Azilah, N., & Syafiq, A. (2017, November). Investment awareness among young generation. In *International Conference on Business and Management Research (ICBMR 2017)* Atlantis Press, 126-135.

Bakar, N. A., Rambely, N. A. S., Zohdi, A. I. M., Razali, M. Y. Y. M., Mohammed, E. H. H., Yihui, W., & Said, S. M. (2022). Awareness among women in malaysia on the issue of financial abuse. *Asian Journal of Accounting and Governance*, 17, 1-12.

Bakar, N.A., Rambely, N.A.S., Zohdi, A.I.M., Razali, M.Y.Y.M., Mohammed, E.H.H., Yihui, W., & Said, S. M. (2022). Awareness among women in malaysia on the issue of financial abuse. *Asian Journal of Accounting and Governance*, 17, 1-12.

Baker, H. K. (2019). Behavioral Corporate Finance: Concepts And Cases For Teaching Behavioral Finance. *McGraw-Hill Educatio*, 19(2), 187-188.

Balikoev, V. Z., Kogan, A. B., ..., & Freinkina, I. A. (2022). Financial Awareness Among Athletes. *ЧЕЛОВЕК*, 22, 118-127.

Barak, O. (2008). İMKB de Aşırı Reaksiyon Anomalisi ve Davranışsal Finans Modelleri Kapsamında Değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 207-229.

Bayar, Y., & Kılıç, C. (2013). Küresel Finansal Krizin Davranışsal Finans Perspektifinden Değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 62(2), 177-195.

Bayero, M. A. (2015). Effects Of Cashless Economy Policy On Financial Inclusion In Nigeria: An Exploratory Study. *Global Conference On Business And Social Science, Contemporary Issues In Management And Social Science Research*, 172, 49-56.

Bayrakdaroğlu, A. ve Kuyu, E. (2018). Farklı Demografik Profillerdeki Kadınların Yatırım Kararlarına İlişkin Finansal Risk Algılarının İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 705-724.

Bayuk, J., Lee, H. C., ..., & Sinha, J. (Sep 2022). Mindfully Aware And Open: Mitigating Subjective And Objective Financial Vulnerability Via Mindfulness Practices, 56(3), 1284-1311.

Bazley, W. J., Bonaparte, Y., & Korniotis, G. M. (2021). Financial Self-Awareness: Who Knows What They Don't Know?. *Finance Research Letters*, 38, 1-4.

Bennett, D., Mekelburg, E., & Williams, T. H. (2023). BeFi meets DeFi: A behavioral finance approach to decentralized finance asset pricing. *Research in International Business and Finance*, 65, 1-18.

- Bhattacharjee, J., & Singh, R. (2017). Awareness about equity investment among retail investors: A kaleidoscopic view. *Qualitative Research in Financial Markets*, 9(4), 310-324.
- Bilgehan, T., & Yusuf, G. (2014). The Effect of Cognitive and Emotional Biases on the Capital Structure Decisions: A Literature Review. *EMC REVIEW-ECONOMY AND MARKET COMMUNICATION REVIEW*, 8(2).286-305.
- Bodur, Y.A., (2016). *Yatırımcı Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Aşırı Güven Açısından Değerlendirilmesi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dönem Projesi, Denizli.
- Brown, B. (Jan 2000). Corporate Social Awareness And Financial Outcomes, 75(1), 140-141.
- Butler, R., & Butler, M. (2018). Assessing The Information Quality Of Phishing-Related Content On Financial Institutions' Websites, 26(5), 514-532.
- Caplinska, A., & Danilevica, A. (Dec 2022). Financial Literacy Of Secondary School Leavers: A Case Of Latgale Region In Latvia, 10(2), 544-556.
- Carpena, F., & Zia, B. (Sep 2020). The Causal Mechanism Of Financial Education: Evidence From Mediation Analysis, 177, 143-184.
- Chan, W. S., Frankel, R., & Kothari, S. P. (2004). Testing behavioral finance theories using trends and consistency in financial performance. *Journal of Accounting and Economics*, 38, 3-50.
- Chang, C. L., & Fang, M. (2021). Hybrid fuzzy logic with SVM based prediction analysis model to predict innovation performance of 3C Industry. *Journal of Intelligent & Fuzzy Systems*, 40(4), 8485-8492.
- Charoensook, B., & Woong, S. D. (Aug 2017). Determinants Of Potential Stock Market Participation Of Young Koreans: A Survey, 23(8), 7939-7943.
- Chen, H. Y., Guo, R., Hung, C. C., Lin, Z. H., & Wu, M. (2023). Behavioral Intentions of Bank Employees to Implement Green Finance. *Sustainability*, 15(15), 1-20.
- Chen, S. H., & Liao, C. C. (2003). Behavioral Finance And Agent-Based Computational Finance: Toward An Integrating Framework. In *Proceedings Of The 7th Joint Conference On Information Sciences (Jcis)*, 1235-1238.
- Chhillar, N., & Arora, S. (Aug 2021). Financial Awareness Among Women in Delhi Ncr: A Comparative Study, 14(2), 147-158.
- Cole, K. A., Datar, T. D., & Rogers, M. K. (2015). Awareness Of Scam E-Mails: An Exploratory Research Study - Part 2. In *7th International Icst Conference On Digital Forensics And Cyber Crime (Icdf2c)*, 115-125.
- Corones, S., & Irving, K. (2014). Raising Levels Of Awareness Of Rights And Obligations In The Provision Of Financial Product Advice To Retail Clients, 32(3), 192-213.
- Costa, D. F., Carvalho, F. D. M., & Moreira, B. C. D. M. (2019). Behavioral Economics And Behavioral Finance: A Bibliometric Analysis Of The Scientific Fields. *Journal Of Economic Surveys*, 33(1), 3-24.

Csiszárík-Kocsir, A. (2021). Customer Preferences In Bank Selection Before And After The Pandemic in The Light Of Financial Culture And Awareness. *Acta Polytechnica Hungarica*, 18(11), 151-169

Csiszárík-Kocsir, A. (2022). The Present And Future Of Banking And New Financial Players in The Digital Space Of The 21st Century, *19*(8), 143-160.

Çelikten, L. (2024). İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Finansal Tutum ve Davranışları ile Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Finansal Okuryazarlığın Duygusal Yönü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 190-213.

Çetiner, M., Ayranıcı, A. E., & Turp Gölbaşı, B. (2019). Davranışsal Finans Perspektifinden Yatırımcı Davranışları Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Bankacılık Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-30.

Çetinkaya, F. F. ve Gülbahar, O. (2019). Stratejik yönetim ve inovasyon ilişkisi: KOBİ'ler üzerine bir araştırma. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 349-367

Das, A. R. (2022). Trends in behavioral finance: a literature survey. *NMIMS Management Review*, 30(01), 90-99.

De Carlo, L.T. (1997), "On the Meaning and Use of Kurtosis", *Psychological Methods*, 2(3), 292-307.

Deniz, M, Avşaroğlu, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Karar Vermede Özsayı ve Karar Verme Stillerini Açıklama Düzeyinin İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 121-138.

Dewi, V. I. (2022). How Do Demographic And Socioeconomic Factors Affect Financial Literacy And Its Variables?. *Cogent Business & Management*, 9(1), 1-12.

Dewi, V. I., Febrian, E., Effendi, N., & Anwar, M. (2020). Does financial perception mediating the financial literacy on financial behavior? A study of academic community in central Java island, Indonesia. *Montenegrin Journal of Economics*, 16(2), 33-48.

Doğan, M. (2016). Davranışsal Finans Eğilimleri ile Bireysel Emeklilik Fon Tercihleri Arasındaki İlişkinin Test Edilmesi: Türkiye'deki Banka Çalışanları Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(12), 339-357.

Doğru, B. N., & Büyükakın, F. (2020). Kurumsal Yatırımcıların Karar Alma Aşamalarına Davranışsal Finans Perspektifinden Bakış: Kocaeli İli İmalat Sanayi Uygulaması. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(4), 13-22.

Doğukanlı, H., & Ergün, B. (2011). Davranışsal Finans Etkin Piyasalara Karşı: Aşırı Tepki Hipotezinin İmkb'de Araştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 321-336.

Doherty, M., Jacoby, J., & Gany, F. (2023). "I wish I knew about these programs before!" A brief report exploring barriers to financial assistance reported by gynecological oncology patients. *Journal of psychosocial oncology*, 41(5), 493-501.

Dong, L., & Li, M. (2017). Review Of The Impact Of Investor Sentimental Analysis On Stock Price. In *Proceedings Of The International Conference On Transformations And Innovations In Management (Ictim 2017)*, 37, 676-687.

Dong, R. F., & Wang, Z. H. (2008). Risk Management Of Securities Investment Fund Based On Behavioral Finance. In *Proceedings Of The 15th International Conference On Industrial Engineering And Engineering Management*, Vols A-C 974-977.

Du Plessis, K., & Green, E. (2013). Financial Awareness Education With Apprentices In The Australian Construction Industry: Program Evaluation, *11*(3), 225-233.

Dube, V. S., & Asthana, P. K. (2023). Financial knowledge, attitude and behaviour components of financial literacy: a study of Indian higher education students. *International Journal of Indian Culture and Business Management*, *28*(1), 124-143.

Ege, İ., Topaloğlu, E. E., Coşkun, D. (2012). Davranışsal Finans ve Anomaliler: Ocak Ayı Anomalisinin İMKB’de Test Edilmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 56, 175-190.

Eldeeb, M. S., Halim, Y. T., & Kamel, E. M. (Aug 4 2021). The Pillars Determining Financial İnclusion Among Smes İn Egypt: Service Awareness, Access And Usage Metrics And Macroeconomic Policies, *7*(1), 32, 1-19, 25.04.2024, <https://link.springer.com/article/10.1186/s43093-021-00073-w>

Elkin, T. D., & Buttross, S. (2017). Creating an integrated behavioral/developmental care partnership: financing and measuring effective change. *International Journal of Integrated Care*, *17*(5), 1-2.

Elshaer, I. A., & Sobaih, A. E. E. (2023). Antecedents of risky financial investment intention among higher education students: a mediating moderating model using structural equation modeling. *Mathematics*, *11*(2), 353, 1-18, 26.04.2024, <https://www.mdpi.com/2227-7390/11/2/353>

Erduran-Tekin, Ö., Ekşi, H. (2019). Adapting the scale for spiritual intelligence to Turkish. *Spiritual Psychology And Counseling*, *4*: 123–141. doi.org/10.12738/spc.2019.4.2.0062

Eroğlu, F., (2006). *Davranış Bilimleri*, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Ertan, Y., (2007). *Davranışsal Finans ve Pişmanlık Teorisi’nin Döviz Kuru Riskinden Korunma Kararına Etkisi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Estelami, H. (2005). A cross-category examination of consumer price awareness in financial and non-financial services. *Journal of Financial Services Marketing*, *10*, 125-139.

Fang, Y., Yuan, J., Yang, J. J., & Ying, S. (2022). Crash-based quantitative trading strategies: Perspective of behavioral finance. *Finance Research Letters*, *45*, 1-7, 03.03.2024, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1544612321002579>

Fatt, T. (2002). Emotional Intelligence For Human Resource Managers, *Management Research News*.

Feng, W., Wu, A., Yao, L., Jin, B., Huang, Z., Li, M., ... & Ji, H. (2022). Community governance, financial awareness, and willingness to participate in national park development: Evidence from the giant panda national park. *Diversity*, *14*(7), 1-18, 11.03.2024, <https://www.mdpi.com/1424-2818/14/7/582>

- Fidrmuc, J., & Horky, F. (2023). Experience and Firms' Financing Behavior: A Behavioral Perspective. *German Economic Review*, 24(3), 233-269.
- Filbeck, G., Ricciardi, V., Evensky, H. R., Fan, S. Z., Holzhauer, H. M., & Spieler, A. (2017). Behavioral finance: A panel discussion. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 15, 52-58.
- Fischer, K. A., Walling, A., & Glaspy, J. (Dec 2020). Cost Health Literacy As A Physician Skill-Set: The Relationship Between Oncologist Reported Knowledge And Engagement With Patients On Financial Toxicity, 28(12), 5709-5715.
- Forbes, W. P., Igboekwu, A. O., & Mousavi, S. (2019). *A Fast And Frugal Finance: Bridging Contemporary Behavioral Finance And Ecological Rationality*. Academic Press, San Diego, 12.04.2024, <https://books.google.com.tr/>
- Ford, M. W., & Kent, D. W. (2009). Gender Differences In Student Financial Market Attitudes And Awareness: An Exploratory Study, 85(1), 7-12.
- Foster, F. D., & Kalev, P. S. (2016). Editorial to the special issue of the International Journal of Managerial Finance–Behavioral Finance. *International Journal of Managerial Finance*, 12(1), 19.04.2024, <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJMF-10-2015-0186/full/html>
- Fung, M. V. (2006). Developments in behavioral finance and experimental economics and Post Keynesian finance theory. *Journal of Post Keynesian Economics*, 29(1), 19-39.
- Fung, M. V. (2011). The potential contributions of behavioral finance to Post Keynesian and institutionalist finance theories. *Journal of Post Keynesian Economics*, 33(4), 555-574.
- Garai-Fodor, M. (2023). Analysis of Financially Aware Consumer Segments from the Perspective of Conscious Consumer Behaviour. *Acta Polytechnica Hungarica*, 20(3), 83-100.
- Gentry, W. M. (2007, September). Behavioral Public Finance. *Journal of Economic Literature*, 45(3), 757-759.
- George-Jackson, C., & Gast, M. J. (2015). Addressing information gaps: Disparities in financial awareness and preparedness on the road to college. *Journal of Student Financial Aid*, 44(3), 202-234.
- Goldberg, D., Damrauer, S., & Glaser, J. (Mar 2021). The Use Of A Vascular Surgery Operative Cost Sheet To Increase Surgeon Financial Awareness And Decrease Operative Cost, 73(3), E41-E42.
- Gomes, O. (2023). Behavioral economics and finance: a selective review of models, methods and tools. *Studies in Economics and Finance*, 40(3), 393-410.
- Goritiyal, C., & Devasia, R. (2017). Behavioral Finance and Market Efficiency: Theory and Practical Application on Indian Investors. *Pacific Business Review International*, 9(11), 86-90.
- Göktürk, İ. E., & Soydan, E. (2021). Zihinsel Muhasebe Eğilimi Çerçevesinde Bireylerde Finansal Karar Alma Süreci: Finansal Sosyal Hizmet Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1543-1564.
- Groeneveld, R. A., & Meeden, G. (1984, December). Measuring skewness and kurtosis. *The Statistician*, 33(4), 391-399.

Gui, Z. Q., Huang, Y. G., & Zhao, X. J. (Jun 2021). Whom To Educate? Financial Literacy And Investor Awareness*, 67(2021), 1-22, 10.06.2024, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1043951X21000262>

Güler, E., & Tunahan, H. (2017). Finansal Okuryazarlık: Hane Halkı Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(3), 79-104.

Gümüş, F.B., Koç, M., & Agalarova, M. (2013). Bireysel Yatırımcıların Yatırım Kararları Üzerinde Etkili Olan Demografik ve Psikolojik Faktörlerin Tespiti Üzerine Bir Çalışma: Türkiye ve Azerbaycan Uygulaması. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(6), 71-93.

Gümüş, G., & Bektur, Ç. (2019). Etkin Piyasa Hipotezi Ve Davranışsal Finans Modelleri, BİST-100 Endeksinde Anomali Testi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 59-69.

Gümüş, U. T., Erhan, V., & Kılıç, Ç. (2019). Davranışsal Finasta Çerçeveleme Etkisi: Nazilli İİBF Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 0(78), 567-586.

Gürünlü, M. (2011). Finansal Piyasaların Etkinliği Teorisinden Davranışsal Finansa: Finans Teorisinin Evrimi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 1(92), 31-50.

Güven, B. (2021). Zihinsel Muhasebe: Kuramsal Bakış. *Econharran*, 5(7), 249-272.

Hall, N., Stringer, D., & Pryce, R. (May 2014). Initial Success Of The Sun Life Financial Youth Diabetes Education And Awareness Program, 11, S150-S151.

Hao, H. H., Wang, Z. L., & Xu, H. (2010). Study Of The Residents' Financial Assets Choice Based On Behavioral Finance. In *2010 International Conference On Management Science And Engineering (Mse 2010)*, Vol 5, 115-118.

Hayta, A.B., (2014), Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algısına Etki Eden Psikolojik Önyargılar, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183, 329-352.

He, L. J., Ma, C. Q., & Pan, J. (2005). The Challenge Of Behavioral Finance On Credit Risk Management. In *International Conference On Management Science And Engineering*, 1055-1058.

Hellmann, A. (2016). The role of accounting in behavioral finance. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 9, 39-42.

Hens, T., & Schenk-Hoppé, K. R. (2005). Evolutionary finance: introduction to the special issue. *Journal of mathematical economics*, 41(1-2), 1-5.

Heybati, F., Roodposhti, F. R., & Moosavi, S. R. (2011). Behavioral approach to portfolio selection: The case of Tehran Stock Exchange as emerging market. *African Journal of Business Management*, 5(17), 7593-7602.

Hinvest, N. S., Fairchild, R., & Ackert, L. (2021). Emotions and Cognition in Financial Decision-Making. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-2, 18.04.2024, <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2021.811243/full>

Hirshleifer, D. (2015). Behavioral Finance. *Merage School of Business*, 7, 133-159, 29.05.2024, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2480892>

Hoang, N. A., & Otake, T. (2014). Credit Participation and Credit Source Selection of Vietnam Small and Medium Enterprise. *The South East Asian Journal of Management*, 8(2), 104-128.

Holt, S. (2007). *Emotional Intelligence and Academic Achievement in Higher Education*. Pepperdine University, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Pepperdine.

Hopkins, K.D. ve Weeks, D.L. (1990), “Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting”, *Educational and Psychological Measurement*, 50, s. 717-729.

Hoşoğlu, R., Kodaz, A. F., Bingöl, T. Y., & Batık, M. V. (2018). Öğretmen Adaylarında Psikolojik Sağlamlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14): 217-239.

Huang, J. Y., Shieh, J. C., & Kao, Y. C. (2016). Starting points for a new researcher in behavioral finance. *International Journal of Managerial Finance*, 12(1), 92-103.

Huang, S., & Huang, X. (2023). How Green Bankers Promote Behavioral Integration Of Green Investment And Financing Teams—Evidence From Chinese Commercial Banks. *Sustainability*, 15(9), 7350.

Hung, N. H., & Toan, M. D. (2023, September). Effects Of Behavioral Finance On Southeast Asian Stock Markets. *Advances and Applications in Statistics*, 89(1), 107-123.

Iqbal, J., Asghar, W., & Sahto, Q. (2012). Linking Behavioral Finance And Market Efficiency: A Review Of Emh. *Advances*, (130), 164-168.

Iqbal, J., Soroya, S. H., & Mahmood, K. (Jan 2023). Financial Information Security Behavior Information Development, 06.05.2024, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/02666669221149346>

İlhan, M. ve Çetin, B. (2014) Sosyal ve Kültürel Zekâ Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi. *Turkish Journal of Education*, 3(2), 4-15.

Jagongo, A., Mustwenje, V. S. (2014). A Survey of the Factors Influencing Investment Decisions: The Case of Individual Investors at the NSE, *International Journal of Humanities and Social Science*, 4(4), 92-102.

Jain, G., Agrawal, V., Sharma, D., Agarwal, P., Yadav, S. K., & Gupta, V. (2022). Personal financial literacy among Indian postgraduate residents. *Natl Med J India*, 35 (2), 105-107.

Jancurová, V. (2014). Behavioral Analyses Of Crises. In 7th International Scientific Conference On Managing And Modelling Of Financial Risks, 299-306.

Jiang, J. J., & Yang, N. D. (2004). Study On The Mechanism Of Supply Chain Inventory Management With Bft-Based. In 5th International Conference On Management, 529-533.

Jiang, J. J., Yang, N. D., & Zhu, Z. M. (2005). Empirical Study On Ordinal Strategic Risk And Return With Behavioral Finance. In 2005 International Conference On Services Systems And Services Management, 1 (2), 28-33.

Jones, B. (2012, Summer). Behavioral Finance 2.0. *Finance*, 38(4), 1-2.

Joseph, C., Lakshmi, S. (2011). Spiritual intelligence at work. *The IUP Journal of Soft Skills*, 5(4): 21–30.

Jouaibi, R., Gaylard, A. K., & Lee, B. (2022). Employee Cyber-Security Awareness Training (Csat) Programs İn Ireland's Financial Institutions. *Cyber Research Conference - Ireland (Cyber-Rci)*, 87-90.

Kahyaoğlu, Mehmet Burak (2011), Yatırım Kararlarına Etki Eden Çeşitli Duygusal ve Psikolojik Faktörlere Maruz Kalma Düzeyi Üzerinde Cinsiyetin Rolü: İMKB Bireysel Hisse Senedi Yatırımcıları Üzerine Bir Uygulama, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 29-51.

Kalra, V., Mathur, H. P., & Rajeev, P. V. (2015). Microfinance clients' awareness index: A measure of awareness and skills of microfinance clients. *IIMB Management Review*, 27(4), 252-266.

Karan, M. B. (2013). *Yatırım Analizi ve Portföy Yönetimi*, 4. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Karytsas, S., & Theodoropoulou, E. (2023). Awareness and Utilization of Incentive Programs for Household Energy-Saving Renovations: Empirical Findings from Greece. *Sustainability*, 15(18), 1-23.

Karytsas, S., & Theodoropoulou, E. (Sep 2023). Awareness And Utilization Of Incentive Programs For Household Energy-Saving Renovations: Empirical Findings From Greece, 15(18).

Kaya, A. (2021). Menkul Kıymet Yatırımcıların Risk Alma Eğilimleri. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 5(2), 261-287.

Kaya, F., & Özçim, H. (2020). Davranışsal İktisat, Sınırlı Rasyonellik ve İslam İktisadı İlişkisi. *Toros Üniversitesi İisbf Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 1-24.

Kendirli, S. ve Kaya, A. (2016). Davranışsal Finans Yaklaşımı ile Çorum ve Yozgat İllerindeki Yatırımcıların Karşılaştırması, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 225-254.

Kijkasiwat, P. (2021). The influence of behavioral factors on SMES'owners intention to adopt private finance. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 30, 1-6.

Kiş, M.Z. (2020). Psikolojik sağlamlık düzeylerinin duygusal zekâ ve ruhsal zekâ ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Korkut-Owen, F., Demirbaş-Çelik, N., & Doğan, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinde İyilik Halinin Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlamlık. *Electronic Journal of Social Sciences*, 16(64-Ek Sayı), 1461-1479.

Kristofik, P., & Novotná, M. (2018). The Impact Of Behavioral Finance On The Financial Performance Of An Enterprise. In *European Financial Systems 2018: Proceedings Of The 15th International Scientific Conference*, 328-333.

Kul, B., Özoğlu, M., Sarıca, Ö. (2023). Türkiye’de Finansal Okuryazarlık: Ortaöğretim Kademesindeki Öğretim Programlarının Finansal Okuryazarlık Açısından İncelenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (Özel Sayı), 137-172.

Kulalı, İ. (2016). Etkin Piyasalar Hipotezi ve Davranışsal Finans Çatışması. *Journal of Finance and Banking Studies*, 5(2), 46-57.

- Kumar, G. A., Nain, M. S., & Singh, R. (2023). Financial inclusion of farmers in aspirational districts: A case of Karnataka, India. *Indian Journal of Agricultural Sciences*, 93(2), 241-244.
- Kumar, R., & Pathak, D. C. (2022). Financial awareness: a bridge to financial inclusion. *Development in Practice*, 32(7), 968-980.
- Kumar, S., Rao, S., Goyal, K., & Goyal, N. (2022). Journal of Behavioral and Experimental Finance: A bibliometric overview. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 34, 1-19.
- Kumari, V., Bala, P. K., & Chakraborty, S. (Sep 2023). An Empirical Study Of User Adoption Of Cryptocurrency Using Blockchain Technology: Analysing Role Of Success Factors Like Technology Awareness And Financial Literacy, 18(3), 1580-1600.
- Küçük, A. (2014). Bireysel Yatırımcıları Finansal Yatırım Kararına Yönlendiren Faktörlerin Davranışsal Finans Açısından Ele Alınması: Osmaniye Örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, (11), 104-122.
- Küçüksille, E. & Usul, H. (2012). Bilişsel Önyargılar ve Yatırımcı Kararlarına Etkileri, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 24-35.
- Küden, M. (2014). *Davranışsal Finans Açısından Bireysel Yatırım Tercihlerinin Değerlendirilmesi*, Gediz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Lai, M. M., Chong, L. L., & Tan, S. H. (2010). Behavioral Finance İn Malaysia. In *Handbook Of Behavioral Finance*, 405-414.
- Lee, E., & Hanna, S. D. (Sum 2014). Gender Differences Of Asian College Students' Financial Knowledge Pathways, 30(2), 27-55.
- Lee, R. F. (2010). The Explanation Of Behavioral Corporate Finance About Several Financial Decision-Making. In *International Conference On Engineering And Business Management*, 433-436.
- Lei, M. (2013). Behavioral Finance Theory And Its Application İn Investment Decision. In *2013 3rd International Conference On Social Sciences And Society (Icsss 2013)*, Pt 10 41, 115-119.
- Li, H. M., & Li, Z. L. (2013). Empirical Study On Managerial Risk-Averse And Financing Behavior. In *Proceedings Of 2013 International Conference - Wto & Financial Engineering*, 355-361.
- Li, W., & Hu, Y. Q. (2005). The Development Of Behavioral Finance And Its Commentary. In *Proceedings Of The 2005 International Conference On Management Science & Engineering (12th)*, 1909-1913.
- Li, Z. L., & Li, H. M. (2008). Empirical Research On Managerial Risk-Averse And Financing Behavior. In *2008 4th International Conference On Wireless Communications, Networking And Mobile Computing, Vols 1-31*, 10232-10236.
- Lu, B., Song, X. Y., & Li, X. D. (2012). Bayesian analysis of multi-group nonlinear structural equation models with application to behavioral finance. *Quantitative Finance*, 12(3), 477-488.
- Lu, Z. J. (2013). An Analysis Of China-Asean Financial Investment And Risk Management. In *2013 International Conference On Management And Information Technology*, 203-210.

Lyutyy, I., Knir, M., Plieshakova, N., & Plieshakova, O. (2019). Behavioral finance: theoretical background and empirical evidence. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 4(31), 385-393.

Mahdy, A. M., Amer, Y. A. E., Mohamed, M. S., & Sobhy, E. (2020). General fractional financial models of awareness with Caputo–Fabrizio derivative. *Advances in Mechanical Engineering*, 12(11), 1-9.

Marriott, P. (Oct 2007). An Analysis Of First Experience Students' Financial Awareness And Attitude To Debt In A Post-1992 Uk University, 61(4), 498-519.

Martysz, C. B., & Rakowski, J. P. (2021). Misselling Consumer Awareness Study–Circumstances Surrounding The Occurrence of Misselling. *International Journal of Management and Economics*, 57(2), 121-137.

Masomi, S. R., & Ghayekhloo, S. (2011). Consequences Of Human Behaviors' In Economic: The Effects Of Behavioral Factors In Investment Decision Making At Tehran Stock Exchange. In *Business And Economics Research* 1, 234-237.

Maulidi, A. (2016). Dealing With Fraudulent Financial Statement In Business Organizations Through Whistleblowing System And Staff Awareness Of Fraud. In *Proceedings Of The International Conference On Accounting Studies (Icas) 2016*, 324-331.

Moors, J. J. A. (1986), “The Meaning of Kurtosis: Darlington Reexamined”, *The American Statistician*, 40, s. 283-284.

Morshed, Z., Habib, M., & Jubb, C. (2020). Does Regulation Influence Microfinance Institutions To Be More Client-Responsive. *International Journal of Financial Studies*, 8(4), 1-24, <https://www.mdpi.com/2227-7072/8/4/63>

Moy, R. L., & Pactwa, T. E. (2022). Using Mind Over Money to introduce topics in behavioral economics and finance. *Journal of Education for Business*, 97(6), 401-408.

Muhammad, T., & Khalil, Z. (Feb 2021). The Role Of Islamic Banks In Tackling Financial Exclusion In North-East Nigeria, 8(1), 87-110.

Narula, S. (2022). Achieving Sustainability Through Financial Literacy Training, 16(2), 197-213.

Natalia, D., & Shihab, M. (2018). Public Relations Strategies To Built Financial Technology (Fintech) Awareness The 'Koinworks' Way. In *Proceedings Of The International Conference On Media And Communication Studies (Icomacs 2018)*, 254-257

Nawrocki, D., & Viole, F. (2014). Behavioral finance in financial market theory, utility theory, portfolio theory and the necessary statistics: A review. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 2, 10-17.

Neçare, E., Şehitoğlu, Y. (2018) Duygusal Zekâ ve Etik Karar Verme İlişkisi: İnsan Kaynakları Uzmanları Üzerinde Bir Araştırma, *İş Ahlakı Dergisi*, 11, 21–41

Németh, E., Béres, D., Huzdik, K., Zsótér, B., & Mészáros, A. (2022). Teachers' Financial Literacy. *Pénzügyi Szemle/Public Finance Quarterly*, 67(1.), 7-32.

Németh, E., Vargha, B. T., & Domokos, K. (2020). Financial Literacy. Who, Whom And What Are They Training For? Comparative Analysis 2016-2020, 65(4), 554-583.

Nga, J. K., Yong, L. H., & Sellappan, R. D. (2010). A study of financial awareness among youths. *Young Consumers*, 11(4), 277-290.

Nguyen, L. T. M., & Dinh, P. H. (Aug 2 2021). Ex-Ante Risk Management And Financial Stability During The Covid-19 Pandemic: A Study Of Vietnamese Firms, 11(3), 349-371.

Okur, M., & Gurbuz, A. O. (2014). Behavioral Finance in Theory And Practice. In *Global Strategies in Banking And Finance*, 254-271.

Otluoğlu, E. (2009). *Davranışsal Finans Çerçevesinde Aşırı Güven Hipotezinin Test Edilmesi: İMKB’de Bir Uygulama*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Öncü, M. A., Özevin, O. (2017). Kadınların Yatırım Alışkanlıklarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 583-601.

Özdamar K. (2001). Örneklem Yöntemleri. SPSS ile Biyoistatistik. 4. Baskı, 2001, 261-265

Özer, A., Korkulutaş, D. (2018). Yatırımcıların Duygusal ve Bilişsel Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Erzincan İli Uygulaması, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi KAÜİİBFD*, 9(8), 391-420.

Özer, G., ve Mutlu, Ü. (2021). Duygusal Zekâ ile Risk Alma Tutumu İlişkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* (17), 146-164.

Özsarı, A. (2021). Rekreatif Gençlik Kampları Liderlerinin Ruhsal Zekâ Özellikleri ve Takım Çalışmasına Yatkınlıklarının İncelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 241-254.

Özsarı, A., Yıldız, K. (2020). Gençlik kampı liderlerinin takım çalışmasına yatkınlıklarının incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 25(3): 187-197.

Öztopçu, D. (2016). *Bireysel Yatırım Kararlarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi ve Bir Uygulama*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Paksoy, S., Aykut, M. (2021). Yatırımcı Davranışlarının Davranışsal Finans Açısından Değerlendirilmesi, *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50- 56.

Pang, C. H., & Zheng, Z. Y. (2016). A Study Of Herd Behavior İn Chinese Stock Market Based On A Simulation Of Stock Market. In 2nd International Conference On Modern Education And Social Science (Mess), 995-999.

Patterson, Z., & Mceachern, M. G. (Sep 2018). Financial Service Providers: Does It Matter If Banks Don't Behave Ethically, 42(5), 489-500.

Pintér, Z., Nagy, M. Z., Tóth, K., & Varga, J. (2022). The Struggle Between Cash And Electronic Payments. *Economies*, 10(12), 304, 1-15.

Polat, İ., (2022). *Bireysel Yatırım Tercihlerinin Davranışsal Finans Kavramları ile İlişkisi: Ayakkabı İmalat Sektörü Çalışanları Ve İşverenleri İzmir İli Örneği*, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Polat, Ö. (2019). Gençlik kamplarının program sorumluları tarafından rekreasyonel açıdan değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Pujara, V., & Joshi, B. P. (2020). Indian behavioral finance: Review of empirical evidence. *International Journal of Applied Behavioral Economics (IJABE)*, 9(3), 54-67.

Rahim, N. F., Bakri, M. H., & Yahaya, S. N. (2020). Conceptualization of Spiritual intelligence quotient (SQ) in the Islamic Fintech adoption. *Islamiyyat*, 42(1), 113-122.

Raines, J. P., & Leathers, C. G. (2011). Behavioral finance and Post Keynesian-institutionalist theories of financial markets. *Journal of Post Keynesian Economics*, 33(4), 539-554.

Rajaswaminathan, S. (Apr 2015). Banking Awareness Of The Residents In The Present Financial Inclusion Era In Nagapattinam District, Tamil Nadu, 7(10), 46-54.

Rakovská, Z., & Svoboda, M. (2016). Practical Application Of Sentiment Indicators In Financial Analysis: Behavioral Finance Approach. In 13th International Scientific Conference Of The European Financial Systems, 630-637.

Ramiah, V., Xu, X., & Moosa, I. A. (2015). Neoclassical finance, behavioral finance and noise traders: A review and assessment of the literature. *International Review Of Financial Analysis*, 41, 89-100.

Rath, S., Mahapatra, M. S., & De, A. (2014). Behavioral Factors And Their Influence On Property Investment Decisions: A Study Of Investors' Perspective. In 2014 2nd International Conference On Business And Information Management (Icbim), 64-68.

Rehman, R., Katpar, S., ..., & Hussain, M. (Jan-Feb 2015). Financial Wellness Awareness: A Step Closer To Achieve Millennium Development Goals For Pakistan, 31(1), 49-53.

Repin, D. V. (2008, November). Behavioral Finance. *Information Management*, 9(5), 102-112.

Rhou, Y., Singal, M., & Koh, Y. (2016). CSR and financial performance: The role of CSR awareness in the restaurant industry. *International Journal of Hospitality Management*, 57, 30-39.

Ritter J.R. (2003). Differences between European and American IPO markets. *European Financial Management*, 9(4), 421-434.

Rong, G. (2005). A Research On Venture Capital Risk Based On Behavioral Finance Theory. In *Proceedings Of 2005 International Conference On Innovation & Management*, 1194-1197.

Rosenthal, M. B., Minden, S., Manderscheid, R., & Henderson, M. (2006). A typology of organizational and contractual arrangements for purchasing and delivery of behavioral health care. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 33, 461-469.

Ryan, J. M., Rogers, A. C., ..., & Robb, W. B. (Feb 2017). Cost Awareness Of Surgical Equipment Amongst Surgeons In A Health Service Under Financial Strain, 186, S79-S79.

Safari, M., Mansori, S., & Sesaiah, S. (2017). Generation difference in hiring financial planners in Malaysia. *International Journal of Bank Marketing*, 35(4), 583-595.

Sági, J., Vasa, L., & Lentner, C. (2020). Innovative Solutions In The Development Of Households' Financial Awareness: A Hungarian Example. *Economics and Sociology*, 13(3), 27-45.

Saraç, M. ve Kahyaoğlu, M. B. (2011). Bireysel Yatırımcıların Risk Alma Eğilimine Etki Eden Sosyoekonomik Ve Demografik Faktörlerin Analizi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 5(2), 135-157.

Sarfo, Y., Musshoff, O., & Weber, R. (2023). Farmers' Awareness Of Digital Credit: Does Financial Literacy Matter. *Journal of International Development*, 35(8), 2299-2317.

Sefil, S., Çilingiroğlu, H. K. (2011). Davranışsal Finansın Temelleri: Karar Vermenin Bilişsel ve Duygusal Eğilimleri, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 247-268.

Seyfi, Ü. Y., Köse, S., (2016). Ruhsal zekâ ve çalışma algısı üzerine bir analiz. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23(3), 767-787.

Sharma, A., & Kumar, A. (2019). A review paper on behavioral finance: study of emerging trends. *Qualitative Research in Financial Markets*, 12(2), 137-157.

Shefrin, H. (2013). Behavioral Finance: Introduction. In *Handbook On Systemic Risk*, 605-621.

Shefrin, H. (2014). Special Issue of Quantitative Finance on 'Behavioral Finance. *Quantitative Finance*, 14(4), 587-588.

Shelly, Firoz, M., & Kaushal, N. (Apr-Jun 2022). A Bibliometric Analysis On Personal Financial Management And Financial Literacy: Trends And Future Directions, 27(2), 35-44.

Shiller, R. J. (2006). Tools for financial innovation: Neoclassical versus behavioral finance. *Financial Review*, 41(1), 1-8.

Shonhadji, N., & Maulidi, A. (2021). The roles of whistleblowing system and fraud awareness as financial statement fraud deterrent. *International Journal of Ethics and Systems*, 37(3), 370-389.

Singh, G., Garg, V., & Tiwari, P. (2020). Application Of Artificial Intelligence On Behavioral Finance. In *2nd International Conference On Information Technology And Applied Mathematics (Icitam)*, 342-353.

Singh, S., & Nag, A. (2016). The role of behavioral finance in modern age investment. *Journal of Management and Science*, 6(1), 135-149.

Stara, A. R. (Jun 2014). Raising Awareness Via The Waving Campaign And No Financial Resources, 73, 1242-1242.

Statman, M. (2014). Behavioral finance: Finance with normal people. *Borsa Istanbul Review*, 14(2), 65-73.

Statman, M. (2017). Financial advertising in the second generation of behavioral finance. *Journal of Behavioral Finance*, 18(4), 470-477.

Steiner, J., Maharaj, C., & O'brien, W. (Feb 2010). Audit On Pre-Preparation Of "Emergency Drugs": Financial Impact, Awareness Of Costs And Practice Of Pre-Preparation, 179, 41-41.

- Stracca, L. (2004). Behavioral Finance And Asset Prices: Where Do We Stand. *Journal of economic psychology*, 25(3), 373-405.
- Stuart, G. W. (2003). Financing Results And Value İn Behavioral Health Services. *Administration and policy in mental health*, 31(2), 85-110.
- Sukandar, & Lubis, T. A. (August 2017). Behavioral Finance And Sports. *Advanced Science Letters*, 23(8), 7192-7193.
- Sunderaraman, P., Gazes, Y., Ortiz, G., Langfield, C., Mensing, A., Chapman, S., ... & Cosentino, S. (2022). Financial Decision-Making And Self-Awareness For Financial Decision-Making İs Associated With White Matter İntegrity İn Older Adults. *Human Brain Mapping*, 43(5), 1630-1639.
- Sunderaraman, P., Lee, S., ..., & Cosentino, S. (Jun 2022). Self-Awareness For Financial Decision Making Abilities İs Linked To Right Temporal Cortical Thickness İn Older Adults. *Brain imaging and behavior*, 16(3), 1139-1147.
- Symvoulakis, E. K., Markaki, A., ..., & Rachiotis, G. (Dec 2018). Organ Donation Awareness: Rethinking Media Campaigns, 7(12), 1165-1166.
- Şahin, O. N. (2022). Covid-19'un Ekonomik ve Finansal Etkileri: Finansal Raporlara İlişkin Öneriler. *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 62-89.
- Şahin, O. N., & Uyar, S. (2019). Muhasebe Eğitiminde Yeni Teknolojiler: Hologram Tekniği. In *38th Turkish Accounting Education Symposium, Denizli*, 417-483.
- Şahin, O. N., & Uzay, Ş. (2018). Bağımsız Denetimde Duygusal Zekâ: Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 553-589.
- Şen Küçük, G., & Karabulut, T. (2023). Examining the Financial Decisions of Traditional and Islamic Bank Customers from the Perspective of Behavioral Finance. *Turkish Journal of Islamic Economics*, 10(2), 120-143.
- Tan, K., Siddik, A., & Masukujjaman, M. (Sep 2022). Linking Corporate Environmental Performance To Financial Performance Of Pakistani Firms: The Roles Of Technological Capability And Public Awareness, 14(17), 1-24.
- Taner, B., & Akkaya, G. C. (2005). Yatırımcı Psikolojisi ve Davranışsal Finans Yaklaşımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 27, 47-54.
- Tekin, B. (2016). Firmaların Finansman Kararları: Davranışsal Perspektif. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 169-198.
- Tekin, B. (2019). Kendine Aşırı Güven ve Ölçme Yöntemleri: Davranışsal Finans Kapsamında Bir Literatür İncelemesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 293-308.
- Thorp, S. (2012, January). Handbook Of Behavioral Finance. *Simon and Schuster*, 11(1), 148-150.
- Tirgil, A., & Findik, D. (Jun 2023). How Does Awareness Toward The Industry 4.0 Applications Affect Firms' Financial And Innovation Performance, 14(2), 1900-1922.
- Tomak, S. (2011). Girişimcilik ve Bilişsel Yanlılık. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (6)1, 72-95.

Tufan, C., & Sarıççek, R. (2013). Davranışsal Finans Modelleri, Etkin Piyasa Hipotezi ve Anomalilerine İlişkin Bir Değerlendirme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 159-182.

Tufan, E. (2006). Davranışsal Finans. Ankara: İmaj Yayıncılık.

Tuna, Y. (2008). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Örgütsel İletişim Sürecinde Yöneticilerin Duygusal Zeka Yeterlilikleri. Eskişehir: Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Ulker, Y., Uluköy, M., Kılıç, R., Yumuşak, S., & Azaklı, S. (2016). Duygusal Zekânın Girişimcilik Üzerine Etkisi: Küçük ve orta Ölçekli İşletmeler Üzerine Bir Analiz. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 119-136.

Usta, Ö., & Demireli, E. (2010). Risk Bileşenleri Analizi: İmkb’de Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 6(12), 25-36.

Usul, H., Bekçi, İ., Eroğlu, A. H. (2002). Bireysel Yatırımcıların Hisse Senedi Edinimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Etkenler. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19, 135-150.

Uyar, S., & Atalay, I. (2021). Finansal Okuryazarlık ve Üniversitede Verilen Derslerin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (64), 1-17.

Üçay, K. (2012). *İMKB’de Doğrusal Olmayan Yapıların Analizi*. Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi, Sakarya.

Valcanover, V. M., Sonza, I. B., & da Silva, W. V. (2020). Behavioral finance experiments: a recent systematic literature review. *Sage Open*, 10(4), 1-16.

Van Wieringen, L. E., Tuokko, H. A., Cramer, K., Mateer, C. A., & Hultsch, D. F. (2004). Awareness of financial skills in dementia. *Aging & Mental Health*, 8(4), 374-380.

Vasconcelos, A.F. (2020). Spiritual intelligence: a theoretical synthesis and work-life potential linkages. *International Journal of Organizational Analysis*, 28(1), 109-134.

Villalonga, A. (Mar 2013). How To Make Savings In Anaesthesia In Times Of Financial Crisis, *60*(3), 121-123.

Voss, J. A. (2013, January 1). Investment Archetypes. *Finance*, 14(1), 79-81.

Wadhawan, A., & Kulkarni, M. S. (2022, August). Behavioral Finance And Covid-19. *Finance*, 23, 236-243.

Wang, G., Wang, L., & Hamad, A. A. (Jul 2023). An Investigation On The Risk Awareness Model And The Economic Development Of The Financial Sector, *326 (Suppl 1)*, 145-145.

Wang, L. P. (2008). Financing Situation In China And Its Behavioral Finance Explanation. In *Proceedings Of 2008 International Conference On Public Administration (4th)*, Vol II, 452-457.

Wang, R., Mohammed, B. S., & Parthasarathy, R. (2023). Analysis on Risk Awareness Model and Economic Growth of Finance Industry. *Journal of Internet Technology*, 24(3), 697-707.

Wei, Z., & Shuaite, Z. (2007). Review On Some Research In Behavioral Finance With Multi-Agent System Based Financial Market. In *Globalization Challenge And Management Transformation, Vols I – Iii*, 617-622.

- Widyastuti, U., Purwana, D., Respati, D. K., & Zulaihati, S. (2023). Entrepreneurial Awareness and Entrepreneurial Intention: Understanding the Role of Family and School. *Studies in Business and Economics*, 18(2), 320-335.
- Wild, J. R., Hardie, J., & Fitzgerald, J. F. (Sep 2015). The Cost Of Surgical Care: Trainees' Awareness Of The Financial Costs Of Healthcare, 102, 10-10.
- Wilson, R. M. S., Abraham, A., & Mason, C. L. J. (2014). The Nature Of Financial Literacy. In *Routledge Companion To Accounting Education*, 50-80.
- Winsand, A. O. (Nov 1993). Financial Awareness Creates A Stronger Society, 72(11), 10-10.
- Wong, W. K. (2020). Review on behavioral economics and behavioral finance. *Studies in economics and finance*, 37(4), 625-672.
- Wu, W. W., Ullah, R., & Shah, S. J. (Feb 2 2020). Linking Corporate Environmental Performance To Financial Performance Of Pakistani Firms: The Roles Of Technological Capability And Public Awareness, 12(4), 1-18.
- Xu, L., Chen, W. J., ..., & Kumar, R. L. (Jul 2023). Analysis On Risk Awareness Model And Economic Growth Of Finance Industry, 326(Suppl 1), 143-143.
- Xu, Y. Z., Yang, J. J., & Wang, Q. (2009). Study On Intelligent Financial Supervision Management System Based On Context-Awareness And Rule Engine. *Ieee 16th International Conference On Industrial Engineering And Engineering Management*, 675-679.
- Xu, Y., He, K. J., ... Lai, K. K. (2014). A Behavioral Finance Analysis On Etf Investment Behavior. In 2014 Seventh International Joint Conference On Computational Sciences And Optimization (Cso), Pp. 386-389.
- Yadav, N., & Raman, T. V. (Aug 2019). Impact On Financial Decision Making Due To Investor's Attitude, 12(2), 36-43.
- Yang, D. H. (2011). The Research Of Momentum Investment Behavior In Open-Ended Funds Based On Behavioral Finance Theory. In *Proceedings Of The 4th Conference On Systems Science, Management Science And Systems Dynamics, Ssmssd10*, Vol 4, 271-276.
- Yang, W. (2016). Survey On Behavioral Finance Theory. In *Proceedings Of The 2nd International Conference On Management Science And Innovative Education (Msie)*, 188-191.
- Yazdipour, R. (2011). Advances In Entrepreneurial Finance With Applications From Behavioral Finance And Economics. [Book Title], 1-8.
- Yazdipour, R. (2011). Behavioral Finance: Introduction. In *Advances In Entrepreneurial Finance: With Applications From Behavioral Finance And Economics*, Pp. 11-29.
- Ye, S. Q., & Peng, Y. (2007). The Relation Between Risk And Return Of The Portfolio Based On Standard Finance And Behavioral Finance. In 2007 Ieee International Conference On Control And Automation, Vols 1-7, 3010-+.
- Yıldız, S.B., Demir, Y., Kalaycı, Ş., ve Göksu, A., (2009), “Yatırımcıların Psikolojik Önyargıları ile İlgili Ampirik Çalışma”, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 46(537), 87-102.

Yılmaz, E. (2021). Duygusal Zekâ Geliştirme Eğitim Programının (DZGP) Öğrencilerin Duygusal Zekâ Becerilerine Etkisi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 7(2), 74-86.

Yılmaz, M., Yenel, İ.F. (2020). Gençlik kamplarında görev alan kamp liderlerinin liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 2(2): 118-134. 125.

Yida, N., Huijun, L., & Litao, F. (Jan 2021). Research On Current Status And Cultivation Approaches Of College Students Financial Literacy In China Under The Campus Loan Perspective, 2161-2174.

Yiğit, A. G. (2020). Promosyon Çerçevesi ve Zihinsel Muhasebe Üzerine Bir Analiz. N. Koç, M. Yiğit ve A. G. Yiğit (Ed.), *Ekonomik Tercihlere Davranışsal Yaklaşım* İçinde, Ekin Yayınevi, 15-28.

Yu, Z. A., & Zheng, X. S. (2015). A Study Of The Investment Behavior Based On Behavioral Finance. In 7th International Scientific Conference On Finance And Performance Of Firms In Science, Education, And Practice, 1671-1680.

Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ve Sosyal Beceri Düzeyleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yurttaş, E. (2018). Ruhsal zekâ ile karar verme stilleri ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Yürekli, A. ve Yılmaz, H. (2021). Bireysel Yatırımcıların Finansal Davranış Eğilimleri ve Bu Eğilimlere Etki Eden Faktörler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 23(1), 1-21.

Zainudin, Z. S., & Molok, N. N. A. (2018). Advanced Persistent Threats Awareness And Readiness: A Case Study In Malaysian Financial Institutions. In *Proceedings Of The 2018 Cyber Resilience Conference (Crc)*, 1-3.

Zhang, J. G. (2009). Behavioral Finance Aspects Of Financial Products Innovation. In International Conference Of Management Science And Information System, 1206-1210.

Zhang, J. Q. (2017). Research On The Development Of Enterprise Group Finance Companies Of Business Group: An Overview. *2nd International Conference On Humanities Science, Management And Education Technology (Hsmet)*, 92-95.

Zhang, S., & Jiang, J. (2006). The Study On Risk Optimization Of Strategy Oriented Portfolio With Bft. In *Proceedings Of 20th Ipma World Congress On Project Management, Vols 1 And 2*, 703-708.

Zhao, X. E., & Li, Q. (2010). Research On The Equity Financing Of Chinese Listed Companies Based On Behavioral Finance. In *Proceedings Of The 5th International Conference On Product Innovation Management*, 876-879.

Zohar, D. (2004). How The Bush Administration Has Deminished America's Spiritual Capital, *Tikkun*, 19(5), 40-44.

7. EKLER

EK-1: ANKET FORMU

KATILIMCI ONAM FORMU

DAVRANIŞSAL FİNANS VE YATIRIMCI DAVRANIŞLARI KAPSAMINDA RUHSAL ZEKÂ: YATIRIMCILAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sizi Nilay BALCILAR tarafından Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN danışmanlığında yürütülen “Davranışsal Finans ve Yatırımcı Davranışları Kapsamında Ruhsal Zekâ: Yatırımcılar Üzerine Bir Araştırma” başlıklı yüksek lisans tezi araştırmasına davet ediyoruz. Bu çerçevede sadece söz konusu bilimsel çalışmada kullanılmak üzere fikirlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Lütfen tüm soruları tek tek dikkatli bir şekilde okuyarak eksiksiz cevaplayınız.

Bu çalışma yüksek lisans tezinde kullanılacak olup yatırım yapan, yapma eğiliminde olan bireylerin bu eylemi gerçekleştirmede kullandıkları ruhsal zekâlarının payı ne kadar. Hazırlanan anket 3 aşamadan oluşmaktadır; Demografik özellikler, Ruhsal zekâ ve Karar verme stili.

Soruda öne sürülen fikre dair tutumunuzu “Hiç Katılmıyorum”dan “Kesinlikle Katılıyorum”a kadar belirtiniz.

1-Hiç Katılmıyorum

2-Katılmıyorum

3-Kararsızım

4-Katılıyorum

5-Kesinlikle Katılıyorum

Vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Nilay BALCILAR & Doç. Dr. Osman Nuri ŞAHİN (Danışman)

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi LEE İşletme ABD

EK-1 (Devam): ANKET FORMU

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

"Davranışsal Finans ve Yatırımcı Davranışları Kapsamında Ruhsal Zekâ: Yatırımcılar Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmaya veri toplamak amacıyla sizlere soru yöneltilmektedir.

Amaç:

Bu araştırmanın amacı yatırımcı bireylerin duygusal davranışsal ve ruhsal değişimlerinin yapılan yatırımlarda etkisi olup olmadığının saptanmasıdır.

Anket uygulanması sırasında tahminen sizden 2 dk istenmektedir. Anket sonrasında sorular ile ilgili açıklayıcı bilgiler sorabilirsiniz.

Bu formu okuyup onaylamanız araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir.

Verdiğiniz her türlü bilgi gizli kalacaktır. Cevaplar araştırma amaçlı kullanılmaktadır. Bu bilgileri okumanız ve anket sorularını cevaplamanız araştırmaya katılmaya gönüllü olduğunuz anlamına gelmektedir.

Araştırmaya katıldığınız için teşekkürler.

Araştırma Yürütücüsü

Nilay BALCILAR

EK-1 (Devam): ANKET FORMU

ANKET FORMU

Cinsiyetiniz?	Kadın	Erkek	Belirtmek istemiyorum			
Medeni Durumunuz?	Evli	Bekar				
Yaşınız?	18-24	25-34	35-44	45-54	55+	
Eğitim Seviyeniz?	İlköğretim	Lise	Yüksekokul (2 yıllık)	Üniversite (4 yıllık)	Yüksek Lisans	Diğer

RUHSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan soruları cevaplarken lütfen her cümleye ne ölçüde katıldığınızı ya da katılmadığınızı belirtiniz, en uygun cevabı işaretleyiniz.

Sorular	1	2	3	4	5
1. Diğer insanların fikir ve duygularına saygı duyarım					
2. Diğer insanların farklılıklarını ve çeşitliliklerini kabullenmeye açıgımdır.					
3. Yaptığım faaliyetler ve gösterdiğim davranışlar başkalarının ilerideki rahatlığı ve iyiliği içindir.					
4. İnsanların gösterdikleri her davranışın arkasında iyi niyet olduğuna inanırım					
5. Başka insanların yaptıkları hataları affedebilirim					
6. Zamanımı, paramı ya da diğer kaynaklarımı başkalarına yardım için veririm.					
7. Hayatı ve insanları, değiştirmeye çalışmadan olduğu gibi kabul ederim					
8. Hayatımdaki her olaya şefkatle (ya da merhametle) yaklaşırım					
9. Diğer insanların görüş açılarını anlayabilmek maksadıyla onları dinlerim.					
10. Noksanlıklarına ya da kusurlarına rağmen kendi hakkımda olumlu duygulara sahibimdir.					
11. Yaptığım hataları kolaylıkla kabullenebilirim.					
12. Ruhumun derinliklerine bakmaktan ve eksikliklerimin neler olduğunu görmekten korkmam					
13. Karşıma çıkan zorlukları, kendimi daha iyi tanıyabilmek için bir fırsat olarak görüyorum (ya da kullanıyorum).					
14. İmandıklarım ya da kanaatlerim konusunda cesaretliyimdir, bunları korkmadan savunabilirim.					
15. Bana başkaları söylemese bile kendi hakkımdaki gerçekleri bilirim					
16. Kim olduğumun ve ne için yaşadığımın bilincindeyimdir.					
17. En derin güdülerimin neler olduğunu anlamak için çaba sarf ederim.					
18. Güçlü ve zayıf yönlerimin farkındayım.					
19. Kendime ait kişisel konuları başkalarına rahatlıkla anlatabilirim.					
20. Benim için neyin ya da nelerin önemli olduğunu çok iyi bilirim					
21. Nerede olmak ya da bulunmak istediğime dair bir vizyona sahibimdir					
22. Rahatsız ya da huzursuz olduğum zaman bunu sorun haline getirmiyorum.					
23. Hayatımın anlamını ve amacını biliyorum					
24. Çevremde bulunanlara verebileceğim katkıların neler olduğunu biliyorum					
25. Çözüm yolunu ya da cevabını bilmediğim belirsizliklerle baş edebilirim ve onlarla yaşayabilirim.					
26. Çevremde gelişen olayların önemini anlayabilmek için onlara geniş bir açıdan bakmayı tercih ederim.					
27. Gerek işimde gerekse ailemde, dürüstlüğü ters yönde etkileyebilecek kişilere karşı tek başıma direnebilirim.					
28. İyimser bir yaşam tarzım vardır.					
29. Değer yargılarımla, gösterdiğim davranışlar birbiriyle tutarlılık gösterir					
30. Bu dünyaya ne amaçla geldiğimi ve ne amaçla bulunduğumu biliyorum					

EK-1 (Devam): ANKET FORMU

YATIRIMCILARIN KARAR VERME STİLLERİ

Aşağıdaki her bir ifadeyi inceleyerek, ifadenin size uygunluğuna göre işaretleyiniz. Soruların “doğru” ya da “yanlış” yanıtları yoktur, lütfen soruları okuduktan sonraki aklınıza ilk gelen düşüncüyü işaretleyiniz.

-Kesinlikle Katılmıyorum -Katılmıyorum- Kararsızım -Katılıyorum –Kesinlikle-Katılıyorum

Sorular	1	2	3	4	5
1. Yatırımlarımda karar vermeden önce, doğru kararı verdiğimden emin olabilmek için bilgi kaynaklarını yeniden gözden geçiririm.					
2. Yatırım kararımı verirken mantıklı ve sistematik yollar izlerim.					
3. Bir yatırımcı olarak karar vermem için problemin üzerinde dikkatle düşünmem gerekir.					
4. Yatırımlarımda karar vereceğim zaman belirli bir amaçla ilgili olarak değişik seçenekler üzerinde düşünürüm.					
5. Yatırımlarımda genellikle akılcı kararlar veririm					
6. Yatırım yapacağım zaman sezgilerime güvenirim.					
7. Yatırım yaparken gerçekçi sebeplerden çok yatırımın doğru olduğunu hissetmem daha önemlidir.					
8. Yatırım yapacağım zaman duygularına güvenirim					
9. Yapacağım yatırımlarda içgüdülerime güvenirim					
10. Genellikle kendim için doğru olduğunu hissettiğim kararlar veririm					
11. Yatırım yaparken diğer insanların tavsiyelerinden yararlanırım.					
12. Önemli bir karar verirken, beni doğru yönlendirecek birine ihtiyaç duyarım.					
13. Önemli bir karar vereceğim zaman diğer insanların yardımına ihtiyaç duyarım.					
14. Eğer diğer insanların desteğini alırsam, önemli kararlar vermek benim için daha kolay olur.					
15. Yatırımlar üzerinde düşünmek bana zor geliyorsa yapacağım yatırımı ertelerim.					
16. Son ana kadar önemli kararlar almaktan uzaklaşıyorum.					
17. Yatırım yaparken karar vermeyi elimden geldiğince ertelerim.					
18. Genellikle önemli yatırımlar yapmayı ertelerim.					
19. Önemli yatırımları genellikle son dakikada yaparım.					
20. Yatırım yapacağım zaman düşünmeden, o an içimden geldiği yaparım					
21. Yatırımlarımda Genellikle ani kararlar veririm					
22. Yaptığım yatırımların sonuçlarını düşünmeden (tepkisel) karar veririm					
23. Sıklıkla ani yatırımlar yaparım					
24. Bir yatırım yapacağımda kararlarımı çabuk veririm.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Nilay BALCILAR

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2020, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Lisans
- 2021, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Çocuk Gelişimi Ön Lisans
- 2024, İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi Lisans
- 2020-2021, Anaokulu öğretmeni, Erdem Selim Çocuk Akademisi,
- 2022-2023, Anaokulu öğretmeni, Rüzgâr Gülü Çocuk ve Gündüz Bakımevi
- 2023-2023, Ön Muhasebe, Yedi Bilim Koleji
- 2023-2024, Muhasebe Sorumlusu, Memoshome Service
- 2024-Devam ediyor, Muhasebe Yetkilisi, Gürses Mobilya